

การศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้วยการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

ปริญญาณิพนธ์
ของ
วิกานดา ชัยรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้วยการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
วิกานดา ชัยรัตน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2551

วิกานดา ชัยรัตน์. (2551). การศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้วยคู่มือ การค้นพบอาชีพ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์
ดร. นันทา ผู้รักษา, ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการ ประการแรกเพื่อศึกษาคุณลักษณะทางอาชีพของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านอาชีพของนักเรียนก่อน
และหลังการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ ประชากรที่
ใช้ในการศึกษาคุณลักษณะด้านอาชีพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่น
บำเพ็ญ กรุงเทพฯ ฯ จำนวน 318 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลองเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
ที่มีคะแนนคุณลักษณะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 30 คน แล้วสอบถาม
ความสมัครใจเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน โดยให้
วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจคุณลักษณะทางอาชีพ และคู่มือ
การค้นพบอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test, F – test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนหญิงมีคุณลักษณะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณลักษณะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง และระดับต่ำตามลำดับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ มีคุณลักษณะทาง
อาชีพมีสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพมีคุณลักษณะทางอาชีพ
อาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE STUDY AND DEVELOPMENT OF CAREER MATURITY BY USING DISCOVERY
MANUAL OF SENIOR HIGH SCHOOL STUDENT, CHUANHOMBOMPENT SCHOOL.
HUI KHUANG DISTRICT, BANGKOK.

AN ABSTRACT
BY
WIKARNDHA CHAIRAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

October 2008

Wikarnda Chairat. (2008). *The Study and Development of Career Maturity by using Career Discovery Manual of Senior high School Student, Chuanhonbompent School. Huai Khwang district, Bangkok.* Master thesis, M.Ed. (Guidance And Counseling Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Nanta Sooraksa, Dr. Sakesan Thongkhambanjong.

The purposes of this research were two folds ; firstly to determine the differences of career maturity by gender and G.P.A (Grade Point Adverage), and secondly to compare the student's career maturity before and after using Career Discovery Manual. The subjects were 318 Students Senior of Chuanhonbompent School, Huai Khwang district, Bangkok in the year 2008. The experiments study were 24 students, whose scores on career maturity were lower than percentile ranks of 25. The were randomly divide into two groups ; control group, and experiment group. each group consisted of 12 students. The result were as follows :

1. The career maturity of female student was significantly higher than male student at .01 level.
2. The career maturity of student whose high G.P.A was significantly higher than medium and low G.P.A respectively.
3. The career maturity of students after using Career Discovery manual was significantly increased at .01 level.
4. The career maturity of students who used Career Discovery manual was significantly higher than those student in controlled group increased at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

ของ

วิกานดา ชัยรัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่.....เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา)

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

(รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา สุรักษา)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ อนุสรณ์ อรรถศิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา ผู้รักษา ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำ บรรจง กรรมการควบคุมการทำปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง และรองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่อง ต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีเสมอมา

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ และอาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ ที่ กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อเป็นประธาน และกรรมการสอบปากเปล่าเพิ่มเติม รวมทั้งให้คำแนะนำ เพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ อาจารย์นวรรตน์ ปลื้มสติ และอาจารย์เทียนชัย ชัยบุญรัตน์ อาจารย์แนะแนว ที่อำนวยความสะดวกในการทำงานวิจัยครั้งนี้ และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา 2551 ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีตลอด ระยะเวลาที่ทำการศึกษางานวิจัย

กราบขอบพระคุณ ครู อาจารย์ ทุกท่านทั้งภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการ การศึกษาที่ประสิทธิภาพและความรู้ ตลอดจนจรรยาบรรณทางวิชาชีพให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น สาขาจิตวิทยาการแนะแนว ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว เพื่อนผู้ที่ไม่ได้กล่าว รายนามในที่นี้อีกหลายคน ที่ให้ความเอื้ออาทรทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี และให้ กำลังใจให้กับผู้วิจัยอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

คุณค่าของปริญญาานิพนธ์เล่มนี้ขอมอบให้กับบิดา และ มารดา ผู้มีพระคุณที่ให้ความรัก ความเอาใจใส่ และให้การศึกษาระดับปริญญาโท ตลอดจนให้กำลังใจในการทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ แก่ผู้วิจัยเสมอมาด้วยดี

;

วิกานดา ชัยรัตน์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	8
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ	9
1. ความหมายของการแนะแนวอาชีพ.....	10
1.1 ประวัติความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพ.....	11
1.2 หลักการแนะแนวอาชีพ.....	14
1.3 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ.....	17
1.4 การแนะแนวอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	18
1.5 ความสำคัญของการเลือกอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	19
1.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการปฏิบัติตน.....	20
2. ความหมายของการปฏิบัติตน.....	20
2.1 ความสำคัญของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน.....	22
2.2 วัตถุประสงค์ของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน.....	23
2.3 หลักการสร้างหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน.....	24
2.4 วิธีการดำเนินการบำบัดโดยหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน.....	24
2.5 ประโยชน์ของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน.....	26
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตน.....	26
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	29
3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	29
3.2 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	32
3.3 ลักษณะของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ.....	34
3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ.....	34
3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ)4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ.....	45
4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับการเลือกอาชีพ.....	46
4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	48
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นพบอาชีพ.....	48
5.1 การค้นพบข้อมูลทางอาชีพ.....	48
5.1.1 ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้าน การค้นหาข้อมูลทางอาชีพ.....	49
5.1.2 การค้นหาข้อมูลอาชีพทางอินเทอร์เน็ต.....	51
5.2 การเตรียมตัวเลือกอาชีพ.....	51
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4 ผลการวิเคราะห์.....	64
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	65
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	71
สมมติฐานในการวิจัย.....	71
วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
ขั้นตอนการทดลอง.....	72
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	74
การอภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก.....	89
ภาคผนวก ข.....	171

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก(ต่อ)	
ภาคผนวก ค.....	175
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	180

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 งานขั้นพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์(Super).....	39
2 วงจรตามขั้นพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิตของซูเปอร์(Super).....	39
3 คำร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	65
4 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามระดับชั้น.....	66
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	66
6 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพโดยรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ.....	67
7 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพโดยรวมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	68
8 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนด้วยวิธีการของเชฟเฟ้.....	68
9 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่ม ควบคุมระหว่างก่อนและหลังการได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ.....	69
10 กำหนดการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งของการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ.....	89
11 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย(p) และค่าอำนาจ(r) จำแนกของแบบสำรวจวุฒิ ภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4.....	173
12 ผลการเปรียบเทียบคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ ก่อนและหลังการใช้คู่มือการค้นพบ อาชีพเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง.....	174

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โครงสร้างของวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	31
2 แบบจำลองหกเหลี่ยมแทนลักษณะของบุคลิกภาพ.....	41
3 การเปรียบเทียบคะแนนก่อน-หลังการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพของกลุ่มทดลอง.....	70

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อาชีพมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตนเอง การประกอบอาชีพจะทำให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ได้แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง และทำประโยชน์ให้แก่สังคม (ลักษณะ สิริวัฒน์. 2543 : 64) และอาชีพมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เพื่อช่วยให้บุคคลมีปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ซึ่งอาชีพแต่ละอาชีพมีความแตกต่างกันโดยรูปแบบการทำงานอาจมีความคล้ายคลึงกันหรือมีความแตกต่างกัน จึงทำให้การเลือกประกอบอาชีพของบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด และการที่บุคคลจะเลือกอาชีพนั้นขึ้นอยู่กับพิจารณาทางด้านความสามารถบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัดของตนเอง ตลอดจนรวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว และโลกกว้างทางอาชีพเพื่อให้รู้ข้อกำหนดหรือลักษณะของงานในแต่ละด้าน

ดังนั้นอาชีพบางอย่างอาจจะเหมาะสมกับบุคลิกภาพของคนหนึ่งแต่ก็อาจไม่เหมาะสมกับบุคลิกภาพอีกคนหนึ่ง กล่าวคือแต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และบุคลิกภาพที่มีความสอดคล้องกัน ดังนั้นบุคคลที่สามารถตัดสินใจทางการศึกษา – อาชีพได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของตนเองจะส่งผลให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่า ศักดิ์ศรี เกิดจากความภาคภูมิใจของตนเอง (สายสุรี จุติกุล. 2540; อ้างอิงจาก Holland. Gottfreson & Power. 1980) สอดคล้องกับกรมการจัดหางาน กองส่งเสริมการมีงานทำ (2549 : Online) ที่อธิบายว่าการที่คนจะเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลมีความสำคัญอย่างมาก กล่าวคือบุคคลที่เลือกอาชีพที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดความสุขในการทำงานและจะประสบ ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเน้นความสำคัญในเรื่องความรู้ มีทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์อันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทางด้านระบบคอมพิวเตอร์ และระบบอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และอาชีพ ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้ผสมผสานไปกับการทำงานในชีวิตประจำวัน ทำให้อาชีพในปัจจุบันต้องใช้ความสามารถที่เป็นพหุทักษะ หรือความสามารถที่หลากหลาย ซึ่งเรียกว่าเป็นทักษะผสมผสานระหว่างกลุ่มอาชีพและเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เนื่องจากแนวโน้มของสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกจึงมีแนวโน้มที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ กันมากขึ้นจึงส่งผลทำให้เกิดค่านิยม และวิถีการดำรงชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีมีการเปลี่ยนแปลงไปซึ่งส่งผลทำให้โลกของงานและรูปแบบการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงตาม (นันทา สุรักษา. 2548 : 3)

การให้บริการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้นักเรียนค้นพบและตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในงานของตน และมีชีวิตการทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นการช่วยให้ทรัพยากรมนุษย์ได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคม การแนะแนวอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็น สมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการจัดบริการแนะแนวอาชีพ เพื่อช่วยเหลือเยาวชนในการวางแผนโครงการประกอบอาชีพ และการปรับตัวในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

การจัดกิจกรรมแนะแนวสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ควรได้รับความสนใจและเอาใจใส่เป็นพิเศษเนื่องจากนักเรียนในระดับนี้เป็นช่วงระยะเวลาของการวางแผนทางการเลือกอาชีพ และแนวทางในการดำเนินชีวิต การวางรากฐานแนวชีวิตที่ถูกต้องในระดับนี้จะสามารถช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้ และเพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้สามารถออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป และสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถนำตนเองได้ ตัดสินใจได้ว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไร และสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน (ลลิตเทพ ภู่อุดม. 2546 : 30-31) ซึ่งซูเปอร์ (นันทา สุริรักษา. 2548 : 12 ; อ้างอิงจาก Super) กล่าวว่า ขั้นตอนการสำรวจอาชีพจะอยู่ช่วงอายุ 15 ถึง 24 ปี ซึ่งในขั้นนี้บุคคลจะสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพเพื่อหาข้อมูลและประสบการณ์และเป็นขั้นพิจารณาความต้องการ ความสามารถ และพิจารณาตนเอง และโอกาสทางการศึกษา เริ่มฝึกหัดทักษะหรือการศึกษาเฉพาะด้าน และนักเรียนจำนวนหนึ่งอาจจะประสบความขัดแย้ง วิตกกังวล และเกิดสภาพการปรับตัวที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง อันจะนำไปสู่สภาวะการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้ (Crites. 1981 : 60-62) ซึ่งถ้าเลือกอาชีพไม่ได้หรือได้ไม่เหมาะสม หรือมีปัญหาในการประกอบอาชีพ และคิดจะเปลี่ยนอาชีพใหม่ไม่ใช่สิ่งที่ทำได้โดยง่าย เนื่องจากการที่ประกอบอาชีพแต่ละอย่างต้องมีการเตรียมตัว หรือฝึกฝนในอาชีพนั้น ๆ ด้วยซึ่งจะต้องใช้เวลา ถ้าหากเยาวชนของชาติขาดการแนะแนวในการเลือกอาชีพที่ถูกต้องแล้วจะทำให้เกิดปัญหาร้ายแรงต่อไปในภายหน้า เกี่ยวกับการวางแผนกำลังคนของประเทศซึ่งจะต้องให้สอดคล้องการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการจัดกำลังคนให้เหมาะสมกับงาน

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการเลือกอาชีพซึ่ง ซูเปอร์ (Super. 1975 : 186) เรียกว่าวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคล คือการที่บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเลือกอาชีพ มีข้อมูลทางอาชีพอย่างเพียงพอ มีความพึงพอใจในการเลือกเป้าหมาย ประเมินตนเอง ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพได้ เช่น สามารถตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้ สามารถเข้าสู่อาชีพที่ตนปรารถนาโดยมีการเลือกอาชีพที่เป็นไปได้จริง มีความคงที่ในการเลือกอาชีพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้รวมเรียกว่าวุฒิภาวะทางอาชีพอันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4 – ม. 6) หรือนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ที่จะต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวเพื่องานอาชีพ นอกจากนี้ ชังเกอร์ (Zunker. 1998 : 164)

กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพจะช่วยให้บุคคลสามารถประเมินตนเองอันส่งผลประสิทธิภาพสูงสุดต่อการเลือกศึกษาต่อ และช่วยจำแนกแยกแยะรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยศึกษาจากตัวแปรของบุคคลที่จะมีส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพทั้งระดับการตัดสินใจทางอาชีพ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในโลกของงาน การประเมินตนเองและความพึงพอใจในตนเอง (Creed, Patton; & Prideaux 2006.)

คู่มือการปฏิบัติตน (Self – Help program) หรือเรียกอีกอย่างว่า “บรรณบำบัด” (Bibliotherapy) เป็นการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในการปฏิบัติทั้งในการพัฒนาและในการแก้ไขสิ่งต่าง ๆ โดยที่ผู้จัดทำคู่มือต้องเตรียมการแนะนำแก้ปัญหาให้แก่ผู้เข้าการบำบัด โดยการอ่านหนังสือ และจัดกิจกรรมบางอย่างเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเรื่องราวในหนังสือ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2549 : 351; อ้างอิงจาก Kazdin.1989) ในคู่มือจะอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนในการปฏิบัติ ตามคู่มือของการปฏิบัติตน (Self – Help Program) ถือได้ว่าเป็นวิธีการควบคุมตนเองและได้ผสมผสานเทคนิคต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย การกำหนดการมีส่วนร่วม การให้การเสริมแรงและลงโทษพฤติกรรมตนเอง การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเอง และการประเมินพฤติกรรมตนเองของผู้เข้ารับโปรแกรม (ประเทือง ภูมิภักทรคม. 2540 : 338) นอกจากนี้ คู่มือการปฏิบัติตนทำให้บุคคลได้ศึกษาด้วยตนเอง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยทางอาชีพ ทำให้ผู้วิจัยได้พบว่าคู่มือแบบฝึกหัดในการวางแผนอาชีพของต่างประเทศให้กับบุคคลทั่วไปได้ศึกษาด้วยตนเอง โดยไม่จำกัด วัน เวลา และสถานที่ ซึ่งช่วยให้นักเรียนอาจไม่จำเป็นต้องพบครูแนะแนวซึ่งบางครั้งครูแนะแนวอาจไม่เพียงพอต่อการดูแลนักเรียน และจากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการสร้างคู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4–ม.6) หรือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เพื่อช่วยให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายทางอาชีพที่ตนเองต้องการ ได้ฝึกหัดทดลองดำเนินการวางแผนแต่ละขั้นตอนของอาชีพ และมองเห็นวิธีการค้นหาและเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง วิธีดำเนินการตามคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะให้นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติตามคู่มือด้วยตนเองที่ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมายในแต่ละครั้งของคู่มือ นักเรียนจะต้องสังเกตและบันทึกที่ตนเองปฏิบัติตามคู่มือและนำผลบันทึกมาให้กับผู้วิจัยในการนัดเข้ากลุ่มครั้งต่อไป ต่อจากนั้นหลังจากที่นักเรียนปฏิบัติตามคู่มือเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนได้ประเมินตนเองว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษา โดยจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางด้านการศึกษา ดังนั้นการสร้างคู่มือมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพเพื่อให้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้ให้มีความสอดคล้องกับความสนใจ ทักษะ และความถนัดของตนเอง จะทำให้นักเรียนสามารถวางแผนการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปให้สอดคล้องกับการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองเพื่อส่งผลต่อการทำงานที่ตรงกับความสามารถของตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของวิจัย

- การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) วัตถุประสงค์ทางด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้
1. เพื่อศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ
 3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงภาวะทางอาชีพของนักเรียนโดยจำแนกตามตัวแปรทางด้านเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลของกลุ่มการค้นพบอาชีพที่มีต่อภาวะทางอาชีพ โดยจะเป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ตลอดจนบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปศึกษาและพัฒนาให้แก่ นักเรียนในระดับอื่นๆ ไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งวิธีดำเนินการศึกษาออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาวะทางด้านอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยสำรวจประชากรทั้งหมด โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ รวมจำนวนทั้งหมด 318 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 170 คน และนักเรียนหญิง 148 คน แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 163 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 95 คน

ตอนที่ 2 การพัฒนาภาวะทางอาชีพ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาภาวะทางอาชีพ มีดังนี้

1. นำแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 318 คน แล้วเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ
2. คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา
3. ใต้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) ที่มีคะแนนแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 และสอบถามความสมัครใจใต้นักเรียนจำนวน 30 คน
4. สุ่มนักเรียนออกมาจำนวน 24 คน เป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น
 - 4.1 กลุ่มทดลอง แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 1 คน รวมเป็น 12 คน
 - 4.2 กลุ่มควบคุม แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 2 คน รวมเป็น 12 คน

ตัวแปรที่ศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่
 - 1.1 เพศ แบ่งออกเป็น ดังนี้
 - 1.1.1 เพศชาย
 - 1.1.2 เพศหญิง
 - 1.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็น ดังนี้
 - 1.2.1 เกรตเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00
 - 1.2.2 เกรตเฉลี่ยในระหว่าง 2.00 – 2.99
 - 1.2.3 เกรตเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป
 - 1.3 ระดับชั้น
 - 1.3.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 1.3.2 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 1.3.3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

ตอนที่ 2 การพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือการค้นพบด้านอาชีพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วุฒิภาวะทางด้านอาชีพ (Career Maturity) หมายถึง ลักษณะของนักเรียนที่มีความพร้อมที่สามารถประกอบอาชีพได้ โดยวัดได้จากแบบทดสอบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ โดย

ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวแบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางด้านอาชีพของจอห์น โอ ไคร์ท์ (John O. Crites) แบ่งออกเป็น ดังนี้

1.1 ความสามารถในการเลือกอาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถของนักเรียน ในการเลือกอาชีพและตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน

1.1.1 การประเมินบุคคล หมายถึง นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบุคคล โดย พิจารณาจากข้อมูลของบุคคลและแนวทางที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาการเลือกให้สอดคล้องกับ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และค่านิยมของบุคคล

1.1.2 การรู้ข้อมูลอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะของงาน ชนิดของงาน คุณสมบัติและข้อจำกัดของงานในอาชีพนั้น ๆ เพื่อวางแผนทางการค้นพบ อาชีพ

1.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการ เลือกงาน และมีความสามารถในการตัดสินใจว่าอาชีพใดมีลักษณะการทำงานเป็นแบบใด

1.1.4 การวางแผนเข้าสู่อาชีพ หมายถึง นักเรียนมีความรู้ในลำดับขั้นตอนของการ วางแผนเกี่ยวกับการทำงานของอาชีพในแต่ละอาชีพ

1.1.5 การแก้ปัญหาทางอาชีพ หมายถึง นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงาน และการเตรียมตัวในการ ประกอบอาชีพ

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้เฉลี่ยภาครวม แบ่งออกเป็นดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลการเรียนเฉลี่ยภาครวมของชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้นหรือ ช่วงชั้นที่ 3

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลการเรียน เฉลี่ยภาครวมตั้งแต่เข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1

ซึ่งแบ่งระดับผลการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ดังนี้

- เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 ลงมา
- เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00 – 2.99
- เกรดเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป

3. คู่มือการค้นพบอาชีพ หมายถึง คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนใช้ในการ ศึกษา และทำแบบฝึกหัดที่บ้าน จากนั้นจึงให้มีการเข้ากลุ่มเพื่อรายงานผล และอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งกำหนดการเข้ากลุ่มทั้งจำนวน 12 ครั้ง โดยคู่มือการ ค้นพบอาชีพ จะมีอยู่ 5 ส่วน โดยแบ่งตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.1 ส่วนที่ 1 การประเมินตนเอง ให้นักเรียนได้วางแผนเป้าหมายชีวิต เป้าหมายอาชีพ และสำรวจตนเอง เรื่อง ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความชอบของตนเอง

3.2 ส่วนที่ 2 การรู้ข้อมูลทางอาชีพ ให้นักเรียนรู้จักลักษณะการทำงานของอาชีพซึ่ง จะแบ่งอยู่ในแต่ละประเภท เพื่อช่วยให้นักเรียนค้นพบอาชีพที่ตนสนใจ

3.3 ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน ให้นักเรียนรู้จักรูปแบบการทำงาน ขอบเขตของการทำงาน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ตัดสินใจในการเลือกอาชีพ

3.4 ส่วนที่ 4 การวางแผนทางด้านอาชีพ ให้นักเรียนได้วางแผน โดยลองพิจารณา องค์ประกอบของตนเองแต่ละด้านว่ามีความสอดคล้องกับอาชีพที่ตนเองเลือกไว้หรือไม่

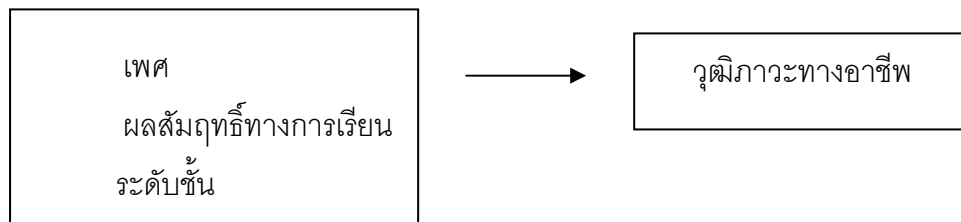
3.5 ส่วนที่ 5 การแก้ปัญหาทางอาชีพ ให้นักเรียนได้ลองแก้ปัญหาทางอาชีพด้วยตนเองโดยพิจารณาจากกรณีตัวอย่าง

4. นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

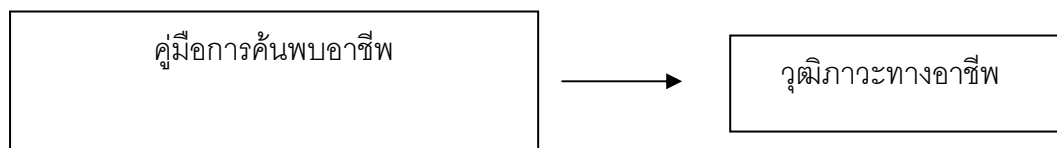
กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6)
จำแนกตามตัวแปร เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 การพัฒนาภาวะทางอาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะทางอาชีพของนักเรียนแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ภาวะทางอาชีพของนักเรียนสูงขึ้นหลังจากการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ
3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพมีคะแนนภาวะทางอาชีพสูงกว่า และนักเรียนกลุ่มควบคุม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ
 - 1.2 ประวัติความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพ
 - 1.3 หลักการแนะแนวอาชีพ
 - 1.4 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ
 - 1.5 การแนะแนวอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 1.6 ความสำคัญของการเลือกอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.1 ความหมายของการปฏิบัติตน
 - 2.2 ความสำคัญของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.3 วัตถุประสงค์ของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.4 หลักการสร้างหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.5 วิธีการดำเนินการบำบัดโดยหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.6 ประโยชน์ของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตน
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.2 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.3 ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ
 - 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศ และการเลือกอาชีพ
 - 4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเลือกอาชีพ
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นพบอาชีพ
 - 5.1 การค้นพบข้อมูลทางอาชีพ
 - 5.1.1 ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านการค้นหาข้อมูลทางอาชีพ

5.1.2 การค้นหาข้อมูลอาชีพจากอินเทอร์เน็ต

5.2 การเตรียมตัวเลือกอาชีพ

1. เอกสารเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ

1.1 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

แฟรงค์ พาร์สัน (Frank Parsons. 1987) ซึ่งเป็นผู้บัญญัติศัพท์คำว่า “Vocational Guidance” (การแนะแนวอาชีพ) ขึ้นใช้ครั้งแรก (นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2545 : 27 ; อ้างอิงจาก Frank Parsons. 1987) อธิบายความหมายการแนะแนวอาชีพไว้ว่า การแนะแนวอาชีพคือการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวอย่างเพียงพอเพื่อการประกอบอาชีพและการได้เข้าประกอบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสมหวัง

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการในประเทศและต่างประเทศให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

ลักขณา สิริวัฒน์ (64 : 2543) ได้กล่าวสรุปความหมายการแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง กระบวนการให้ความช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการวางแผนและการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสภาพร่างกายของตน ดังนั้น การแนะแนวอาชีพจึงเป็นการช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและลักษณะของงาน คุณสมบัติที่จำเป็น การฝึกอบรม รายได้ สวัสดิการ ความมั่นคง และความก้าวหน้า สิ่งแวดล้อม ข้อดีและข้อเสีย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการแสวงหางาน การสมัครงาน การปรับตัวให้เข้ากับงาน การปฏิบัติตนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544 : 10) ได้กล่าวสรุปว่า การแนะแนวอาชีพในความหมายปัจจุบันเป็นงานที่ครอบคลุมและกว้างไกลไปในทุกช่วงชีวิตมนุษย์ไม่เฉพาะแต่ในวัยที่อยู่ในสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่จะรวมไปถึงการปรับตัวเข้ากับชีวิตการทำงานในวัยต่างๆ กันอีกด้วย และเนื่องจากการแนะแนวอาชีพเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องไปทั้งชีวิต การตัดสินใจเข้าสู่อาชีพใดนั้นจึงมิได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว สิ่งที่ได้ตัดสินใจไปแล้วในช่วงหนึ่ง อาจถูกหยิบยกมาพิจารณาใหม่ ถ้ามีเหตุการณ์ใหม่เกิดขึ้น และย่อมหมายถึงว่าจะต้องเกิดควบคู่ไปในทุกช่วงของชีวิต และการทำงาน เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการตัดสินใจที่จะนำความพึงพอใจมาสู่บุคคลให้มากที่สุดนั่นเอง

อรอนงค์ ธีญะวัน (2539 : 5; อ้างอิงจาก สวัสดิ์ สุวรรณอักษร : 2526) ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ดังนี้

การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการหนึ่งในการ

1. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งทุกด้าน คือ สติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอว่าเหมาะสมกับงานหรืออาชีพใด

2. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพต่างๆ และองค์ประกอบของงาน เช่น ลักษณะของงานอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ เงินเดือนหรือรายได้ ความมั่นคงในงาน โอกาสก้าวหน้าในงาน สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดแรงงานในอนาคตสำหรับงานอาชีพต่างๆ

3. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักเลือกและตัดสินใจเลือกงานอาชีพอย่างฉลาดถูกต้องเหมาะสมกับอัตภาพ

4. ช่วยให้ผู้บุคคลรู้จักตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมในวิชาชีพต่างๆ

5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกลักษณะของตนให้เหมาะสมกับงานอาชีพ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความตรงต่อเวลา ความร่วมมือในการทำงาน ฯลฯ

6. ช่วยให้ผู้บุคคลได้มีโอกาสสัมผัสกับงานอาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสมกับวัย

7. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ จนประสบผลสำเร็จและมีความสุขในงานอาชีพของตน

นางลักษณ์ ประเสริฐ และ จรินทร์ วินทะไชย (2548 : 29) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ที่มุ่งช่วยเหลือผู้เรียน ให้รู้จักโลกอาชีพ การเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความสนใจ ความต้องการ ความสามารถ และความถนัดของตน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีการเตรียมตัวพร้อมที่จะประกอบอาชีพ และพัฒนาอาชีพของตนให้เจริญก้าวหน้า

ซูเปอร์ (Super. 1972 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคล ให้รู้จักตนเองและได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติ

ไคร์ท์ (Crites. 1972 : 4) ได้ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพและปรับตัวในการประกอบอาชีพ

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น สรุปความหมายของการแนะแนวอาชีพได้คือ การแนะแนวอาชีพ (Vocational Guidance) หมายถึง เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคล รู้จักการประเมินตนเอง ทั้งทางด้านความถนัด ความสนใจ ทักษะ ค่านิยม บุคลิกภาพ และให้ผู้บุคคลรู้ข้อมูลทางด้านอาชีพ มีความเข้าใจลักษณะงานอาชีพประเภทต่างๆ และเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและเตรียมตัวเลือกอาชีพให้มีความสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะนิสัยของตนเองอันจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

1.2 ประวัติความเป็นมาของการแนะแนวอาชีพในประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีงานแนะแนวเกิดขึ้นมานานกว่า 60 ปี ซึ่งได้สร้างมาเรื่อยๆ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งจะขอรวบรวมได้ดังนี้

พ.ศ. 2518 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดระเบียบจัดตั้งสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (ส.น.น.ท.) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญๆ 5 ข้อ คือ

1. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการระหว่างสมาชิก
2. เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่ความรู้เรื่องแนะแนวทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ
3. ส่งเสริมและช่วยเหลือการจัดบริการแนะแนวในสถาบันการศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ
4. ให้บริการแนะแนวแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป
5. ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกที่มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมกิจกรรมการแนะแนว

พ.ศ. 2519 กระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนชื่อ “กองแนะแนวการศึกษาและอาชีพ” เป็น “ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ”

พ.ศ. 2520 ได้มีความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญขึ้นอีกครั้งหนึ่งของวงการแนะแนวในประเทศไทย กล่าวคือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานทางด้านบริการแนะแนวได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย (ส.น.น.ท.) ขึ้นโดยใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า “The Guidance Association of Thailand” (G.A.T.) สำหรับวัตถุประสงค์ของสมาคมที่สำคัญมี 5 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการระหว่างสมาชิก
2. เป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้าและเผยแพร่ความรู้เรื่องแนะแนวทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ
3. ส่งเสริมและช่วยเหลือการจัดบริการแนะแนวในสถาบันการศึกษาทุกระดับทั่วประเทศ
4. ให้บริการแนะแนวแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไป
5. ร่วมมือและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกที่มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมกิจกรรมแนะแนว และในปีเดียวกันนี้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้เปิดสอนวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนวในระดับปริญญาโทขึ้นในคณะศึกษาศาสตร์

พ.ศ. 2521 เป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรใหม่ทั้งหมดทั่วประเทศทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและได้เลือกวิชาเรียนตามความถนัดและความสนใจจึงจำเป็นต้องอาศัยการแนะแนวเข้ามาช่วยนักเรียนในกระบวนการสำรวจและการตัดสินใจเลือกเป็นอย่างมาก ประกอบกับหลักสูตรมัธยมใหม่นี้ได้เสนอให้โรงเรียนจัดกิจกรรมแนะแนวในคาบเรียนนอกเหนือจากการจัดบริการแนะแนวตามปกติ ฉะนั้นจึงจำเป็นที่โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนจะต้องมีครูแนะแนวโดยปริยาย ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพจึงจำเป็นต้องจัดอบรมครูแนะแนวให้ได้ปริมาณมากขึ้น โดยปรับปรุงหลักสูตรอบรมให้ใช้เวลาอันน้อยลงจาก 3 เดือนมาเป็นหลักสูตร 7 วัน และแทนที่จะอบรมที่ส่วนกลางแห่งเดียวเหมือนที่ผ่านมาก็จัดแบ่งฐานไปอบรมไปตามเขตการศึกษาต่างๆ ทั้ง 12 เขตการศึกษาโดยมี

ศึกษานิเทศก์ที่ผ่านการอบรมไปแล้วเป็นผู้ประสานงานและดำเนินการอบรมร่วมกับนักวิชาการจาก ศูนย์การศึกษาและอาชีพ และปีเดียวกันนี้ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ จัดสัปดาห์แนะแนว แห่งชาติ ณ บริเวณสวนอัมพร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2522 ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ เริ่มโครงการผลิตสไลด์ชุดส่งเสริมการแนะแนวอาชีพในโรงเรียน และจัดสัปดาห์การแนะแนวแห่งชาติอีกครั้ง

พ.ศ. 2523 ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ จัดการสัมมนาเพื่อพัฒนางานแนะแนว ในประเทศไทย และกรมการฝึกหัดครูเริ่มมีหลักสูตรปริญญาตรี และได้ประกาศใช้หลักสูตร วิชาเอก จิตวิทยาและการแนะแนวขึ้น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ได้จัดพิมพ์เผยแพร่วิชาการแนะแนว เช่น หนังสือบทบาทของครูในการแนะแนว บริการแนะแนวในโรงเรียน การทดสอบเพื่อการแนะแนว ฯลฯ

พ.ศ. 2524 ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ ร่วมกับเขตการศึกษาต่างๆ จัดสัปดาห์แนะแนวทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังได้จัดอบรมคณะบุคลากรแนะแนว ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ทุกเขตการศึกษาทั่วประเทศ ประกอบด้วยผู้บริหาร ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายแนะแนว และฝ่ายวิชาการงานและอาชีพ ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำงานเกี่ยวกับงานแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการแนะแนวให้เจริญรุดหน้าไปได้ด้วยดี ซึ่งการแนะแนวในประเทศไทยเริ่มขึ้นจากผู้นำการศึกษาจัดให้มีขึ้นเนื่องจากมองเห็นความสำคัญต่อบุคลากรเพื่อช่วยให้รู้จักตนเองได้ดีขึ้น และวิทยาลัยครูเชียงใหม่ได้เปิดทำการสอนวิชาเอกจิตวิทยาแนะแนวในระดับปริญญาตรี นับว่าเป็นวิทยาลัยครูแห่งแรก

พ.ศ. 2525 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เปิดทำการสอนวิชาเอกการแนะแนวในระดับปริญญาตรีขึ้นในวิทยาเขตสงขลา(ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยทักษิณ) วิทยาเขตพิษณุโลก ปัจจุบันคือ (มหาวิทยาลัยนเรศวร) และวิทยาเขตประสานมิตร (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในปัจจุบัน)

พ.ศ. 2526 นับว่าเป็นความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญอีกครั้ง เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติออกมาเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2526 โดยกำหนดมาตรการเร่งด่วนแก้ปัญหาการว่างงานไว้ 6 ประการที่สำคัญมาตรการหนึ่งคือให้กระทรวงศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัยปรับแผนการศึกษาและเริ่มพัฒนาโครงการแนะแนวอาชีพให้แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นการสนองต่อมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการได้จัดทำโครงการชื่อว่า “โครงการทดลองการจัดบริการแนะแนวอาชีพอย่างเป็นระบบครบวงจรในสถานศึกษา” โครงการนี้ได้ทดลองกับโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศโดยแบ่งเป็นเขตการศึกษาละ 4 – 6 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 60 โรงเรียน โดยกำหนดเป้าหมายทดลอง 6 ปี เพื่อหารูปแบบจัดทำเครื่องมือและสื่อต่าง ๆ ประกอบการปฏิบัติงานของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน โดยคาดหวังว่านักเรียนที่ผ่านกระบวนการทดลองอย่างต่อเนื่องครบถ้วนตามโครงการแล้วจะเป็นผู้ที่มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงานรู้จักตนเองและโลกอาชีพเพียงพอที่จะวางแผนและตัดสินใจเลือกได้ตามความเหมาะสม มีโอกาสได้ศึกษาและฝึกฝนในสาขาวิชาที่ตนสนใจตลอดทั้งรู้ช่องทางและวิธีการในการประกอบอาชีพ

โดยเฉพาะอาชีพอิสระ รู้วิธีหาความรู้และแหล่งข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาอาชีพหลังจบการศึกษาไปแล้ว

พ.ศ. 2527 ทบวงมหาวิทยาลัยได้แจ้งให้มหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด จัดตั้งบริการจัดหางาน (Placement Service) ขึ้นภายในเดือน มิถุนายน 2527 เพื่อสนองต่อมติ คณะรัฐมนตรีตามนโยบายดังกล่าว โดยบริการจัดหางานที่จัดตั้งขึ้นนั้นให้อยู่ในความรับผิดชอบของ งานการแนะแนว กองกิจการนิสิตหรือนักศึกษาของสถาบันต่าง ๆ และมีบุคลากรในตำแหน่งนักแนะแนวการศึกษาและอาชีพเป็นผู้ดำเนินการ

1.3 หลักการแนะแนวอาชีพ

แฟรงค์ พาร์สัน (นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2545 : 27; อ้างอิงจาก Frank Parsons. 1987) ได้เสนอหลักการแนะแนวอาชีพ ในหนังสือวิธีการเลือกอาชีพ (Choosing a Vocation) ซึ่งยึดหลักการในการแนะแนวอาชีพ 3 ประการดังนี้

1. การวิเคราะห์ตนเอง (Self Analysis) ผู้แนะแนวจะช่วยผู้มารับบริการให้ได้ เข้าใจถึงคุณสมบัติของตนเองอย่างแจ่มแจ้ง ด้วยการวิเคราะห์คุณสมบัติของตนเองด้านต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง เป็นต้น

2. การวิเคราะห์อาชีพ (job Analysis) ผู้แนะแนวจะช่วยผู้มารับบริการให้เกิด ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ความรู้เกี่ยวกับลักษณะงานอาชีพ คุณสมบัติต่าง ๆ ที่ต้องเตรียมให้พร้อมก่อนเข้าทำงาน โอกาสที่จะเข้าทำงาน ความต้องการของ ตลาดแรงงานในวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ เป็นต้น

3. การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Job in Determination) ผู้แนะแนวจะช่วยผู้มารับบริการให้เขาสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง โดยใช้ความรู้ความ เข้าใจทั้งสองประการนั้นประกอบกัน คือ การวิเคราะห์ตนเองกับการวิเคราะห์อาชีพมาประสานกัน เพื่อการตัดสินใจ

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2543 : 66 – 67) ได้อธิบายการดำเนินการในการแนะแนวอาชีพที่มี ประสิทธิภาพนั้น ผู้ดำเนินการสามารถยึดหลักสำหรับเป็นแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวอาชีพเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การแนะแนวอาชีพมี หลักการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพและประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ฉะนั้นนักแนะแนวจำเป็นต้องรู้จักผู้รับบริการแต่ละคน ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกลักษณะสุขภาพ และต้องช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักและ ยอมรับตนเองด้วย

2. การแนะแนวอาชีพยึดหลักสิทธิและเสรีภาพของบุคคล นักแนะแนวตระหนักใน สิทธิและเสรีภาพของบุคคลในการที่จะเลือกอาชีพของตนเอง นักแนะแนวจะเป็นผู้ช่วยให้บุคคลรู้จัก

ตนเองและอาชีพดีขึ้น เพื่อผู้รับบริการจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักแนะแนวจะไม่เป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจให้แก่ผู้รับบริการ

3. การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่อง การที่บุคคลจะเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมเป็นกระบวนการพัฒนาการโดยขึ้นกับระดับวุฒิภาวะของบุคคล เนื่องจากการที่จะเลือกอาชีพได้นั้นบุคคลจะต้องมีความสามารถใช้วิจารณญาณตัดสินใจ โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพประกอบกัน ซึ่งมีใช้สิ่งที่จะกระทำกันได้ง่ายๆ ในช่วงเวลาอันสั้น ฉะนั้นการแนะแนวอาชีพต้องมีการวางโครงการระยะยาวโดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และจะต้องจัดดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นขั้นๆ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายตั้งแต่การส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ สุจริตทั้งหลายจนกระทั่งถึงการวางโครงการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้เยาวชนสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม

4. การแนะแนวอาชีพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน เนื่องจากมีอาชีพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ฉะนั้นเยาวชนควรจะมีโอกาสได้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพเหล่านั้น ตลอดจนสามารถพินิจพิเคราะห์วางโครงการประกอบอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งการแนะแนวอาชีพจะสนองตอบความต้องการนี้ได้เป็นอย่างดี และสภาพการทำงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูง เนื่องจากจำนวนหน่วยงานกับคนทำงานไม่สมดุลกัน ฉะนั้นหน่วยงานต่างๆ จึงมีโอกาสที่จะคัดเลือกบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงานสูงจะมีความมั่นคงในการทำงานมากกว่าคนที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการศึกษาหรือฝึกฝนอาชีพในแขนงที่เหมาะสมกับตนเองย่อมมีโอกาสได้รับเลือกเข้าทำงานมากกว่า และมีแนวโน้มที่จะทำงานได้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

5. ผู้ทำหน้าที่แนะแนวอาชีพจะต้องมีคุณสมบัติของนักแนะแนวที่ดีและได้รับการฝึกอบรมมาในทางแนะแนวโดยเฉพาะองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการที่จะทำหน้าที่แนะแนวอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ ผู้ทำหน้าที่แนะแนวจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนโดยผ่านการศึกษาด้านแนะแนว เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตลอดจนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม กล่าวคือ เป็นคนที่มีความจริงใจ มีเมตตา ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีความอบอุ่น เป็นมิตร สุขุม เรียบร้อย มีวิจารณญาณที่ดี

6. การเลือกอาชีพและประกอบอาชีพของบุคคลมีความสำคัญต่อตัวบุคคลและประเทศชาติถ้าประชาชนสามารถเลือกและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมจะนำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ตัวเอง และมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติด้วย

7. ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพเป็นสิ่งที่จะต้องศึกษา นักแนะแนวจะต้องให้ผู้รับบริการได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ เช่น ลักษณะงาน สภาพการทำงาน รายได้ ความมั่นคงของอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพ ความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนการเตรียมตัวสมัครงาน

8. การตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไป นักแนะแนวต้องช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาทั่วไปด้วย ไม่เพียงแต่จะเห็นความสำคัญของวิชาการเฉพาะแขนงที่จะไปประกอบอาชีพเท่านั้น

9. การตัดสินใจเลือกอาชีพควรมีความยืดหยุ่น เนื่องจากการวางโครงการประกอบอาชีพไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้ทันที แต่เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องใช้เวลาหลายปี ความเหมาะสมที่บุคคลจะเลือกอาชีพได้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาเช่น ความเคลื่อนไหวของตลาดแรงงานอาจเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น การตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลจึงควรมีความยืดหยุ่น นอกจากนั้นแต่ละคนยังอาจมีความเหมาะสมที่จะประกอบอาชีพได้หลายอย่าง ไม่จำเป็นต้องเหมาะสมกับอาชีพใดอาชีพหนึ่งเท่านั้น

10. การแนะแนวอาชีพจะต้องคำนึงถึงความต้องการด้านเศรษฐกิจและโอกาสที่บุคคลจะได้ทำงานด้วย

11. การแนะแนวอาชีพควรจะมีการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก เช่น กรมแรงงาน หน่วยงานต่าง ๆ

12. กิจกรรมแนะแนวอาชีพควรเป็นทั้งกิจกรรมที่จัดในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

13. การแนะแนวอาชีพมิได้มีจุดประสงค์เพียงการที่จะช่วยให้บุคคลเลือกอาชีพได้เท่านั้นแต่เป็นการช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ถูกต้องปราศจากอคติ พิจารณาสິงต่าง ๆ โดยใช้เหตุผลตลอดจนมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพและมีทักษะในการตัดสินใจและการทำงาน

นอกจากนี้ กรมการจัดหางาน (2549 : Online) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ ต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. การแนะแนวอาชีพ เป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถ และมีโอกาสใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ในการผลิตงานที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และทำให้บุคคลนั้นเกิดความสุขจากความสำเร็จในการทำงาน

2. การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยมีขั้นตอนตั้งแต่การช่วยบุคคลดังต่อไปนี้

2.1 รู้จักตนเองว่าตนมีความถนัด มีความสนใจ มีความสามารถ บุคลิกภาพเป็นอย่างไร จะได้เลือกงานได้ถูกต้อง

2.2 รู้จักข้อมูลทางอาชีพอย่างกว้างขวางและแจ่มแจ้งว่า อาชีพต่างๆ มีลักษณะอย่างไร ต้องการคนที่มีคุณสมบัติและมีทัศนคติที่ดีต่อสัมมาชีพ

2.3 รู้จักตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตน โดยพิจารณาโอกาส ความเป็นไปได้ ทั้งด้านคุณสมบัติของตนเอง ด้านกำลังคนในอาชีพนั้นๆ

2.4 ได้มีโอกาสศึกษา ฝึกฝน อบรม หรือได้สัมผัสกับอาชีพนั้นๆ ตามความเหมาะสมกับวัย เพื่อให้เกิดทักษะ ความต้องการออกไปประกอบอาชีพได้ทันที หรือในบางกรณี เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานและเพื่อเป็นการเตรียมตัวสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยมีการศึกษาฝึกฝนเพิ่มเติม

2.5 การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย

การจัดบริการแนะแนวอาชีพต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย ในสถานศึกษานั้น และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความร่วมมือของชุมชน สถานศึกษาหรือหน่วยงานนั้นตั้งอยู่ จึงจะทำให้งานแนะแนวอาชีพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลครอบคลุมในทุกด้าน

2.6 การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่มุ่งให้บุคคลตัดสินใจด้วยตนเอง โดยยึดหลักในเรื่องของการให้บุคคลเข้าใจตนเอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544 : 12 – 13) ได้กล่าวโดยสรุปว่า รูปแบบของการแนะแนวอาชีพ แม้จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างแต่ไม่ว่าจะเป็นรูปใดก็หนีไม่พ้นเรื่องของการเข้าใจตนเอง ข้อมูลเกี่ยวกับงาน และการเตรียมบุคคลเข้าสู่โลกของงานอาชีพ

1.4 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพ

ลักขณา สิริวัฒน์ (2543 : 65) ได้อธิบายถึงจุดมุ่งหมาย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มองเห็นถึงความสำคัญของงานอาชีพ
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และในโลกกว้าง
3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงอิทธิพลของสิ่งต่างๆ เช่น ความถนัดความสนใจ บุคลิกภาพ ระดับสติปัญญา สภาพร่างกายที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ
4. เพื่อให้ข้อสนเทศแก่นักเรียนเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในอาชีพนั้น ๆ ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
5. เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหางาน วิธีการสมัครงาน วิธีการปรับตัวให้เข้ากับงาน และวิธีการปฏิบัติตนให้มีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน
6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตทุกอาชีพ

นอกจากนี้ แฟรงค์ พาร์สัน (นิรันดร์ จุลทรัพย์. 2545 : 28; อ้างอิงจาก Frank Parsons. 1987) ได้วิเคราะห์ปัญหาของการแนะแนวอาชีพอย่างกว้างขวางและเป็นความคิดที่ก้าวหน้ามากในระยะนั้นซึ่งนักแนะแนวในสมัยต่อมาเรียกว่า ขั้นตอนทั้งหกในความก้าวหน้าทางอาชีพของบุคคล (Six Steps in the Vocational Progress of an Individual) ได้แก่

1. การวางรากมาตรฐานอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ในอาชีพต่างๆ
2. การศึกษาช่องทางหรือโอกาสเกี่ยวกับอาชีพ
3. การเลือกอาชีพ
4. การเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพ
5. การเข้าทำงาน
6. การแสวงหาความก้าวหน้าในการทำงาน และการปรับตัวให้เข้ากับงาน

1.5 การแนะแนวอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ลักขณา สริวัฒน์ (2543 : 78) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษาครอบคลุมถึงการบริการทั้งหมดของการแนะแนวอาชีพ คือ

1. บริการสำรวจตัวเองเพื่อวางโครงการอาชีพ
2. บริการให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ
3. บริการให้ข้อมูลและคำปรึกษาด้านอาชีพ
4. บริการจัดวางตัวนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพ
5. บริการติดตามผล

สมาคมการพัฒนาการทางอาชีพแห่งชาติ (Zunker. 1991: 209 – 210 ; อ้างอิงจาก The National Career Development Association) กล่าวถึง ความต้องการสำหรับการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาดังต่อไปนี้ จากการสำรวจ ผลการสำรวจของ Gallup ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาคมการพัฒนาทางอาชีพแห่งชาติ (The National Career Development Association) และการรายงานของ โฮย; และเลเซอร์ (Hoyt; & Leser : 1995) แนะนำว่าโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาควรได้รับความสนใจมากในการพัฒนาทางอาชีพ ช่วยเหลือนักเรียนทั้งหมดในการวางแผนอาชีพ ช่วยเหลือนักเรียนทั้งหมดพัฒนาทักษะของงาน ช่วยเหลือนักเรียนค้นหาและช่วยนักเรียนตัดสินใจในการพัฒนาทักษะของงาน

นอกจากนี้ ซัคเกอร์(Zunker.1991) เชื่อว่าโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาจะมีการเตรียมตัววิธีเดียวกันใน 7 หัวข้อ ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สัมพันธ์กับความสำคัญของทักษะการทำงานที่โรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาได้สนใจถึงวิธีการช่วยเหลือนักเรียนได้แก่

1. หัวข้อของอาชีพ
2. การพัฒนาทักษะของงาน
3. การเรียนรู้โอกาสแต่ละแห่งทางอาชีพอย่างไร
4. งานที่ประสบความสำเร็จหลังจากจบระดับชั้นมัธยมศึกษา
5. เรียนรู้การใช้ข้อมูลทางอาชีพ
6. พัฒนาทักษะการค้นหา
7. เตรียมเข้าสู่วิทยาลัย

อรอนงค์ ธีญะวัน (2539 : 22) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการแนะแนวอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง และตระหนักถึงความสำคัญของการวางโครงการอาชีพ
2. ช่วยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพตามความมุ่งหวังที่ต้องการเลือกให้ละเอียดขึ้น
3. ช่วยให้ผู้สามารถดำเนินตามขั้นตอน เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายในการประกอบอาชีพที่

วางไว้เป็นต้นว่าสามารถเลือกวิชาเรียน และวางโครงการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม

4. ช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการหางานทำสำหรับผู้ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อ

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นบริการที่มุ่งช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง รู้จักข้อมูล ลักษณะงานทางด้านอาชีพ แหล่งค้นหาข้อมูลทางด้านอาชีพ และทักษะการทำงานทางด้านต่างๆ เพื่อให้นักเรียนสามารถเลือกศึกษาต่อและเลือกอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับสติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดขึ้นไปให้มีความเหมาะสมกับตนเอง และเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ

1.6 ความสำคัญของการเลือกอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะอยู่ในขั้นการศึกษาและการสำรวจอาชีพเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงานอาชีพของ คณะกรรมการความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพแห่งชาติ (นันทา สุรักษา. 2548 : 100 – 104 ; อ้างอิงจาก The National Occupational Information Coordinating Committee : NOICC) ได้อธิบายดังอธิบายดังนี้

ด้านที่ 1 : การค้นหาด้านการศึกษาและอาชีพ

จุดประสงค์ที่ 1 : ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการสำเร็จการศึกษาและการวางแผนอาชีพ

- สามารถที่จะประยุกต์การเรียนและการทำงานมาทำให้บรรลุเป้าหมายของบุคคล
- สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการทำงานที่มีต่อความสนใจของบุคคลได้
- สามารถอธิบายแนวทางการเลือกโปรแกรมการเรียนและการทำงานที่สัมพันธ์กับเป้าหมายอาชีพ
- สามารถอภิปรายว่าการศึกษาสัมพันธ์กับการเลือกวิชาหลัก การฝึกอบรมต่อและการเข้าสู่ตลาดอาชีพได้
- สามารถอธิบายการถ่ายโอนทักษะที่สามารถประยุกต์ใช้กับงานหลาย ๆ ประเภทและจำเป็นในการเปลี่ยนสายงาน

- สามารถอธิบายว่าทักษะการเรียนรู้จำเป็นต่อการทำงานได้

จุดประสงค์ที่ 2 ทักษะที่จำเป็นในการค้นหา การประเมินและตีความข้อมูลทางอาชีพ

- สามารถอธิบายการศึกษาที่จำเป็นในการประกอบอาชีพต่าง ๆ
- สามารถอธิบายการใช้ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ (เช่น คู่มือ, วัสดุอาชีพ, ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดแรงงานระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ)
- สามารถอธิบายระบบการจำแนกกลุ่มอาชีพและอุตสาหกรรมต่าง ๆ (เช่น พจนานุกรมเกี่ยวกับอาชีพ)
- สามารถอธิบายหลักการของการก้าวสู่การเลือกอาชีพ

- สามารถอธิบายข้อดี และข้อเสียของการประกอบอาชีพส่วนตัว
- สามารถอธิบายแนวทางการเลือกอาชีพของบุคคล จากข้อมูล ตัวแบบและที่ปรึกษาได้
- สามารถบอกแนวโน้มของอาชีพ สัมพันธ์กับการศึกษาและการฝึกอบรม
- สามารถบอกผลของปัจจัยต่าง ๆ เช่นประชากร ภูมิอากาศ และภูมิประเทศที่มีต่อโอกาสในการเลือกอาชีพ

จุดประสงค์ที่ 3 ทักษะที่จำเป็นในการวางแผนอาชีพ

- สามารถอธิบายการวางแผนการเลือกอาชีพที่มีผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- สามารถแสดงความรู้และการเลือกอาชีพหลังมัธยมและหลักสูตรการศึกษา
- สามารถบอกความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นสำหรับการฝึกซ้ำ และการพัฒนาทักษะอาชีพ
- สามารถบอกแหล่งโรงเรียนและชุมชนที่ขยายการศึกษาและการเลือกอาชีพ
- สามารถบอกค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนจากการทำงาน
- สามารถบอกการพัฒนาทักษะการทำงานที่ได้จากการเป็นอาสาสมัครการทำงานนอกเวลา หรือกิจกรรมร่วมหลักสูตร
- สามารถบอกทักษะที่จำเป็นในการศึกษาและโอกาสในการทำงาน
- สามารถปรับแผนรายบุคคลโดยใช้ข้อมูลที่ทันสมัยจากแผนเดิมและให้ลองตัดสินใจภายหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สรุปความสำคัญของการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้กำหนดวิธีการแบ่งเป็นขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนได้วางวัตถุประสงค์เอาไว้ให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ซึ่งกระบวนการเป็นหัวใจสำคัญเพื่อมุ่งให้นักเรียนรู้จักการวางแผนอาชีพ รู้จักข้อมูล และลักษณะงานทางด้านอาชีพ รู้จักแหล่งข้อมูลทางด้านอาชีพ และวิธีการค้นหาข้อมูลทางด้านอาชีพ

2. เอกสารคู่มือการปฏิบัติตน (Self – help Manual)

2.1 ความหมายของคู่มือการปฏิบัติตน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (349 - 350 : 2549) กล่าวถึง คู่มือศึกษาด้วยตนเองหรือที่รู้จักกันในชื่อของการบำบัดโดยหนังสือ (Bibliotherapy) จัดได้ว่าเป็นวิธีการควบคุมตนเองอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีการบำบัดโดยหนังสือนั้นช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาทางอารมณ์ของตนเองได้ โดยการอ่านหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของปัญหาทางอารมณ์นั้น เรื่องราวในหนังสือสามารถนำไปสู่การอภิปรายและทางออกที่เป็นไปได้ของปัญหาที่เผชิญอยู่นั้น ผู้บำบัดก็เตรียมการแนะนำแก้ปัญหาให้แก่บุคคลโดยการให้ไปอ่านหนังสือ และจัดกิจกรรมบางอย่างหลังจากนั้น

การบำบัดโดยหนังสือจะมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมากถ้าผู้เข้ารับการบำบัดสามารถดำเนินการผ่าน 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ได้

1. สามารถที่จะสวมบทบาทเข้ากับลักษณะของหนังสือได้ ไม่ว่าหนังสือนั้นจะเป็นชีวิตจริงหรือนิยายก็ตาม
2. ผู้รับการบำบัดสามารถที่จะระบายอารมณ์ที่เก็บกดเอาไว้ในสภาพการณ์ที่ปลอดภัย
3. สามารถที่จะหยั่งรู้ถึงทางออกที่เป็นไปได้ต่อการแก้ปัญหาส่วนตัว

นอกจากนี้ สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิตร ยังได้กล่าวว่า การบำบัดโดยหนังสือนั้นสามารถดำเนินการได้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ในกรณีที่เป็นรายบุคคลผู้บำบัดก็จะให้หนังสือที่ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการบำบัด ผู้เข้ารับการบำบัดจะอ่านหนังสือนั้นด้วยตนเองหรือมีคนอื่นอ่านให้ก็ได้ กิจกรรมที่ดำเนินการตามหลังจากการอ่านคือการให้อภิปรายเป็นการส่วนตัวกับผู้บำบัด เขียนรายงาน พูดกับแถบบันทึกเสียง หรือแสดงออกตามใจปรารถนา ในกระบวนการเหล่านี้ ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถที่จะแสดงอารมณ์ออกได้อย่างอิสระ และผ่อนคลายแรงกดดันของอารมณ์ลง ผลจากการดำเนินการดังกล่าวพบว่าผู้เข้ารับการบำบัดมักจะมีอารมณ์ที่ตึงตัวของตัวเองมากขึ้น มีความคิดเกี่ยวกับตนเองดีขึ้น และพัฒนาบุคลิกภาพและปรับตัวกับสังคมได้ดีขึ้นอีกด้วย ผลที่ตามมาคือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมขึ้น เพิ่มความเข้าใจในบุคคลอื่น มีความอดกลั้นสูงขึ้น ให้เกียรติและยอมรับบุคคลอื่น

ประเทือง ภูมิภัทราคม (338 : 2540) กล่าวว่า การจัดทำคู่มือปฏิบัติตน คือ การจัดทำคู่มือในการปฏิบัติเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเทคนิคนี้เรียกอีกอย่างว่า “บรรณบำบัด” (Bibliotherapy) เป็นเทคนิคได้เขียนเป็นคู่มือในการปฏิบัติไว้ ซึ่งบุคคลสามารถนำไปใช้ได้เลย โดยปกติคู่มือดังกล่าวนี้จะจัดวางจำหน่ายตามร้านหนังสือหรือไม่ก็มีจำหน่ายตามคลินิกต่างๆ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่นิยมนำมาจัดทำคู่มือการปฏิบัติตนเพื่อแก้ปัญหานั้นได้แก่ คู่มือการลดความกลัว คู่มือการลดความอ้วน คู่มือการอดบุหรี่ คู่มือการสร้างทักษะทางสังคม คู่มือการลดสุรา คู่มือการแก้ปัญหาทางเพศ อย่างไรก็ตาม เทคนิคการควบคุมตนเอง ได้กล่าวถึงเทคนิคต่างๆ ซึ่งสามารถแยกใช้แต่ละเทคนิคเป็นเอกเทศได้ นักปรับพฤติกรรมหลายท่านได้นำเทคนิคเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน

แคชดิน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภามิตร. 2549 : 351; อ้างอิงจาก Kazdin. 1989) กล่าวว่า การบำบัดในหนังสือ นั้น เป็นวิธีการที่ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถเป็นตัวของเขาเองมากที่สุด และสามารถนำวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ได้ในทุกครั้งที่มึปัญหาเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งผู้ที่จะนำวิธีการดังกล่าวนี้ ไปใช้ก็ควรจะได้มีการวิเคราะห์หนังสือที่มีอยู่ในท้องตลาดเสียก่อนว่าเล่มใดเหมาะแก่การใช้ ควรใช้ในปัญหาใด กับเพศใดและอายุเท่าใด เป็นต้น

เคลตล์ อี. ทักเคอร์ แลตต์ (Clayton E.Tucker – Ladd. 2006 : Online) กล่าวว่า การช่วยเหลือตนเองเป็นการจัดการกับสถานการณ์ที่สร้างปัญหาแก่ตนเองโดยมีเจตนาในการควบคุมสถานการณ์บางอย่างมีสติ เพื่อให้ผลของสถานการณ์นั้นดีขึ้น เป็นการตระหนักถึงจุดด้อยของตนเอง และพยายามแก้ไขเพื่อพัฒนาตนเอง

บาสโซกู เอ็ม เซลลีโอ ลิเวนนู (Basoglu M, Salcioglu E, Livanou M. 2007 : Online)

กล่าวว่า การช่วยเหลือตนเอง ส่วนมากเจาะจงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้สึก ทักษะทางบวก ด้วยตนเอง และเป็นการควบคุมส่วนเหตุผลทางส่วนตัวที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่คาดการณ์ตัวตนภายใน การแสดงออก และสภาวะของตน ที่เป็นการพัฒนาด้วยตัวตนเอง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การช่วยเหลือตนเอง หมายถึง การบำบัดโดยหนังสือสามารถดำเนินการเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลกับผู้รับคำปรึกษาได้ ผู้บำบัดจะให้หนังสือที่ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการบำบัด โดยที่ผู้บำบัดจะต้องดำเนินกิจกรรมตามหลังจากที่อ่านตั้งแต่ การอภิปรายส่วนตัวกับผู้บำบัด เขียนรายงาน ผลที่ตามมาคือมีพฤติกรรมที่เหมาะสมขึ้น

2.2 ความสำคัญของคู่มือการปฏิบัติตน (Self – help Manual)

ทักเคอร์ แลตต์ (Tucker – Ladd. 2006 : Online) กล่าวว่า คู่มือการปฏิบัติตน (Self – help Manual) เป็นที่ยอมรับจากสากล โดยจะมีหัวข้อของสถานการณ์ปัญหาบางอย่างของบุคคลให้ได้ฝึกการควบคุมสติอย่างมีความระมัดระวังถึงสถานการณ์ที่พัฒนาออกมาให้เห็นถึงผลลัพธ์ เป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลยอมรับจุดอ่อนและการทำงานที่เอาชนะข้อบกพร่องเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งบางครั้งจะมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาถึงวิธีการหรือความรู้สึกของตนเอง แต่การใช้คู่มือช่วยเหลือตนเอง นั้นจะเจาะจงถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ความรู้สึก ทักษะทางบวก หรือกระบวนการที่ไม่สามารถควบคุมได้ การใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเองเป็นการควบคุมส่วนที่เป็นเหตุผลทางส่วนตัวที่เปลี่ยนแปลงสิ่งที่คาดการณ์ตัวตนภายใน การกระทำ และสภาวะ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้วยตนเอง บางครั้งอาจจะไม่เกิดความเคยชิน เพราะได้รับการสอน การสร้างแรงจูงใจ และการปลุกฝังมานาน

นอกจากนี้ เคลตล์ อี. ทักเคอร์ แลตต์ (Clayton E. Tucker – Ladd. 2006 : Online) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงความเข้าใจของการใช้คู่มือการปฏิบัติตน (Self – help Manual) มีดังต่อไปนี้

1. มนุษย์มีการเรียนรู้ทางเลือกของชีวิตซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน และเราสามารถเลือกวิธีที่จะเรียนรู้สิ่งที่ตนเองต้องการได้แต่อาจจะไม่ใช่วิธีที่ง่ายสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางเลือกของชีวิต
2. การปฏิบัติตนจะสัมพันธ์ถึงปัจจุบัน เป็นการเริ่มต้นที่พิสูจน์ความเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีการทดสอบ แต่บางครั้งจะมีหลายวิธีด้วยกันที่ไม่ได้พิสูจน์ถึงเรื่องของวิธีการศึกษา และมีการส่งเสริมการปฏิบัติตนเพื่อเพิ่มพูนความรู้
3. ควรมีความเชื่อตรงเกี่ยวกับประสิทธิผลที่จะฝึกในวิธีการปฏิบัติตน ดังนั้นบุคคลต้องมีวิธีการหรือมีความพยายามที่จะรับการเรียนรู้และคิดค้นวิธีการปฏิบัติตนให้เหมาะสมสำหรับตัวเอง
4. การบำบัดหรือวิธีการปฏิบัติตนหลายๆ วิธี อาจเกิดความเสียหาย บางครั้งการช่วยปฏิบัติเหมือนจะไม่มีข้อเสียหาย และสังเกตได้จากความกลัวของผู้บำบัดในวิธีการปฏิบัติตนนั้น ผลลัพธ์ที่ออกมาจะไม่มีผลอะไรต่อผู้บำบัด

5. วิธีการวัดถึงความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปรับตัวอาจมีความยุ่งยาก แต่ควรพยายามจัดกระบวนการวัดกิจกรรมถึงความสำเร็จ เพื่อให้มีการประเมินอย่างซื่อตรง ซึ่งผู้บำบัดที่จะใช้คู่มือการปฏิบัติตนควรพยายามสำรวจตนเอง

6. ผู้บำบัดควรมีความซื่อตรงต่อตนเองถึงการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นสิ่งที่กระตุ้นที่ทำให้ผู้รับการบำบัดต้องการที่จะทำต่อไปอีก

7. การปฏิบัติตนไม่ใช่ความล้าเลที่ถึงงานของบุคคลที่จะเอาจริงเอาจังมากเกินไป

8. บุคคลที่ช่วยเหลือตนเองที่ดี บางครั้งจะมีความต้องการเวลาอย่างมากให้เพียงพอและเตรียมพร้อมสำหรับปัญหาล่วงหน้า ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญของชีวิต

9. การใช้คู่มือการปฏิบัติตนไม่ต้องรอในสถานการณ์พิเศษ ในการปฏิบัติบุคคลช่วยตัวเองให้มีความเข้มแข็ง เผชิญหน้ากับการต่อต้านถึงสิ่งที่เปลี่ยนแปลงและความท้าทายทัศนคติทั้งหมดของตนเอง เรียนรู้ถึงความเชื่อที่ตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้

10. คู่มือการช่วยเหลือตนเองไม่ใช่เพื่อเตรียมความพร้อมให้บุคคลบำบัดคนอื่น แต่ให้ควบคุมและทดลองกับคนอื่น ๆ

11. ถ้าบุคคลมีปัญหา ควรหาสาเหตุทางปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นอันดับแรก

12. เมื่อบุคคลมีปัญหาหลาย ๆ ด้าน และต้องการช่วยเหลือควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญให้ช่วยเหลือทันที

13. คู่มือการช่วยเหลือตนเองไม่สามารถได้ทุกอย่างที่แต่ละบุคคลต้องการได้ สำหรับการใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเอง ควรมีความชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และให้ความรู้ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น และช่วยผู้อื่นให้รู้สึกปลอดภัย

2.2 วัตถุประสงค์ของหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน

วัตถุประสงค์ของการใช้หนังสือคู่มือการช่วยเหลือตนเองได้มีผู้กล่าวไว้คล้ายคลึงกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ Shepherd ; & Iles (อทิตยา พรชัยเกตุ. 2535 : 22 – 23 ; อ้างอิงจาก Shepherd ; & Iles. 1976)

1. ช่วยให้ผู้อ่าน ไม่หมกมุ่นอยู่กับตนเอง รับรู้ว่าเขาไม่ใช่คนแรกที่ประสบปัญหา ผู้อื่นมีปัญหาเช่นเดียวกัน
2. เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างกำลังใจให้แก่ผู้อ่าน ในการพูดถึงปัญหาของเขาอย่างเสรี โดยอาจเริ่มต้นการสนทนาจากเนื้อหาหรือตัวละครในหนังสือ
3. เพื่อเสนอแนะให้ผู้อ่านทราบ ว่า ปัญหาแต่ละเรื่องนั้นย่อมมีวิธีแก้ได้หลายอย่าง
4. เพื่อสนับสนุนให้มีการคิดค้นและหาวิธีแก้ปัญหิต่าง ๆ อันจะช่วยลดความขัดแย้งในจิตใจของผู้อ่านได้

5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นจริง และเข้าใจถึงปัญหาที่ตนเองเผชิญอยู่ได้ง่ายขึ้น
6. เพื่อให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ถึงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนได้
7. ช่วยหันเหความสนใจออกสู่โลกภายนอก
8. ช่วยคลายเหงา และบรรเทาความรู้สึกโดดเดี่ยว

2.3 หลักการสร้างหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน

วารินทร์ ปินโฮเซ็น (แสงเดือน คงวิวัฒนากุล. 2541 : 44 – 45 ; อ้างอิงจาก วารินทร์ ปินโฮเซ็น. 2536) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1. เลือกหัวเรื่องที่จะเขียนลงในคู่มือ โดยดูลักษณะของเนื้อหาว่าเหมาะสมหรือไม่ มีความน่าสนใจเพียงใดในการเขียนลงในคู่มือ
2. ประเมินลักษณะของผู้เรียนว่าเป็นใคร มีพื้นฐานความรู้มากน้อยแค่ไหน
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของคู่มือว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนจบแล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นอย่างไรบ้าง
4. วางโครงเรื่องที่จะเขียนเป็นลำดับเรื่องราว
5. รวบรวม จัดเนื้อหา และลงมือเขียนตามวัตถุประสงค์และโครงเรื่องที่วางไว้
6. นำคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เขียนเสร็จไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเนื้อหาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
7. นำไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อทดสอบประสิทธิภาพแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป
8. จัดพิมพ์ ทำรูปเล่มให้สวยงาม มีภาพประกอบน่าสนใจ และนำไปใช้กับเป้าหมายต่อไป

2.4 วิธีดำเนินการบำบัดโดยหนังสือคู่มือการปฏิบัติตน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาศิต (2549 : 350 – 351) ได้กล่าวถึงวิธีดำเนินการบำบัดโดยหนังสือคู่มือการปฏิบัติตนไว้ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาตามปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัด ซึ่งอาจทำได้โดยการสัมภาษณ์ สังเกต หรือการเขียนบันทึกประจำวัน
2. เลือกหนังสือที่เหมาะสมกับปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัด อย่างเช่น หนังสือที่เกี่ยวข้องกับการหย่าร้าง การตายของสมาชิกในครอบครัว หรืออื่นๆ ที่พบว่าเกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัดแต่จะต้องระลึกไว้เสมอว่า
 - 2.1 หนังสือนั้นจะต้องเหมาะกับระดับความสามารถในการอ่านของผู้เข้ารับการบำบัด

2.2 เรื่องราวในหนังสือควรจะอยู่ในระดับความสนใจของผู้เข้ารับการบำบัด นั่นคือถ้าผู้เข้ารับการบำบัดเป็นเด็ก ตัวละครในหนังสือก็ควรจะเป็นเด็กด้วยเช่นกัน

2.3 ลักษณะ หรือเนื้อเรื่องควรจะสอดคล้องกับปัญหาของผู้เข้ารับการบำบัด

2.4 ลักษณะของตัวละครควรมีความเป็นไปได้ในชีวิตจริง

2.5 การดำเนินเรื่องควรจะสมจริงสมจัง และเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์

3. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะดำเนินการ

4. เลือกกิจกรรมที่จะใช้หลังจากการอ่านแล้ว (เช่น อภิปราย การเขียนรายงาน วาดรูปหรือ แสดงละคร เป็นต้น)

5. จัดช่วงเวลาให้มีการอ่านหรือเป็นคนอื่นที่อ่าน

6. หยุดพักสัก 2 ถึง 3 นาที เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหานั้น

7. ดำเนินกิจกรรมหลังจากการอ่านที่ได้เลือกไว้แล้ว

8. ช่วยผู้เข้ารับการบำบัดในการอภิปราย ทำรายการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้ หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ

เคลตต์ อี. ทักเคอร์ แลด์ (Clayton E. Tucke – Ladd. 2006 : Online) ได้อธิบายวิธีการของแต่ละขั้นตอนในการใช้คู่มือการปฏิบัติตน (Self – Help Manual) ผู้ทดลองควรอ่านใน 3 ขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก

ขั้นตอนที่ 1 เลือกโครงการที่ต้องการพัฒนาตนเอง ไม่มากเกินไปกว่า 2 – 3 อย่าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

- ส่วนที่ 1 สำรวจสิ่งที่เป็นปัญหา

- ส่วนที่ 2 ดำเนินการเพื่อเข้าสู่ความมุ่งหมายที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่ 2 เริ่มต้นเก็บข้อมูลและบันทึกผลสะท้อนถึงความรุนแรงหรือปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 พยายามเข้าใจปัญหา และพัฒนาสาเหตุเริ่มต้นและอะไรที่จะเป็นสาเหตุอีกครั้ง ให้โดยลองวิเคราะห์ปัญหา 5 ส่วน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดเป้าหมายที่แท้จริงในระยะ และระยะยาว

ขั้นตอนที่ 5 การเลือกวิธีการที่คล้ายคลึงกับการทำงาน ตัวอย่างเช่น การพัฒนาการวางแผนทดลอง

- วิเคราะห์ของปัญหาให้เข้าสู่สถานการณ์ที่มีความเป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 6 เรียนรู้รายละเอียดแต่ละขั้นตอนรวมทั้งในส่วนวิธีการช่วยเหลือตนเองที่ใช้และพยายามทดลองกับแผนของตนเอง

ขั้นตอนที่ 7 พิจารณาแผนการอีกครั้งเพื่อประเมินความก้าวหน้าของแผนการตนเอง

ขั้นตอนที่ 8 ถ้าผู้บำบัดต้องการวางแผนอีกครั้งเพื่อฝึกความอดทนกับสิ่งที่เปลี่ยนแปลงควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในการบำบัด

ขั้นตอนที่ 9 ดำเนินการตามการวางแผน

ขั้นตอนที่ 10 บันทึกวิธีการแต่ละขั้น วิธีการขั้นใดที่มีประสิทธิผลสำหรับตนเอง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า วิธีการดำเนินปฏิบัติตน เป็นวิธีที่ช่วยให้บุคคลดำเนินการตามขั้นตอนอย่างละเอียดของคู่มือการช่วยเหลือตนเองที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านจัดทำขึ้น โดยให้แต่ละบุคคลเลือกรื่องที่ต้องการพัฒนา หรือปรับปรุงแก้ไขทางด้านบุคลิกภาพ และทางด้านพฤติกรรม

2.5 ประโยชน์ของคู่มือการปฏิบัติตน

เคลตล์ อี. ทักเคอร์ แลนด์ (Clayton E. Tucker – Ladd. 2006) กล่าวว่า คู่มือการช่วยเหลือตนเองต้องมีเนื้อหาครอบคลุมทุกแง่มุมของการช่วยเหลือตนเอง โดยเสนอระบบสำหรับวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ในส่วนที่สามารถจัดการได้และวางแผนเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นหนังสือที่ทำให้บุคคลพิจารณาอย่างรอบคอบถึงสิ่งที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญและต้องการบรรลุผลสำเร็จในชีวิต และมีการสรุปรวมคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดสำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ นอกจากนี้ในหนังสือควรมีการแจกแจงให้เห็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดสำหรับการกับพฤติกรรมและอารมณ์ทั้งหลายที่ไม่พึงปรารถนา และอธิบายโดยละเอียดถึงการนำเอาวิธีช่วยเหลือตนเองกว่า 100 วิธีไปใช้ สรุปคือ ในหนังสือควรมอบคลังความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เชื่อถือได้และการวิจัยสนับสนุน ซึ่งเมื่อรวมสิ่งนี้เข้ากับประสบการณ์ในการรับมือกับปัญหาของตัวบุคคลแล้ว ก็จะสามารถส่งสมความรู้ทั่วไปที่จะช่วยให้เข้าใจตัวเองและควบคุมชีวิตได้ดีขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จะได้รับจากหนังสือ ส่วนการซึมซับและการประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคล

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ประโยชน์ของคู่มือการช่วยเหลือตนเอง เป็นวิธีการที่บุคคลมีความต้องการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขเรื่องใดเรื่องหนึ่งทางด้านบุคลิกภาพหรือทางด้านพฤติกรรม และช่วยให้บุคคลที่ใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเองมองเห็นแนวทางในการดำเนินแผนการช่วยเหลือตนเองทางด้านควบคุมตนเอง และคู่มือการช่วยเหลือตนเองควรมีเนื้อหาและวิธีการที่มีอย่างหลากหลายเพื่อให้บุคคลเลือกใช้ให้เหมาะสมกับตนเอง เนื่องจากวิธีหนึ่งอาจเหมาะสมกับบุคคลหนึ่งแต่ไม่เหมาะสมกับบุคคลหนึ่งในปัญหาเดียวกัน

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการปฏิบัติตน

งานวิจัยในต่างประเทศ

คินซ์ ฮัมเบอร์เลย์ (Keith Humphreys.1999 : Abstract) ได้ศึกษาเรื่องการเข้าช่วยเหลือของผู้เชี่ยวชาญที่สนับสนุนวิธีดำเนินการ 12 ขั้นตอนของการช่วยเหลือตนเองในกลุ่มที่จะศึกษา ซึ่งได้ทดลองกับกลุ่มผู้บำบัดการติดสุรา ในคู่มือจะเขียนวิธีการปฏิบัติตน 12 ขั้นตอน ซึ่งได้ผสมผสานกับทฤษฎีการเรียนรู้และพฤติกรรมนิยมสร้างโปรแกรม วิธีการทดลองจะสนับสนุนให้ผู้รับการบำบัดควบคุมตนเองและสอนทักษะการลดสุราและกลยุทธ์กระตุ้นเกณฑ์วิธีการแรงจูงใจภายในเพื่อเปลี่ยนแปลงตนเองของผู้บำบัด

อนาสตาเซียดิส (Anastasiadis. 2004 : Abstract) ได้ทำการศึกษาผู้หญิงและการอ่านหนังสือคู่มือช่วยเหลือตนเอง โดยการสำรวจประสบการณ์ของผู้หญิงจำนวน 10 คนที่อ่านหนังสือคู่มือการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งได้สัมภาษณ์แบบปลายเปิดกับผู้หญิงกลุ่มนี้ ในเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน ปี 2001ซึ่งเขาให้ความสนใจจุดยืนของแนวคิดสตรีนิยมและทฤษฎีสตรีนิยมของแนวความคิดหลังสมัยใหม่ จากการวิจัยพบว่า ผู้หญิงใช้คู่มือการปฏิบัติตนอย่างมีบทบาทและมุ่งผลในการพัฒนาตนเองและการที่กลุ่มผู้หญิงที่ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะของการมีบทบาทเป็นผู้กระทำในระดับสูง ผลกระทบหลักที่ผู้หญิงเหล่านี้กล่าวว่าได้รับจากการอ่านคู่มือการปฏิบัติตน ได้แก่ความสามารถในการระบุและเข้าใจปัญหาต่างๆ ที่ประสบไว้ และผู้รับการสัมภาษณ์กล่าวว่าอีกว่าตนได้รับอิทธิพลจากบริบทที่สร้างบรรทัดฐานว่าการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ประสบไว้กับตัวเป็นเรื่องจำเป็น การอ่านหนังสือคู่มือการปฏิบัติตนช่วยให้พวกเขาคัดค้านบริบทนี้ได้ อันส่งผลให้มีความเข้าใจในปัญหาที่ตนประสบ เช่น ความเกียจคร้าน การใช้ยาเสพติด และงานวิจัยได้ศึกษาว่าบริบททั้งหลายที่สร้างบรรทัดฐานนั้นสามารถปรากฏในหนังสือคู่มือการปฏิบัติตนได้อย่างไรและเหตุใดผู้หญิงที่อ่านหนังสือเหล่านี้มีทั้งสามารถปฏิบัติตามและต่อต้านข้อความต่างๆ ที่กล่าวถึงลักษณะ และ/หรือการกระทำที่พึงปรารถนาของความเป็นผู้หญิง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ค้นกับงานวิจัยแนวสตรีนิยมบางชิ้นที่เสนอว่าหนังสือคู่มือการปฏิบัติตนส่งผลร้ายต่อผู้หญิงเนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างความทุกข์ให้กับการดำเนินชีวิตของพวกเธอ

บาสโซกุ; และลิเวนนู (Basoglu; & Livanou. 2007 : Abstract) ได้ใช้คู่มือการปฏิบัติตน ในการศึกษาทดลองกับบุคคลหลังจากได้รับความเครียดทางด้านจิตใจที่ผิดปกติของผู้ที่มีชีวิตรอดในแผ่นดินไหว การจัดทำคู่มือมาจากโครงสร้างของทฤษฎีจิตบำบัด ซึ่งมีองค์ประกอบในส่วนที่จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเครียดทางจิตใจ วิธีการทดลองจะมีการแนะนำให้เปิดเผยตนเอง กำหนดเป้าหมาย และมองเห็นความยุ่งยากในหลาย ๆ ระยะของการทดลอง ซึ่งคู่มือจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่ประกอบไปด้วยข้อคำถามที่สามารถนำมาวิเคราะห์หาข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับการประเมินตนเอง แบบข้อคำถามนี้เป็นการช่วยให้มีชีวิตอยู่ต่อไปถึงผลกระทบและการสังเกตความก้าวหน้าระหว่างการทดลอง ในกลุ่มตัวอย่าง ให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มแต่ละคนอ่านคู่มือ ผลการศึกษา 89 คน หลังจากความผิดปกติหลังจากความเครียดทางด้านจิตใจที่ผิดปกติที่หายนะสูงถึง 55% และกลุ่มทดลอง 48% ทำตามการทดลอง ระหว่างผู้ที่ทำตาม 64% รายงานถึงความก้าวหน้าของเขาหลังจากปัญหาความเครียดทางด้านจิตใจ ผู้เข้าร่วมกลุ่ม 14 คน หลังจากใช้ทฤษฎีตั้งแต่เริ่มต้นในการติดตามและการประเมิน มีจำนวน 8 คนอ่าน และมีผู้ใช้คู่มือให้เป็นประโยชน์ 7 คน ผู้

ทดลอง 88% แสดงให้คลื่นิกเห็นความก้าวหน้า การแนะนำนี้มี 50% ของผู้เข้าทดลองเหมือนได้ผล จากคู่มือเมื่อใช้หลังจากบำบัดต้นและภายหลังติดตามผล

งานวิจัยในประเทศ

ศุภวรรณ ศรีประภา (2548 : 61) ได้ทำการศึกษา เรื่องการเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขกลุ่มกับโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียน โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงจำนวน 16 คน แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้โปรแกรมการวางเงื่อนไขกลุ่มเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขกลุ่มและนักเรียนที่ได้ใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเอง มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลงแตกต่างกัน

กรรณิการ์ พันทอง (2550 : 75 – 76) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นทั้งโดยรวมและด้านความสามารถในการอ่านอารมณ์และคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่น เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปฏิมา ด่านไพบูลย์ผล (2550 : 72 - 75) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาและพัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างการศึกษาการพึ่งตนเองเป็นนักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 14 – 16 ปีบริบูรณ์และกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนศึกษานารีวิทยา กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 1,115 คน จำแนกเป็นนักเรียนชาย 485 คน นักเรียนหญิง 630 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาการพึ่งตนเองมีการพึ่งตนเองด้านการตัดสินใจด้วยตนเองและด้านความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

สุพรรณิ โปธิ (2550 : 105) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาความอดสาหะของนักเรียนวัยรุ่น ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 868 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการปฏิบัติตนมีคะแนนเฉลี่ยของความอดสาหะแตกต่างกัน แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการปฏิบัติตนเพื่อพัฒนาความอดสาหะเพิ่มมากขึ้น และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองมีความอดสาหะสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการช่วยเหลือตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยข้างต้น การใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเองมีประโยชน์และสามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อที่จะพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาทางพฤติกรรม หรือทางด้านจิตวิทยาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การลดสุรา การลดความอ้วน หรือการมองโลกในแง่ดี โดยการอ่านคู่มือหนังสือประกอบพร้อมทั้งฝึก

วิธีการช่วยเหลือตนเองเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำคู่มือการช่วยเหลือตนเองมาประยุกต์ใช้ในการสร้างคู่มือการค้นพบอาชีพ ซึ่งคู่มือนี้จะมีวิธีการหลายขั้นตอนในการปฏิบัติ เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนค้นพบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

3.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ทอลเบอร์ท (Tolbert. 1974 : 76) ได้ให้ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพว่า วุฒิภาวะทางอาชีพเหมือนกับวุฒิภาวะด้านอื่นๆ เป็นการจัดระเบียบของพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อที่บุคคลจะได้ประสบความสำเร็จในการค้นพบความต้องการของตน และวุฒิภาวะด้านอาชีพเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ และความเต็มใจในการที่จะรับผิดชอบต่อการเลือกของตน

ซูเปอร์ (Super. 1975 : 15) ให้ความหมายของวุฒิภาวะด้านอาชีพว่า “เป็นสิ่งที่ใช้แทนระดับของการพัฒนาที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นอยู่ในระดับของกระบวนการที่ต่อเนื่องกันในขั้นพัฒนาการด้านอาชีพ จากจุดเริ่มต้นหรือสำรวจไปจนถึงขั้นเสถียร โดยวุฒิภาวะด้านอาชีพของแต่ละระดับอายุจะแตกต่างกัน”

ไคร์ท (Crites. 1978 : 4) ให้ความหมายของวุฒิภาวะด้านอาชีพว่า หมายถึง เจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

วุฒิภาวะทางอาชีพยังหมายถึง สภาพบุคคลที่มีความพร้อมทั้งทางด้านทัศนคติ และความสามารถในการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งวุฒิภาวะทางด้านอาชีพจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงระดับพัฒนาการด้านอาชีพอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะที่บุคคลเริ่มสำรวจตนเองเกี่ยวกับอาชีพ จนกระทั่งถึงระยะที่บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานลดลง (Crites. 1978 : 4, Super. 1957 : 186)

บุคคลที่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพมีลักษณะ ดังนี้

1. มีการจัดระเบียบในกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถเปิดรับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่จะคิดตีความเอาเอง
4. รู้จักตนเองและโลกของงาน
5. มีอิสระในการเลือกอาชีพ โดยไม่ยอมให้ค่านิยมในวัยเด็กมาอิทธิพลเหนือกว่า

นอกจากนี้ ซันเกอร์ (Zunker. 1998 : 165) ให้ความหมายของวุฒิภาวะด้านอาชีพว่า หมายถึง เป็นการนำเชื่อถือในกระบวนการวัดระดับพัฒนาการทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวในการทำงาน การวางแผนในการทำงาน ความสอดคล้องของอาชีพและบุคคล ความสำคัญจำแนกถึงความก้าวหน้าในแต่ละขั้นของการพัฒนาอาชีพและระดับการตัดสินใจของการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กับระดับอายุ

อาจสรุปได้ว่า ภาวะทางอาชีพ หมายถึง บุคคลที่เลือกอาชีพได้เหมาะสมกับวัยทั้งทางด้านทัศนคติและความสามารถในการเลือกอาชีพ ซึ่งภาวะทางด้านอาชีพจะทำให้มองเห็นถึงระดับพัฒนาการด้านอาชีพตั้งแต่การที่เริ่มสำรวจตนเองเกี่ยวกับอาชีพ

พัชรภา วรแสง (2546 ; อ้างอิงจาก Crites. 1978 : 4) กล่าวว่า บุคคลที่มีภาวะทางอาชีพมีลักษณะดังนี้

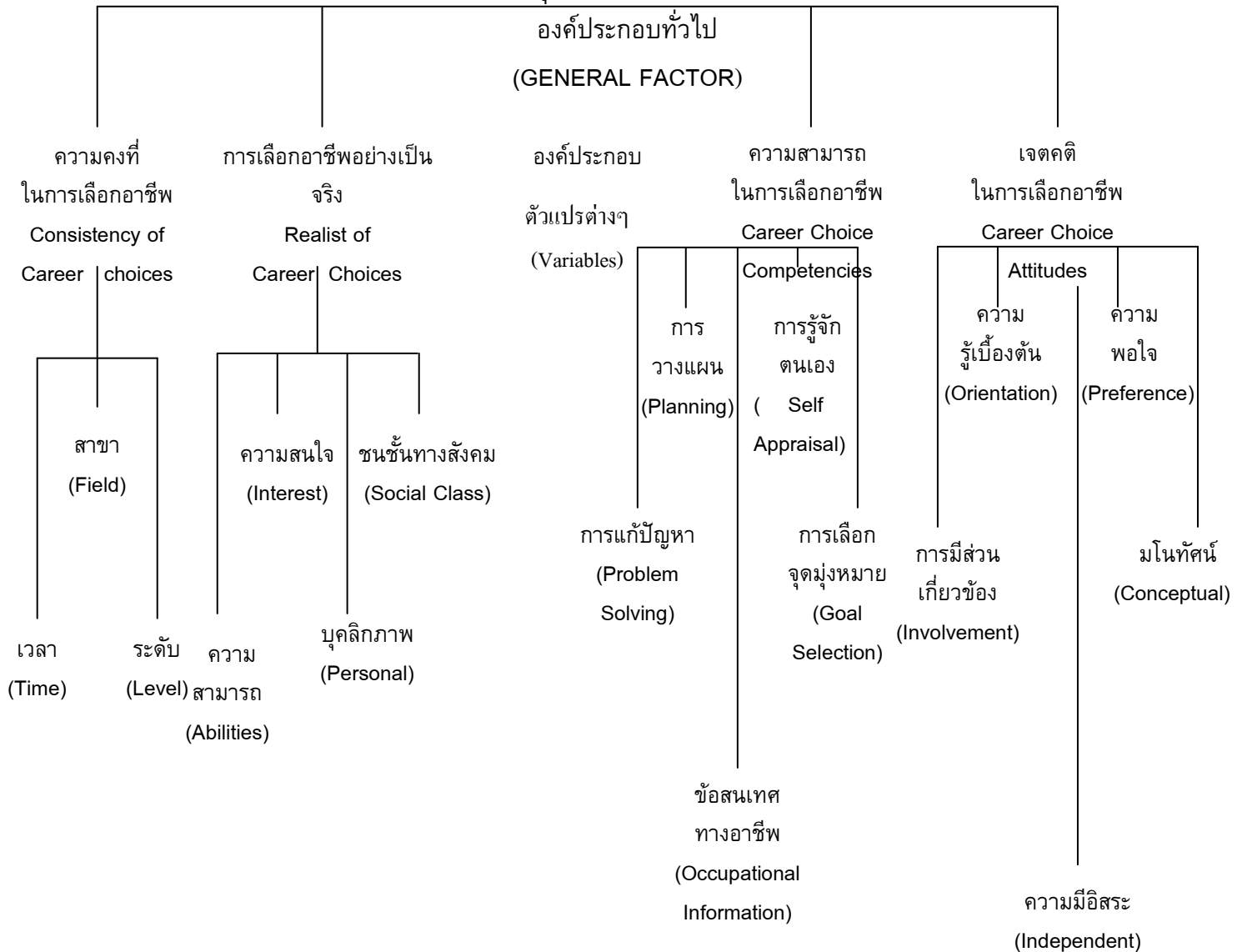
1. มีการจัดระเบียบในกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถเปิดรับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่จะคิดตีความเอาเอง
4. รู้จักตนเองและโลกของงาน
5. มีอิสระในการเลือกอาชีพ โดยไม่ยอมให้คำนิยมในวัยเด็กมา มีอิทธิพลเหนือกว่า

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว กล่าวได้ว่าบุคคลที่จะมีภาวะทางอาชีพนั้นเป็นบุคคลที่เลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับตนเอง ซึ่งจะพิจารณาจากทางด้านทัศนคติ และความสามารถในการเลือกอาชีพ ทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางที่สร้างเครื่องมือการวิจัยเพื่อนำใช้ในการพิจารณาภาวะทางอาชีพของความสามารถในการเลือกอาชีพ

ระดับพัฒนาการทางอาชีพ
(Degree of Career Development)

วุฒิภาวะทางอาชีพ

องค์ประกอบทั่วไป
(GENERAL FACTOR)

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ที่มา : จอห์น โอ 'ไคร์ท์ (พัชรภา วรแสง. 2546 ; John O' Crite. 1978.)

3.2 องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ

องค์ประกอบทั่วไป 4 ประการในแผนภูมิแสดงวุฒิภาวะทางอาชีพของวัยรุ่น อธิบายดังนี้

1. ความคงที่ในการเลือกอาชีพ (Consistency of career choice) หมายถึง การบุคคลมีความคงที่ในการเลือกอาชีพ ทั้งในแง่ เวลา สาขาอาชีพ และระดับอาชีพ

2. การเอาอาชีพที่เป็นไปได้จริง (Realism of career choice) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพได้ โดยตระหนักรู้ในตนเอง สภาพแวดล้อม และโอกาสในการเข้าสู่อาชีพได้จริงเป็นความสอดคล้องกันระหว่างความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และระดับชั้นทางสังคม

3. ทักษะต่อการเลือกอาชีพ (Career choice attitudes) หมายถึง การที่บุคคลมีแนวโน้มในการตอบสนองต่อองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Involvement in the choice process)

3.2 การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน (Orientation toward work)

3.3 การมีอิสระในการตัดสินใจ (Independence in decision making)

3.4 การมีความพึงพอใจในการเลือกอาชีพ (Preference for career choice)

3.5 การมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ (Conception of the choice process)

4. ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career choice competencies) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยตระหนักต่อองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินตนเอง (Self – appraisal) คือ การที่บุคคลรู้ถึงความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน

4.2 ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational information) คือ การที่บุคคลทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และรู้จักลักษณะของอาชีพ

4.3 การเลือกเป้าหมาย (Goal selection) คือ การที่บุคคลเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

4.4 การวางแผน (Planning) คือ การที่บุคคลตระหนักต่ออนาคตทางอาชีพในภายหน้าของคนและสามารถวางแผนเข้าสู่อาชีพที่เลือกแล้ว

4.5 การแก้ปัญหา (Problem solving) คือ การที่บุคคลทราบว่าควรทำอย่างไรเมื่อประสบปัญหาต่างๆ ในขั้นตอนต่างๆ ในการเลือกอาชีพ

องค์ประกอบวุฒิภาวะด้านอาชีพที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ตามข้อเสนอของใคร่ที่มีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ

1. กระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ทักษะในการเลือกอาชีพ

1.2 ความสามารถในการเลือกอาชีพ

2. ผลลัพธ์หรือสิ่งที่เกิดจากการเลือกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความคงที่ในการเลือกอาชีพ

2.2 การเลือกอาชีพอย่างเป็นจริง

ไคร์ท์ กล่าวว่า การประเมินคุณภาพระดับอาชีพ ของบุคคลนั้นจะวัดองค์ประกอบส่วนที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติในการเลือกอาชีพและความสามารถในการเลือกอาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทัศนคติในการเลือกอาชีพ (Career choice attitudes) ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (involvement in career decision making) คือ การที่บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง

2. การมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Independence in career decision making) คือ การที่บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพโดยไม่ขึ้นอยู่กับผู้อื่น

3. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Orientation to career decision) คือ การที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและอาชีพ รวมทั้งเข้าใจในกระบวนการก่อนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4. การประนีประนอมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Compromise in decision making) คือการที่บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนการตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมและสภาพความเป็นจริง เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

5. การตัดสินใจเลือกอาชีพ (Decisiveness in career decision making) คือ การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเกี่ยวกับโลกของงานและอาชีพมาประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career choice competencies) ประกอบด้วย

1. การประเมินตนเอง (Self – appraisal) หมายถึง การรู้ว่าตนเองมีความสนใจค่านิยม บุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด จุดเด่น รวมทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างไร

2. การรู้ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational information) หมายถึง การมีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เช่น ลักษณะงาน รายได้ ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน อนาคตในอาชีพ เป็นต้น

3. การตั้งเป้าหมายทางอาชีพ (Goal selection) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำข้อมูลจากการรู้จักตนเอง และข้อมูลทางอาชีพมาตั้งเป้าหมายอาชีพ

4. การวางแผนเข้าสู่อาชีพ (Planning) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำเป้าหมายที่กำหนดไว้มาทำการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

5. การแก้ปัญหาทางอาชีพ (Problem solving) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมาใช้ในการจัดการปัญหาที่จะเกิดขึ้น

3.3 ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ซูเปอร์ (Super. 1960 : 8 – 9) ได้แบ่งลักษณะของวุฒิภาวะด้านอาชีพของบุคคลเป็น 2 ลักษณะคือ

วุฒิภาวะทางอาชีพ 1 (Vocational Maturity I หรือ VM.I) หมายถึง ระยะเวลาของชีวิต ซึ่งแต่ละบุคคลเป็นอยู่จริง ๆ ในช่วงนั้น ซึ่งจะดูได้จากงานพัฒนาการ ซึ่งบุคคลผู้นั้นกำลังปฏิบัติ นำมาสัมพันธ์กับสิ่งที่เขาคาดหวังไว้ว่าเขาจะทำ

วุฒิภาวะทางอาชีพ 2 (Vocational Maturity II หรือ VM.II) หมายถึง พฤติกรรมทางอาชีพ ในลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว กล่าวคือ เกิดขึ้นจริง ๆ (โดยไม่คำนึงถึงช่วงชีวิตที่คาดหวังไว้) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นจากงานพัฒนาการในช่วงชีวิตขณะนั้นเปรียบเทียบกับงานพัฒนาการของคนอื่นในงานชิ้นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพแบบที่ 1 จะชี้เฉพาะไปที่ขั้นตอนของชีวิต คือ ช่วงอายุของบุคคล แต่วุฒิภาวะทางอาชีพแบบที่ 2 จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเผชิญปัญหาของบุคคลซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละระดับของอายุ จากการวิจัยของอิทธิ (Bartlett. 1971: 218; citing Heath. 1965) เสนอว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพจะมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีการจัดระเบียบในกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่จะคิดตีความเอาเอง
4. รู้จักตนเอง และโลกของงาน
5. มีอิสระในการเลือกอาชีพ โดยไม่ยอมให้ค่านิยมในวัยเด็กมามีอิทธิพลเหนือกว่า

สำหรับบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพนั้น อิทธิ กล่าวว่า จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นบุคคลที่ขาดจุดมุ่งหมายที่ดีสำหรับอนาคตของตนเอง
2. เป็นบุคคลที่ติดกับค่านิยม ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอาชีพ

การแนะแนว และการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพ ต้องวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล และอายุมีความสัมพันธ์ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งวุฒิภาวะทางอาชีพพัฒนาการทางอัตมโนทัศน์ (Self Concepts) ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ รวมทั้งพัฒนาการด้านบทบาททางเพศ (นันทา สุริรักษา. 2548 : 8) ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอทฤษฎีการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพมาอธิบายประกอบดังนี้

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบิร์ก (นันทา สุรักษา. 2548 : 9 – 10; อ้างอิงจาก Ginzberg.)

ในการเลือกอาชีพนั้นเป็นกระบวนการพัฒนาซึ่งใช้เวลาครอบคลุม 6 ถึง 10 ปี เริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปี และจบสิ้นหลังอายุ 17 ปี ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน คือระยะเพื่อฝัน (The Fantasy Period) ระยะพิจารณาอาชีพ (Tentative Period) และระยะความเป็นจริง (Realistic Period)

1. ระยะเพื่อฝัน (Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงอายุ 11 ปี เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนาที่ตนต้องการจะเป็นได้ ความคิดเพื่อฝันของเด็กจะไม่คงที่จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพของความเป็นไปได้ เด็กจะคิดเอาเองว่าเมื่อโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ ความเพื่อฝันเหล่านี้มาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือต่างๆ อาชีพของบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลแวดล้อมตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสพบปะบ่อยๆ การเริ่มของระยะนี้ในลักษณะของการเล่นและจะเปลี่ยนเป็นการเล่นเกี่ยวกับอาชีพหรือการทำงาน

2. ระยะพิจารณาอาชีพ (The Tentative Period) จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น อายุประมาณ 11 ปี ถึง 17 ปี ในระยะนี้เด็กจะเริ่มมีความเข้าใจเรื่องอาชีพมากขึ้น แต่การเลือกอาชีพยังเป็นการเลือกที่คำนึงเฉพาะองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น ความสนใจ ความสามารถ และค่านิยม โดยมิได้พิจารณาถึงองค์ประกอบอื่นๆ ดังนั้นการเลือกอาชีพในระยะนี้ ยังไม่แน่นอน ในระยะนี้ยังแบ่งออกเป็นขั้นย่อยๆ คือ

2.1 ขั้นความสนใจ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี ในขั้นนี้ ความสนใจเป็นพื้นฐานขั้นแรกในการเลือกอาชีพ โดยเด็กยังมีได้คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง เพียงแต่บอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบอาชีพอะไร อยากทำงานอะไร

2.2 ขั้นความสามารถ (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี ในขั้นนี้เป็นระยะที่วัยรุ่น คำนึงถึงความสามารถโดยพิจารณาว่านอกจากความสนใจแล้ว ความสามารถก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ทว่าความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสามารถของตนเองยังไม่สมบูรณ์ การเลือกอาชีพในระยะนี้จึงยังไม่ได้เป็นการตัดสินใจที่แน่นอน เด็กเพียงรู้จักประเมินตนเองว่าสามารถทำอะไรได้ดีกว่าผู้อื่นบ้าง

2.3 ขั้นค่านิยม (Value Stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 16 ปี ในขั้นค่านิยมของตนเองและสังคมเริ่มเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ วัยนี้จะเข้าใจเรื่องรายได้ ชื่อเสียง เกียรติยศ ค่านิยมจะมีความสำคัญต่อเด็กมากกว่าความสนใจและความสามารถ

2.4 ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี ระยะนี้เด็กรวบรวมข้อมูลของตนเองได้แก่ ความสนใจ ความสามารถ รวมทั้งค่านิยมของตนเองและสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นก่อน เด็กจะเริ่มตระหนักถึงการตัดสินใจในการเลือกอาชีพและผลจากการตัดสินใจตามมา แต่เด็กยังไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบตามสภาพของความเป็นจริงและความเป็นไปในการประกอบอาชีพของบุคคล

3. ระยะเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 – 20 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในวัยรุ่นตอนกลาง ถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยนี้จะมีการพิจารณาการเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาองค์ประกอบของตนเองทั้งความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และองค์ประกอบด้านอาชีพ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง ระยะนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อยๆ คือ

3.1 ขั้นสำรวจ (Exploration Stage) ในกลุ่มที่ Gizberg ศึกษาพบว่าเป็นช่วงเวลา que เริ่มเข้ามหาวิทยาลัยและเป็นระยะที่บุคคลสำรวจอาชีพต่างๆ เพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยทดลองหาประสบการณ์ด้วยการลองเรียนวิชาต่างๆ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือทำงานนอกเวลาเรียน

3.2 ขั้นรวบรวมความคิด (Crystallization Stage) เป็นระยะที่บุคคลเตรียมพร้อมที่จะเลือกอาชีพ ภายหลังที่ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพไว้พอสมควร การเลือกอาชีพในระยะนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อีกหากการรวบรวมความคิดเกี่ยวกับอาชีพยังไม่ชัดเจนเพียงพอ

3.3 ขั้นตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเจาะจง (Specification Stage) เป็นระยะสุดท้าย โดยบุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียวและเป็นระยะที่บุคคลจะฝึกฝนหาความรู้รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเลือก

กินซ์เบิร์ก (Ginzberg) ได้สรุปหลักบางประการของทฤษฎีไว้ดังนี้ คือ

1. กระบวนการเลือกอาชีพและพัฒนาการด้านอาชีพ (The Process of Vocational Choice and Development) เกิดขึ้นตลอดชีวิต จากการวิจัยเกี่ยวกับการงานของบุคคลทั้งชายและหญิง พบว่าบุคคลเปลี่ยนงานเพราะงานใหม่ให้ความพึงพอใจ ได้อิสรภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนความรับผิดชอบ ความกดดันหรือให้ทางเลือกใหม่ในการทำงานแก่บุคคล

2. กระบวนการเลือกอาชีพ ในปัจจุบันเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การเตรียมตัวระยะเวลาเพิ่มขึ้น เขาพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประมาณ 80 % ศึกษาต่อถึงระดับปริญญาตรีหรือฝึกอบรมเพิ่มเติมโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะต้น ๆ กินซ์เบิร์ก (Ginzberg) พบว่า ปัจจุบันหนุ่มสาวที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจะวางแผนการเพื่อให้มีโอกาสเลือกได้มากอย่างน้อยที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่าเขามีสิทธิในการเข้ามหาวิทยาลัยหรือได้งานที่ดี โดยที่ถ้าเขาได้รับการศึกษาสูงขึ้นโอกาสที่เขาเลือกอาชีพจะกว้างขวางขึ้น

3. บุคคลจะแสวงหางานที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับตน เพื่อสนองความพึงพอใจหรือความต้องการของตนโดยให้ตนเองเป็นประธานในงานที่เขามีโอกาสได้ทำและตระหนักถึงสิ่งที่เขาต้องทำในการปฏิบัติงาน

4. ข้อจำกัดบางประการ เช่น รายได้ต่ำ สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษาต่ำทัศนคติ ค่านิยมของบิดามารดา การเป็นชนกลุ่มน้อย สถานภาพของผู้หญิงในสังคม สถาบันชุมชนความไม่กลมกลืนกันระหว่างการศึกษากับอาชีพเป็นอุปสรรคต่อการเลือกอาชีพของบุคคล

5. โอกาสในโลกของงาน คือการที่บุคคลรับรู้ว่ามีโอกาสในงานนั้นๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีผลต่อการเลือกอาชีพ

6. ค่านิยมมีความสำคัญและมีบทบาทต่อการค้นหาความพึงพอใจของบุคคลนอกจากนี้ ยังมีผลต่อวิถีชีวิตของบุคคลและมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ ซูเปอร์ (Super) (หน้าทรา สู้รักษา. 2548 : 12 – 15 ; อ้างอิงจาก Super. 1990)

ซูเปอร์ (Super) กล่าวว่า ทฤษฎีอัตมโนทัศน์ เป็นสิ่งสำคัญต่อพฤติกรรมด้านอาชีพ ซึ่งซูเปอร์ ได้ทำงานวิจัยจำนวนมากเพื่อศึกษาว่าอัตมโนทัศน์มีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้านอาชีพอย่างไร (หน้าทรา สู้รักษา. 2548 : 12 ; อ้างอิงจาก Zucker. 1994) งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของอัตมโนทัศน์ต่อกระบวนการพัฒนาทางด้านอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าอัตมโนทัศน์ทางด้านอาชีพพัฒนาโดยบุคคลจะยึดถือความรู้สึกรู้สึกของตนจากประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ดังนั้นอัตมโนทัศน์ในอาชีพจึงสามารถใช้ระบุตัวตนของบุคคลได้แบบหนึ่ง ดังนั้น ซูเปอร์ สรุปว่าการเลือกอาชีพ อาจจัดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นการเจริญเติบโต (Growth Stage)เป็นขั้นของการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 14 – 15 ปี ในขั้นนี้จะมีการพัฒนา ความสามารถ ทัศนคติ ความสนใจ และความต้องการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ ในขั้นนี้มีการแบ่งออกเป็นย่อย ๆ 4 ข้อดังนี้

1.1 ขั้นก่อนสนใจอาชีพ (Prevocational Substage) อยู่ในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว

1.2 ขั้นเพื่อฝัน (Fantasy Substage)อยู่ในช่วงอายุ 4 – 10 ปี และมีจินตนาการด้านอาชีพตามความเพ้อฝันของตนเอง

1.3 ขั้นสนใจ (Interest Substage)อยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี เด็กจะมีความสนใจเรื่องอาชีพ โดยขึ้นอยู่กับความชอบ / ไม่ชอบ เป็นหลักในการตัดสินใจ

1.4 ขั้นพิจารณาความสามารถ (Capacity Substage) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี เด็กจะให้ความสำคัญของความสามารถประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ

2. ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage)อยู่ในช่วงอายุ 15 – 24 ปี ในขั้นนี้บุคคลจะสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพเพื่อหาข้อมูลและประสบการณ์ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียน การทำงานพิเศษ ขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ 3 ขั้นคือ

2.1 ขั้นพิจารณา (Tentative Substage)อยู่ในช่วงอายุ 15 – 17 ปี เป็นขั้นที่บุคคลพิจารณาความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพแน่นอน

2.2 ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition Substage)อยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี เป็นขั้นที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น เช่น พิจารณาตนเอง พิจารณาโอกาสทางการศึกษา โอกาสที่จะได้งานทำ โดยในขั้นนี้บุคคลเริ่มฝึกหัดทักษะหรือการศึกษาเฉพาะด้าน

2.3 ขั้นทดลอง (Trial Substage) อยู่ในช่วงอายุ 22 – 24 ปี เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มทดลองปฏิบัติงาน

3. ขั้นอาชีพ (Establishment Stage) อยู่ในช่วงอายุ 25 – 44 ปี บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้พบงานที่เหมาะสม ถ้างานนั้นไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นที่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงงานได้ ในระยะแรก ๆ ในขั้นเริ่มประกอบอาชีพนี้ แบ่งได้เป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้นคือ

3.1 ขั้นทดลองปฏิบัติงาน (Trail Substage) อยู่ในช่วงอายุ 31 – 44 ปี เป็นขั้นที่บุคคลประกอบอาชีพถาวรแล้ว จะแสวงหาความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน เป็นช่วงของการสร้างหลักฐาน

4. ขั้นรักษาความมั่นคงในอาชีพ (Maintenance Stage) อยู่ในช่วงอายุ 45 – 65 ปี เป็นช่วงที่มีความมั่นคงในการทำงานแล้ว และอยู่ในสภาวะที่บุคคลสามารถพัฒนาสถานภาพของตนเองและงานที่ทำอยู่

5. ขั้นเสื่อมถอย (Decline Stage) อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพลดลง อยู่ในวัยชราลง ร่างกายและสมองเสื่อมคุณภาพลง ขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ 2 ขั้นคือ

5.1 ขั้นเริ่มลดประสิทธิภาพ (Deceleration Substage) อยู่ในช่วงอายุ 60 – 70 ปี บุคคลเริ่มลดประสิทธิภาพในการทำงาน ผลิตเกษียณแล้ว หน้าที่การงานลดน้อยลง

5.2 ขั้นเลิกประกอบอาชีพ (Retirement Substage) อยู่ในช่วงอายุ 70 ปีขึ้นไป บุคคลใช้ชีวิตบั้นปลายด้วยการพักผ่อน โดยไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เลย

โดยสรุปแล้วทฤษฎีของซูเปอร์ (Super) อธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ 2 ประการ คือ

1. พัฒนาทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องตลอดชีวิตตามระยะขั้นพัฒนาการ

2. อัตมโนทัศน์ปรับเปลี่ยนไปตามแต่ละช่วงชีวิต ซึ่งการปรับเปลี่ยนนี้มีอิทธิพลกับพฤติกรรมมนุษย์

ซูเปอร์ (Super) มีทัศนะว่าทฤษฎีอัติมโนทัศน์แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ

1. อัติมโนทัศน์ส่วนตัว ซึ่งเห็นว่าแต่ละบุคคลเลือกและปรับการเลือกของเขาอย่างไร
2. อัติมโนทัศน์ทางสังคม เห็นว่าคนแต่ละคนประเมินสถานการณ์เศรษฐกิจสังคมและโครงสร้างสังคมปัจจุบันที่บุคคลจะทำงานและอาศัยอยู่ว่าเป็นอย่างไร

สำหรับงานตามขั้นพัฒนาการของซูเปอร์ (Super) สรุปเป็นตารางที่ 2.1 ซึ่งแสดงงานตามขั้นพัฒนาการดังนี้

ตาราง 1 งานตามขั้นพัฒนาการของ Super (Super's Vocational Development Tasks)

งานตามพัฒนาการด้านอาชีพ	อายุ	ลักษณะทั่วไป
การเกิดความสนใจในอาชีพ (Crystallization)	14 – 18	เป็นระยะพัฒนาจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับอาชีพ ทั่วไป โดยมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับ แหล่งของงาน ความสนใจ ค่านิยมและ วางแผนสำหรับอาชีพที่ตนชอบ
การพัฒนาความสนใจใน อาชีพที่ เฉพาะเจาะจง (Specification)	18 – 21	เป็นระยะที่พัฒนาจากความสนใจอาชีพที่ยัง ไม่แน่นอนมาสู่ความสนใจอาชีพที่ เฉพาะเจาะจงมากขึ้น
การพัฒนาความสนใจในอาชีพ อย่างมั่นคงขึ้น (Implementation)	21 – 24	เป็นระยะที่มีการฝึกฝนเกี่ยวกับอาชีพที่ สมบูรณ์และเข้าสู่ตลาดแรงงาน
การประกอบอาชีพอย่างถาวร (Stabilization)	24 – 35	เป็นระยะที่ประกอบอาชีพที่ชอบอย่าง จริงจังมั่นคง ใช้ความรู้ความสามารถใน อาชีพอย่างเหมาะสมและพัฒนาความรู้สึก มั่นคงในตำแหน่งงาน
การสร้าง ความมั่นคงและก้าวหน้า ในอาชีพ (Consolidation)	35 ปีขึ้นไป	เป็นระยะที่มีความมั่นคงก้าวหน้าในงาน มีสถานภาพและมีอาวุโสในอาชีพของตน

ซูเปอร์ (Super.1990) ได้ปรับขั้นพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิตขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยใช้คำว่า
วงจรและการหมุนวน (Cycling and Recycling) ขั้นพัฒนาการด้านอาชีพ สรุปได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 การหมุนวงจรขั้นพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิต

	อายุ			
	วัยรุ่น	ผู้ใหญ่ตอนต้น	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	ผู้ใหญ่ตอนปลาย
ระยะเจริญเติบโต Growth	พัฒนา self -concept ที่แท้จริง	เรียนรู้ที่จะสร้าง สัมพันธภาพกับ ผู้อื่น	ยอมรับข้อจำกัด ของตนเอง	พัฒนาบทบาทที่ ไม่ใช่อาชีพ
ระยะสำรวจ Exploration	เปิดโอกาสให้ เรียนรู้มาก ๆ	หาโอกาสทำงาน ที่ตนชอบ	พิสูจน์ปัญหาใหม่ ในการทำงาน	ม อ ง ห า จ ุด เกษียณอายุที่ดี
ระยะสร้างงาน Establishment	เริ่มต้นสร้าง งานที่เลือก	ตั้งหลักฐาน ที่มี ความมั่นคง	พัฒนาทักษะ ใหม่ ๆ	ทำ ต า ม สິ ง ที่ ตนเองต้องการ

ตาราง 2 (ต่อ)

	อายุ			
	วัยรุ่น	ผู้ใหญ่ตอนต้น	ผู้ใหญ่ตอนกลาง	ผู้ใหญ่ตอนปลาย
ระยะบำรุงรักษา Maintenance	พิสูจน์ได้ว่า เป็นอาชีพที่ เลือกใน ปัจจุบัน	สร้าง ความ มั่นคงให้กับ ตำแหน่ง	ต่อสู้กับ การ แข่งขัน	ดูแลรักษาให้ ยังคง มีความ สนุกสนาน
ระยะเสื่อม Decline	ให้เวลากับ งานอดิเรก น้อย	ให้เวลากับงาน อดิเรกน้อย	ให้เวลากับงาน อดิเรกน้อย	ให้เวลากับงาน อดิเรกน้อย

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ ฮอลแลนด์ (Holland) (หน้า สู้รักษา. 2548 : 17 – 18 ; อ้างอิงจาก ; นวลศิริ เปาโรหิตย์. 2544 : 65 – 69)

ฮอลแลนด์ (Holland) เชื่อว่า การเลือกอาชีพสะท้อนลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคล นอกจากนี้รูปแบบทางบุคลิกของบุคคลมักแสดงออกทางการทำงานของบุคคลด้วย ดังนั้น การที่บุคคลมองตนเองเช่นไรและมองโลกของอาชีพว่าเป็นอย่างไร จึงเป็นสาเหตุทำให้บุคคลเลือกอาชีพนั้นด้วย

ตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ ได้จัดแบ่งคนออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะบุคลิกภาพต่างกันไป หากบุคคลใดเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ บุคคลนั้นก็จะมีความสุขในอาชีพ โดยบุคคลทุกคนสามารถจัดเข้าอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพชนิดใดชนิดหนึ่งในหกเหลี่ยม มีดังต่อไปนี้

1. กลุ่ม Realistic (R) บุคคลกลุ่มนี้จะมีความสนใจเป็นพิเศษกับงานที่ใช้กำลังกาย หรืออาจเป็นงานที่ต้องทำกับวัตถุมากกว่าบุคคล เป็นงานรูปธรรมมากกว่างานที่เป็นนามธรรม อาชีพที่น่าจะอยู่ในกลุ่มนี้ คือ อาชีพช่าง กรรมกร วิศวกร ประมง ป่าไม้ เกษตรกร หรือนักกีฬาประเภทต่าง ๆ ลักษณะบุคลิกภาพกลุ่มนี้ได้แก่ เจียบขรึม ไม่ใคร่ชอบสังสรรค์ ก่อนข้างจะอนุรักษ์นิยม บางครั้งอาจดูก้าวร้าว และไม่ใคร่สนใจด้านมนุษยสัมพันธ์

2. กลุ่ม Investigative (I) กลุ่มนี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ ผู้ที่จบทางวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ หรือที่ทำงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ลักษณะทางด้านบุคลิกภาพมักเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ นักวิชาการ ชอบทำงานอิสระ ไม่ชอบอยู่ภายใต้ควบคุมใคร ชอบความมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ บางครั้งอาจถูกมองว่าค่อนข้างหัวรุนแรงและมุ่งมั่น

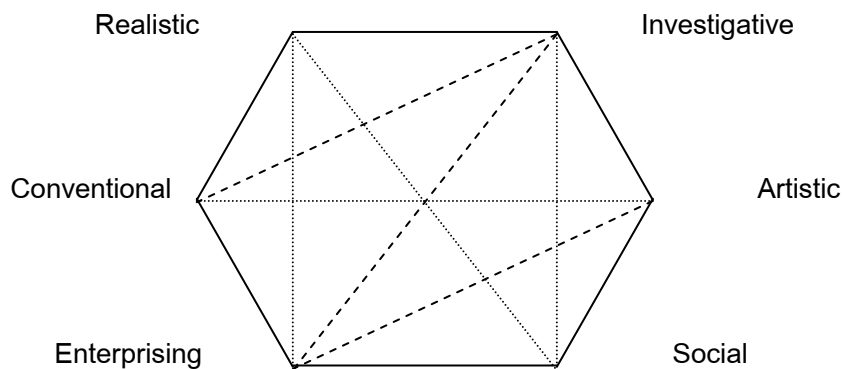
3. กลุ่ม Artistic (A) กลุ่มศิลปินทุกแขนงตั้งแต่นักแสดง นักร้อง ดารา ช่างศิลป์ นายแบบ จนถึงครูสอนงานศิลปะ ลักษณะทางบุคลิกภาพที่เด่นก็คือ การเป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ มี

จินตนาการสูง อารมณ์อ่อนไหวได้ง่าย กล้าแสดงออก ไม่ชอบทำงานที่มีโครงสร้างหรือที่ต้องคิดอยู่กับกรอบและค่อนข้างจะเปิดเผย

4. กลุ่ม Social (S) จัดกลุ่มที่ชอบทำงานให้กับสังคม อาจเป็นครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด พยาบาล ผู้ให้คำปรึกษา หรืองานบริการทุกรูปแบบ ลักษณะเด่นทางบุคลิกภาพก็คือ ชอบอยู่กับคนอื่น มนุษย์สัมพันธ์ดี สนใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำงานกับชุมชนในลักษณะต่าง ๆ เช่นในองค์กรที่ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

5. กลุ่ม Enterprise (E) กลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพประเภทธุรกิจ ทำงานฝ่ายขาย หรือฝ่ายบุคคล ขายประกัน หนายความ นักการเมือง เป็นต้น บุคลิกภาพที่เด่นชัดคือ กล้าแสดงออกค่อนข้างจะก้าวร้าว ชอบความเสี่ยง อยากรับผิดชอบ ชอบการปกครองหรือควบคุมผู้อื่น มีทักษะในการพูดโน้มน้าวใจผู้อื่นได้ดี

6. กลุ่ม Conventional (C) อาชีพที่เด่นชัดได้แก่ อาชีพที่ต้องการความละเอียดในงานที่ต้องทำประจำ เช่น งานเลขานุการ เสมียน ผู้จัดบันทึกรายการป้อนข้อมูลให้คอมพิวเตอร์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หรือบรรณารักษ์ เป็นต้น บุคลิกภาพของกลุ่มนี้ คือ เป็นพวกที่ชอบทำงานประจำ มีโครงสร้างที่แน่นอน ทำตามรูปแบบเดิมที่เคยทำกันมา ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม ไม่ชอบความคิดโลดโผน ทำตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

รูปแบบจำลองหกเหลี่ยมแสดงลักษณะบุคลิกภาพของฮอลแลนด์

ภาพประกอบ 2 ภาพหกเหลี่ยมแสดงลักษณะบุคลิกภาพของฮอลแลนด์

—————	กลุ่มซึ่งอยู่ใกล้ชิดกัน	มีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด
.....	กลุ่มซึ่งอยู่ตรงกันข้ามกัน	มีความคล้ายคลึงกันน้อยที่สุด
-----	กลุ่มซึ่งมีกลุ่มอื่นกั้นกลาง	มีบางอย่างที่ไม่คล้ายคลึงกัน

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกอทเฟรดสัน (Gottfredson) (นันทา สุรักษา. 2548 : 19 – 20 ; อ้างอิงจาก Gottfredson. 1981)

กอทเฟรดสัน อธิบายการเลือกอาชีพของบุคคลว่า อัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกอาชีพ โดยบุคคลต้องการอาชีพที่เหมาะสมกับภาพพจน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self-images) ทั้งนี้การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลขึ้นอยู่กับระดับชั้นทางสังคมของบุคคล ระดับสติปัญญา และบทบาททางเพศ โดยมี 4 ขั้นตอนคือ

1. Orientation to size and power (อายุ 3 – 5 ปี) ในขั้นรูปธรรมเด็กพัฒนาความรู้สึกความคิดเห็นว่าอะไรคือความหมายของคำว่าผู้ใหญ่อ
2. Orientation sense to sex roles (อายุ 6 – 8 ปี) อัตมโนทัศน์ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาการทางเพศ
3. Orientation to social vocation (อายุ 9 – 13 ปี) พัฒนาการทางสังคม การเรียนเกี่ยวกับระดับชั้น มีผลต่อการตระหนักรู้ตนเองและสถานการณ์ บุคคลพัฒนาการเกิดความชอบ / ไม่ชอบ
4. Orientation to the internal unique self (เริ่มตั้งแต่ 14 ปี) ตระหนักรู้ตนเองและผู้อื่นและรับรู้เกี่ยวกับความทะเยอทะยานของตนเอง โดยคำนึงถึงเพศ บทบาททางเพศ และระดับชั้นทางสังคมแบบแผนพัฒนาการด้านอาชีพนี้ ความชอบด้านอาชีพเกิดขึ้นจากความซับซ้อนของการเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจจากความคิดแบบง่าย ๆ ไปสู่ความซับซ้อนขึ้น จากการศึกษาชั้นนามธรรมในวัยรุ่น เช่น

ระยะที่ 1 เด็กจะมีความคิดด้านดี ในวัยเด็กเกี่ยวกับอาชีพโดยเป็นการคิดขั้นรูปธรรม

ระยะที่ 2 มีการประเมินที่ซับซ้อนขึ้นว่าชอบ / ไม่ชอบโดยมีลักษณะการแบ่งชนิดอาชีพตามเพศ

ระยะที่ 3 เด็กจะมีเกณฑ์การประเมินที่ซับซ้อนขึ้นไปอีก

ระยะที่ 4 วัยรุ่นจะตระหนักรู้ถึงตนเอง แบบแผนทางเพศ ระดับชั้นทางสังคม และทุก ๆ สิ่งนี้จะเป็นตัวเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความชอบด้านอาชีพ

นอกจากนี้ กอทเฟรดสัน เสนอว่า พื้นฐานทางชีวสังคมและระดับสติปัญหามีอิทธิพลอย่างมากต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลในสังคมทั่ว ๆ ไป การที่บุคคลมองไปในโลกของงาน บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพทางสังคม ระดับสติปัญญา และเพศ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ สรุปได้ว่า ทุกทฤษฎีมีลำดับขั้นของการพัฒนาด้านอาชีพที่สัมพันธ์กับระดับอายุ และจะเห็นได้ว่าการศึกษา บุคลิกภาพ เพศ สังคม และ เศรษฐกิจเป็นปัจจัยในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคล และสามารถนำแต่ละทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการให้บริการแนะแนว และการบริการให้คำปรึกษาทางด้านอาชีพให้เหมาะสม สอดคล้องให้กับบุคคลทุกวัย ดังนั้นพฤติกรรมทางอาชีพของบุคคลเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

ปีเตอร์ ซีลด์, เวนดี้ แพทสัน และ ลี แอน พลีเดอ (Peter A Creed ; Wendy Patton ; & Lee-Ann Prideaux. 2006 : Abstract) ได้ทำการศึกษากำหนดการทำนายการเปลี่ยนแปลงการวางแผนอาชีพนอกเวลาและการสำรวจอาชีพของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งกลุ่มประชากรได้แก่นักเรียนเกรด 8 และ เกรด 10 จำนวน 166 คน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในการอธิบายความเปลี่ยนแปลงของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพในช่วงเวลา และตั้งสมมุติฐานว่ามีการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ ได้แก่ ความรู้ทางอาชีพ การวางแผนเลือกอาชีพ การแก้ปัญหาทางอาชีพ ความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการยอมรับนับถือตนเอง ซึ่งได้ศึกษาตามตัวแปรแบ่งออกเป็น อายุ เพศ สถานะเศรษฐกิจของครอบครัวที่จะมีผลต่อการทำนายการเปลี่ยนแปลง โดยได้แบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่มตามระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. นักเรียนเกรด 8 ตัวแปรที่ศึกษามี การคาดการณ์ในการวางแผนทางด้านอาชีพและการสร้างอาชีพน้อยกว่านักเรียนเกรด 10 2. นักเรียนเกรด 10 มีความเชื่อมั่นที่สัมพันธ์กับการวางแผนอาชีพและการสำรวจอาชีพมากกว่านักเรียน เกรด 8

ลีกริม แฮรี่ (Legum, Harry L. 2006 : Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนระดับกลางของวุฒิภาวะทางอาชีพและการพัฒนา นักเรียนในการนับถือตนเองและพฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อสำรวจประสิทธิผลโปรแกรมการช่วยเหลือทางด้านอาชีพโดยใช้ระยะเวลา 9 สัปดาห์ โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนและหลังการเข้าโปรแกรม ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพ และการนับถือตนเองของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนระดับกลาง โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลจากการวิจัยพบว่าของนักเรียนได้มีการพัฒนาทัศนคติทางอาชีพสูงขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง

ซานเมอร์ กลาสน่า ทูมา (Samer Ghassna Touma. 1997 : Abstract) ได้ทำการศึกษาวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเรื่อง ผลกระทบของสี่ตัวแปรของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของโรงเรียนระดับตอนปลาย เป็นการทดลองเชิงสำรวจ โดยเขาได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ 1.เพศ 2. การแข่งขันด้านการเรียนของนักเรียนแต่ละโรงเรียน 3. ประเภท/รูปแบบของโรงเรียน และ 4. หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อศึกษาความแตกต่างของตัวแปรส่งผลกระทบต่อวุฒิภาวะทางด้านอาชีพที่มีความแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่าเมื่อจำแนกตัวแปรได้แก่ 1.เพศ 2.การแข่งขันด้านการเรียนของนักเรียนแต่ละโรงเรียน 3. ประเภท / รูปแบบของโรงเรียน และ 4. หลักสูตรของโรงเรียน นักเรียนจะมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยในประเทศ

สมจิตร สุทธิพันธ์ (2539 : 75) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยใช้ชุดแนะแนวอาชีพกับกลุ่มที่เรียนการแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนตามปกติ และเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ห้องเรียน จากคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพที่เท่ากัน แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยชุดการแนะแนวอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของ จอห์น โอ ไคร์ท์ (John O. Crites) ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพโดยการแนะแนวในชั้นเรียนปกติ นักเรียนกลุ่มกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง

ไพฑูรย์ จันตะเสน (2544 : 88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 โดยได้ศึกษาและเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสำรวจสถานภาพของนักเรียนและแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของ ไคร์ท์ (Crites) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาตามตัวแปร พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางด้านอาชีพในระดับสูง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีบิดา มารดาฐานะทางเศรษฐกิจสูง ฐานะเศรษฐกิจปานกลางและฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลางเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนตามตัวแปร พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน

วีระยา สุทธยาคม (2541: 25) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และศึกษาปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ของวิทยาเขตพณิชยการกรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนกลาง ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดการรู้จักตนเอง แบบสอบถามวัดค่านิยมในการทำงาน แบบสอบถามวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ และแบบสอบถามอาชีพของพ่อแม่และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่า ปัจจัยบางประการซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

อาชีพของพ่อแม่ การรู้จักตนเอง และค่านิยมในการทำงาน มีความสัมพันธ์พหุคูณกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พัชรภา วรแสง (2546 : 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ หอวังนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสำรวจวุฒิภาวะด้านอาชีพ และโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการเข้าโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ

4.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับเพศ และการเลือกอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

เจมส์ คล้าก (พัทธภา วรแสง. 2546. 37 ; อ้างอิงจาก Channay. 1969) ได้ศึกษาพบว่า ความต้องการในเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพของเด็กวัยรุ่น อิทธิพลและผลประโยชน์ของอาชีพต่าง ๆ นั้นพบว่า วัยรุ่นทั้งหลายยังอาศัยความต้องการเป็นอิทธิพลเบื้องต้นในการเลือกอาชีพในระดับมัธยมศึกษา ไม่ได้คำนึงถึงเพศ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และนิสิตมหาวิทยาลัยปีที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในการจัดลำดับอิทธิพลในการเลือกอาชีพ ความมั่นใจในการเลือกการอาชีพทั้งเพศชาย และหญิง ซึ่งต่างออกในการจัดลำดับอาชีพตามความคิดคำนึงคล้าย ๆ กัน แต่ก็ไม่เหมือนกันในด้านความมั่นใจในการเลือกอาชีพ ผู้หญิงมีความหวังต่ออาชีพที่สูงส่ง และมีเกียรติ แต่สังคมไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีพื้นฐานเบื้องต้นเท่าเทียมกัน หนึ่งความมุ่งหวังระหว่างในเมืองกับชนบทของหญิงในการเลือกอาชีพมีความคล้ายคลึงกันมาก แม้ว่าก่อนหน้านี้กฎเกณฑ์ทางชนบทธรรมเนียมประเพณี มีส่วนทำให้ผู้หญิงมีความกระตือรือร้นที่จะประกอบอาชีพที่มีเกียรติก็ตาม

ซูเปอร์ (วีระยา สุทธาคม. 2541. 22 ; อ้างอิงจาก Super. 1960 : 95 – 97) ได้ศึกษากับนักเรียนระดับ 9 จำนวน 105 คน พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพและผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ คือ เด็กชายที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพจะเป็นเด็กที่ประสบความสำเร็จในการเรียน การปรับตัว มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และเป็นผู้มีความเป็นอิสระจากครอบครัว

เดนตัน (ธิติมา จงพิพัฒน์วิมลชัย. 2539 : 41 ; อ้างอิงจาก Denton. 1988) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เพศ เชื้อชาติ คะแนนเฉลี่ยสะสม และขนาดของโรงเรียน ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน

4.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ก๊อต และคณะ (ภัควิภา แยมศรี. 2547 : 26 ; อ้างอิงจาก Good and others. 1973 : 7) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ (Achivement) ว่าหมายถึงความสำเร็จ (Accomplishment) ความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการใช้ทักษะหรือการประยุกต์ใช้ความรู้ต่าง ๆ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Acadamic Achivement) หมายถึง ความรู้หรือทักษะอันเกิดจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

อัจฉรา สุขารมณ และ อรพินทร์ ชูชม (ภัควิภา แยมศรี. 2547 : 26 ; อ้างอิงจาก อัจฉรา สุขารมณ และอรพินทร์ ชูชม. 2530 : 10) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ (Achievement) หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ตัวบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ (Nontesting Procedures) เช่น จากการสังเกตหรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้ โรงเรียนต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป (Achievement Test) และผลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือความสามารถทางการเรียน จะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้ภายหลังจากการเรียนรู้นั้น ๆ แล้วมากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือได้จากการสังเกตพฤติกรรมหรือความสำเร็จด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการเลือกอาชีพ

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิลเลย์ (วีระยา สุทธาคม. 2541 : 22 ; อ้างอิงจาก Dillely. 1965 : 423 – 427) ได้ศึกษาคุณภาพทางอาชีพในด้านความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 174 คน พบว่า ผู้ที่ตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีนั้น จะได้คะแนนการทดสอบความถนัดทางการเรียน และเกรดเฉลี่ยสูงกว่า และพบความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา และคุณภาพทางอาชีพ

งานวิจัยในประเทศ

วรรณิ์ สอนพานิช (2546 : 41) ได้ศึกษาการสำรวจความสนใจในอาชีพและการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ของบิดามารดา มีความสัมพันธ์กับการเลือกศึกษาต่อและความสนใจในอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ จะพบว่าปัจจัยด้านส่วนตัว เช่น เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ ปัจจัยทางด้านครอบครัว

เช่น ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว อาชีพของผู้ปกครอง ปัจจัยทางด้านสังคม จะมีส่วนเกี่ยวข้อง และมีอิทธิพลที่จะส่งผลต่อการเลือกอาชีพ ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางด้านส่วน จำแนกทางเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะส่งผล และมีอิทธิพลต่อภาวะทางอาชีพหรือไม่อย่างไร

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นพบอาชีพ

5.1 การค้นพบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544 : 15) กล่าวว่าข้อมูลทางอาชีพ เป็นหัวใจที่สำคัญของการแนะแนวอาชีพ ลักษณะทางบุคลิกภาพที่จำเป็นของผู้ประกอบอาชีพรายได้ ฯลฯ ของงานแต่ละชนิด ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญที่ผู้มาใช้บริการต้องรู้ เพื่อที่จะเป็นแนวทางเลือกอาชีพของนักเรียน หน่วยแนะแนวอาชีพจะต้องพยายามแสวงหาข้อมูลทางอาชีพเหล่านี้มาไว้ให้ได้มากที่สุด ข้อสำคัญก็คือ ข้อมูลเหล่านี้จะต้องทันสมัยเสมอเพราะธรรมชาติของสังคมและสิ่งแวดล้อมนี้จะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกสาขาวิชาตรงกับอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด ความสนใจ และทักษะ

สำหรับการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2545 : 223 – 224)

ได้อธิบายแหล่งบริการสนเทศทางด้านอาชีพ แบ่งออกได้เป็น

1. แหล่งที่เป็นองค์กรในการผลิต ควบคุม และให้บริการที่ควรทราบ มีดังนี้

1.1 งานแนะแนวอาชีพกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ภายในสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ถนนดินแดง เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ฯ เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ

1.2 ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่บริเวณท้องฟ้าจำลอง ถนนสุขุมวิท เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ฯ เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับงานอาชีพต่าง ๆ

1.3 กองบริการอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม ซอยกล้วยน้ำไท ถนนพระราม 4 เขตพระโขนง กรุงเทพฯ ฯ เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับอาชีพทางด้านอุตสาหกรรม

1.4 กองเผยแพร่และส่งเสริม กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ฯ เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับอาชีพการประมง

1.5 กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายในบริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน เขตบางเขน เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับอาชีพทางการเกษตร

1.6 ศูนย์ข่าวรับสมัครงาน สำนักงาน ก.พ. ถนนพิษณุโลกเขต ดุสิต กรุงเทพฯ ฯ เป็นแหล่งสนเทศเกี่ยวกับตำแหน่งงานว่าง

นอกจากนี้ ยังมีกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน ตั้งอยู่บนถนนมิตรไมตรี เขตดินแดง กรุงเทพฯ ฯ ซึ่งเป็นสถานที่ให้ค้นหาข้อมูลทางอาชีพ และมีสายด่วน 1694 เพื่อสอบถามค้นหาตำแหน่งงานทางอาชีพ

2. แหล่งประเภทเอกสารตีพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่ผลิตขึ้นโดยหน่วยงานรัฐ หน่วยงานของเอกชน ตัวบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และแหล่งที่ใช้ข้อสนเทศต่าง ๆ ได้ จัดพิมพ์เอกสารที่เกี่ยวกับข้อสนเทศด้านอาชีพหลายรูปแบบ เช่น หนังสือ ผลงานวิจัย วารสาร จุลสาร ข่าวสารเป็นเอกสารสำคัญในการช่วยนักเรียนค้นหาข้อมูลทางด้านอาชีพ เป็นต้น ดังนี้

2.1 “ข่าวสารตลาดแรงงาน” จัดทำโดยกรมจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเป็นรายงานประจำเดือน ที่เกี่ยวกับภาวะตลาดแรงงานในแง่มุมต่าง ๆ เช่น จำนวนผู้สมัครงาน ตำแหน่งงานว่าง การบรรจุงาน

2.2 “ข่าวสารตำแหน่งงานว่าง” จัดทำโดยกรมจัดหางานกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ทั้งในส่วนกลางกรุงเทพมหานครและสำนักงานแรงงานประจำภาคต่าง ๆ ออกเป็นรายสัปดาห์ที่เกี่ยวกับตำแหน่งงานว่างในรอบสัปดาห์มีรายละเอียดเกี่ยวกับ ลักษณะตำแหน่งงาน คุณสมบัติของผู้สมัครงานจำนวนที่ต้องการ ระยะเวลาการรับสมัคร หน่วยงานที่รับเข้าทำงาน โดยผู้สมัครผ่านกรมจัดหางานซึ่งมีสำนักงานประจำเขตต่าง ๆ ในส่วนกลางและสำนักงานจัดหางานจังหวัดทุกจังหวัด

2.3 “สถานการณ์แรงงาน” จัดทำโดยกองวิชาการและวางแผนจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ออกปีละ 2 เล่ม มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับแรงงาน เช่น การว่างงาน ความต้องการแรงงาน แนวโน้มของตลาดแรงงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน

2.4 หนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษหลาย ๆ ฉบับ ซึ่งจะมีข่าวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและตำแหน่งงานว่าง

สำหรับการแนะแนวอาชีพของต่างประเทศ ได้มองเห็นความสำคัญของการค้นหาข้อมูลทางอาชีพ คณะกรรมการความร่วมมือเกี่ยวกับข้อมูลด้านอาชีพระหว่างในประเทศสหรัฐอเมริกา (Zunker. 1998 : 211 - 212 ; อ้างอิงมาจาก The National Occupation Information Coordinating Committee) ได้จัดรวมกับรายงานการสำรวจหมวดหมู่ จัดทำโปรแกรมการแนะแนวอาชีพให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องจัดการออกแบบโปรแกรมถึงความต้องการแต่ละขั้นของนักเรียนในการพัฒนาอาชีพ กำหนดความต้องการพัฒนาอาชีพของการลงทะเบียนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและบอกถึงความมุ่งหมายของกระบวนการที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย

2. การค้นหาข้อมูลมีความสอดคล้องกับทฤษฎีของซูเปอร์ (Super : 1990) ที่ทำการสำรวจวัยเบื้องต้นที่เป็นลักษณะเฉพาะโดยไม่มีความแน่นอนในส่วนที่เลือกอาชีพที่ทำให้แคบลงแต่

ไม่ใช่อาชีพสุดท้าย ดังนั้นมีความสำคัญสำหรับแต่ละคนถึงการวิเคราะห์บุคลิกลักษณะเฉพาะในระยะเวลาของการตัดสินใจอาชีพ

3. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้รับประโยชน์จากข้อมูล กิจกรรม และเกณฑ์วัดที่เรียกว่าเข้าคู่อาชีพกับลักษณะเฉพาะทางกายภาพและทักษะ โปรแกรมการออกแบบเข้าช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายการเข้าสู่ตลาดแรงงานสำหรับแต่ละครั้งตั้งแต่เป็นส่วนเฉพาะที่สำคัญที่สุด

4. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตัวเลือกทางอาชีพและความต้องการทางการศึกษา การตระหนักทางการศึกษาซึ่งเฉพาะความรู้ทางการทำงานของอาชีพทางการศึกษาเหมาะกับวิทยาลัยเฉพาะทาง

5. มีการสอนถึงการตัดสินใจและทักษะการวางแผนรวมถึงแนวทางของนักเรียนจนถึงลำดับแต่ละขั้นตามเกณฑ์เป้าหมายอาชีพ ชัดเจนความรู้ของตนเองรวมทั้งความสนใจความสามารถ ค่านิยมและความรู้ทางอาชีพ เป็นความจำเป็นล่วงหน้าถึงการเกิดผลทำการตัดสินใจทางอาชีพและการวางแผน

6. ประสบการณ์ของงาน จัดเตรียมการให้คำปรึกษาแต่ละรายบุคคลกับภายในที่กำหนดงานและการเตรียมนักเรียนถึงแบบที่มีผลเป็นเอกลักษณ์ ค่านิยมของงาน สิ่งแวดล้อมของงานนิสัยการทำงาน และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับงานของค่านิยมแต่ละส่วนถึงผู้เริ่มทดลองงาน

7. นักเรียนระดับมัธยมศึกษาแต่ละคนมีความต้องการที่ได้รับการช่วยเหลือในการเลือกสถาบันการเรียนในระดับสูงขึ้นไป มีความรู้อย่างไรในการประเมินข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบของความสำคัญของสถาบันเหล่านี้

8. การสื่อสารมีผลกับการสัมภาษณ์ของแต่ละบุคคลในความแตกต่างทางอาชีพที่สัมพันธ์กับกิจกรรมสำหรับการช่วยเหลือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะเฉพาะของบุคคลถึงความต้องการทางอาชีพ มีความเกี่ยวข้องกับสายการเรียนเข้าสู่งานและแหล่งการอธิบายข้อมูลข่าวสารงานตรงกับเป้าหมายสำหรับการพัฒนาทางอาชีพ

9. นักเรียนควรมีแนวทางในการสร้างที่กำหนดของการเจาะจงในสิ่งที่ชอบและวางแผนวิธีการหลังจากจบการศึกษา

10. การบริการช่วยเหลือเตรียมสำหรับคันทางานที่เสนอผ่านสำนักงานสถานที่ที่สำคัญเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอาจรวมถึงการเตรียมประวัติส่วนตัว ทักษะการสัมภาษณ์ การเตรียมตัวการทดลองสำหรับทดสอบการจ้างงาน แบบทดสอบงาน และการฟังของอาชีพการจ้างงาน

5.1.1 ระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านการค้นหาข้อมูลทางอาชีพ

สำหรับการแนะนำอาชีพของต่างประเทศ เห็นความสำคัญของการค้นหาข้อมูลทางอาชีพในการจัดรูปแบบระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์เข้าช่วยการแนะนำอาชีพที่การค้นหาข้อมูลทางอาชีพ ชังเกอร์ (Zunker.1998 :134 – 135) ได้อธิบายว่า รูปแบบส่วนใหญ่ของคอมพิวเตอร์เข้า

ช่วยในระบบการแนะแนวอาชีพเป็นระบบข้อมูลและระบบแนะแนว ระบบข้อมูลจัดการชีวิตทางวิธีเข้า ให้ผู้ใช้ถึงการรวบรวมข้อมูลอย่างกว้างขวางบนหัวข้อบุคลิกภาพลักษณะต่าง ๆ ของอาชีพ (บทบาทของงาน ความต้องการความสามารถ กำหนดรูปแบบงาน เงินเดือน) และรายละเอียด ของการศึกษาทางอาชีพ สถานที่ฝึกงาน ระบบคอมพิวเตอร์เข้าช่วยการแนะแนวอาชีพจำกัดระบบ ข้อมูลการแนะแนว หลาย ๆ ระบบไปถึงการจำกัดกลุ่มประชากร เช่น นักเรียนในระดับชั้น มัธยมศึกษา ระบบวิทยาลัย บางระบบสำหรับบุคคลทำงานกับองค์กร หลาย ๆ ระบบโปรแกรม คอมพิวเตอร์เข้าช่วยการแนะแนวอาชีพมีองค์ประกอบคล้ายคลึงกันและช่วยเหลือจนถึงจัดการการ เปลี่ยนแปลงความต้องการของแต่ละคน ซึ่งองค์ประกอบที่ค้นพบในระบบมากที่สุด มีดังนี้

1. ข้อมูลทางด้านอาชีพ
2. ข้อมูลบริการ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาหลังจากจบมัธยมศึกษาของการเรียนระดับสูง
4. เทคนิคข้อมูลและขอบเขตของโรงเรียน
5. ข้อมูลทางด้านการเงิน
6. รายละเอียดของความสนใจ
7. ทักษะการตัดสินใจ

ซังเกอร์ (Zunker. 1998 : 142 – 143) ได้อธิบายขั้นตอนในการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้า ช่วยโปรแกรมการแนะแนวอาชีพ มีดังต่อไปนี้

1. การประเมินความต้องการ ความต้องการแต่ละรายบุคคลของนักเรียนแต่ละคนควร ตัดจิตใจในทิศทางของการใช้โปรแกรมและองค์ประกอบที่จะช่วยเหลือ
2. การกำหนดตำแหน่ง นักเรียนแต่ละคนหรือกลุ่มของนักเรียนควรให้ข้อมูลเป้าหมาย ของวัตถุประสงค์และสาธิตการใช้ระบบคอมพิวเตอร์
3. โปรแกรมของแต่ละบุคคล แต่ละบุคคลควรวางแผนพิจารณาพื้นฐานของความ ต้องการการวางแผนนี้จะประยุกต์กับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงในระบบคอมพิวเตอร์เป็นข้อ ได้เปรียบชัดเจนเมื่อเปลี่ยนแปลงการวางแผน
4. ผู้ให้คำปรึกษาเข้าช่วยเหลือ ยกตัวอย่างเช่น การมีตัวเลือกซึ่งในที่สุดต้องเลือก เพียง 1 อาชีพเดียว การจัดแหล่งข้อมูลของการเพิ่มข้อมูลทางอาชีพและลองตัดสินใจ เลือกอาชีพ และเป็น กลยุทธ์ในกระบวนการสำรวจทางอาชีพ
5. เชื่อมต่อการช่วยเหลือ บทกำหนดควรทำการช่วยเหลือแต่ละบุคคลในหลาย ขั้นตอนของการสำรวจอาชีพ
6. การติดตามผล เป็นระยะทั้งหมดของการสำรวจอาชีพ ความก้าวหน้าของแต่ละ นักเรียนแต่ละคนที่ดูแล

5.1.2 การค้นหาข้อมูลอาชีพจากอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญในการค้นหาข้อมูล ปัจจุบันนี้ข้อมูลแพร่หลายจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน การค้นหางาน และแหล่งการพัฒนาอาชีพ เราสามารถทบทวนข้อมูลที่เพียงพอของอินเทอร์เน็ต สำหรับเว็บไซต์การค้นหาข้อมูล เราสามารถหาเว็บไซต์ได้ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

สำหรับในประเทศ

- URL: <http://www.workmol.go.th>. เว็บไซต์ของกระทรวงแรงงาน ช่วยค้นหาข้อมูลตำแหน่งงานว่างทางอาชีพต่าง ๆ

- URL : <http://www.doe.go.th>. เว็บไซต์กรมการจัดหางาน กองส่งเสริมการมีงานทำของกระทรวงแรงงาน เว็บไซต์จะอธิบายเนื้อหาข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพ บุคลิกภาพทางด้านอาชีพ และแบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ และการเตรียมความพร้อมในการสมัครงาน เว็บไซต์จะบริการให้ผู้เข้าใช้ระบบมองหาตำแหน่งงานออนไลน์ได้ และเป็นเว็บไซต์ที่ช่วยให้ผู้เข้าใช้บริการสามารถมองหาแหล่งข้อมูลของแต่ละจังหวัดต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจและต้องการได้

- URL : <http://www.thaicareer.com.web> เว็บไซต์ที่ช่วยหาตำแหน่งสมัครงาน

- URL : <http://www.thailandjobsite> เว็บไซต์ที่ช่วยให้บุคคลมองหาตำแหน่งงานต่าง ๆ ซึ่งจะแบ่งหมวดหมู่เป็นแหล่งในการสมัครงาน จากนั้นจึงแบ่งหมวดหมู่อาชีพแยกย่อยที่เฉพาะเจาะจง

สำหรับในต่างประเทศ

- URL : [http:// www.Profiles.iastate.edu/ided/ncicc.htm](http://www.Profiles.iastate.edu/ided/ncicc.htm). (The National Occupational Information Coordinating Committee) เว็บไซต์มีโปรแกรมการสำรวจตนเอง ค้นหาข้อมูลอาชีพตามหมวดหมู่ จำแนกประเภทต่าง ๆ ให้คำปรึกษากระบวนขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

- URL : [http:// www.ajb.dni.us](http://www.ajb.dni.us) (The America's Job Bank) เว็บไซต์ที่เชื่อมต่อ 1,800 แห่งของสำนักงานจัดหางานซึ่งจำกัดวงทางธุรกิจของความเคลื่อนไหวในโอกาสของงานที่ใช้ในวงกว้างทั่วโลกทุกมุมโลก

- URL : [http:// www.cdm.uwaterloo.ca](http://www.cdm.uwaterloo.ca) (Woolongong University) เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลทางด้านอาชีพ แบบทดสอบในการประเมินตนเอง ทั้งทางด้านทักษะ ความสนใจ ค่านิยมและช่วยในการค้นหาข้อมูลทางอาชีพ ตลอดจนขั้นตอนของการตัดสินใจเลือกอาชีพ

5.2 การเตรียมตัวเลือกอาชีพ

ศุภวดี บุญญวงค์ (ภัทรลดา ชัยยัง. 2549 ; อ้างอิงจาก ศุภวดี บุญญวงค์. 2528 : 20 – 22) กล่าวว่า การเลือกอาชีพเปรียบเสมือนการเลือกคู่ครอง บางคนได้รับความสำเร็จในอาชีพ ซึ่งเสมือนกับผู้ที่ได้รับความสำเร็จในชีวิตครอบครัว มีความมั่นคงอยู่ดีมีสุข บางคนก็ล้มเหลวในอาชีพ

หรือไม่มีอาชีพ เพราะขาดความสามารถหรืออุปนิสัยไม่เอื้ออำนวย การเข้าสู่อาชีพก็เช่นกันกับการเข้าสู่ชีวิตครอบครัว กล่าวคือ เป็นการเลือกตามความพอใจของตนหรือผู้ใหญ่เลือกให้ มีอาชีพโดยเหตุการณ์นำไป มีอาชีพด้วยการศึกษาเล่าเรียนและมีอาชีพเพราะมีความใกล้ชิดกับอาชีพนั้น ๆ รวมทั้งกล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพโดยทั่ว ๆ ไป ดังต่อไปนี้

1. การเลือกอาชีพตามความรู้สึกรักชอบและสนใจ ย่อมจะได้รับความสำเร็จด้านอาชีพสูงกว่าการประกอบอาชีพโดยไม่ชอบ ไม่มีความถนัด
2. การเลือกอาชีพโดยการทดลองปฏิบัติมีโอกาที่จะช่วยให้บุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพได้
3. การเลือกอาชีพตามวัยและวุฒิภาวะ บุคคลมีความสนใจในอาชีพต่างกันตามวัยและวุฒิภาวะ
4. การเลือกอาชีพตามกลุ่มอาชีพ บุคคลจะต้องสำรวจตนเองให้ชัดว่าตนจะงดงามในกลุ่มอาชีพของสิ่งแวดล้อมแบบใด แล้วจึงเลือกหรือสร้างงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในกลุ่มอาชีพนั้น ๆ ให้เกิดผลและมีความก้าวหน้าต่อไป
5. การเลือกอาชีพตามพื้นฐานครอบครัวและสังคมแวดล้อมการตัดสินใจของบุคคลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นฐานครอบครัวและสังคมแวดล้อมของบุคคลเป็นอย่างมากอีกด้วย เช่น ระดับเศรษฐกิจของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครองและรายได้ของผู้ปกครอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544 : 12 – 13) กล่าวว่าเป็นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของการทำงาน และได้อธิบายว่าการแนะแนวอาชีพจะไม่สมบูรณ์ได้เลย ถ้าเราไม่เตรียมบุคคลในการเข้าสู่โลกของการทำงาน การเตรียมตัวเข้าสู่โลกของการทำงานนี้ มีความหมายถึงการที่ครูแนะแนวจะช่วยเหลือให้ได้รู้จักวิธีสมัครงาน หัดทำเอกสารประวัติย่อ เขียนจดหมายสมัครงานได้อย่างถูกต้อง และช่วยเตรียมตัวในการเข้ารับการสัมภาษณ์เข้าทำงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการก้าวเข้าสู่อาชีพทั้งสิ้น มีบุคคลจำนวนมาก ที่อุตสาหกรรม่าเรียนมาอย่างพากเพียร รู้ว่าตนเองต้องการประกอบอาชีพอะไร และมีการศึกษาที่เหมาะสมในการเข้าสู่อาชีพ แต่ปรากฏว่า เมื่อเวลาไปสมัครงานขาดทักษะในการตอบคำถาม หรือตื่นเต้นมากเกินไป ทำให้พลาดโอกาสของการได้งานไปอย่างน่าเสียดาย

กองส่งเสริมการมีงานทำ (2550 : Online) ได้อธิบายในการเตรียมตัวตัดสินใจเลือกอาชีพของวัยรุ่นที่ต้องคำนึงถึง ดังนี้

1. ความถนัดส่วนตัว คนเราแต่ละคนมีความถนัดไม่เหมือนกัน การได้ทำงาน หรือประกอบอาชีพที่ตนถนัด โอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการทำงานหรืออาชีพนั้นย่อมมีมาก ตรงข้าม ถ้าได้ทำงานที่ตนเองไม่ถนัด นอกจากจะทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรแล้ว ยังทำให้ขาดความสุขในการทำงานนั้น ๆ อีกด้วย ความถนัดส่วนตัวเป็นสิ่งที่วัยรุ่นจะต้องค้นหาให้พบในตนเอง โดยจะต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ไม่ใช่พิจารณาโดยผิวเผิน จากความชอบความสนใจเพียงอย่างเดียว คนบางคนมีความชอบ มีความสนใจ แต่อาจจะไม่มีความถนัดก็เป็นได้ ความถนัดจึงเป็นความสามารถใน

การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ดีเป็นพิเศษ เช่น ความถนัดทางตัวเลข ความถนัดในการพูด การใช้ภาษา ความถนัดในการแสดง ถึงแม้ว่าการทำงานใด ๆ ย่อมต้องอาศัยการฝึกฝน การมีความรู้เบื้องต้นแต่ความถนัดก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำงานให้ได้ดี

2. ความสนใจ ความชอบในอาชีพนั้น โดยความเป็นจริงแล้วในวัยรุ่นเรามากจะสนใจและชอบอาชีพที่เด่นและโก้มากกว่าจะพิจารณาต่าง ๆ ที่เรามีความสามารถหรือมีแนวโน้มที่จะถนัดในอาชีพนั้น ความสนใจ ความรัก ในการที่จะประกอบอาชีพนั้น ก็มีผลสำคัญอยู่บ้าง แต่ถ้าสนใจแล้วไม่ถนัดเลย ก็จะไม่สามารถทำให้อาชีพนั้นเจริญก้าวหน้าได้ เช่น วัยรุ่นหลายคนที่สนใจอาชีพที่เกี่ยวข้องกับ เครื่องยนต์กลไก แต่กลับมีความถนัดในการพูด การใช้ภาษา ไม่ถนัดในด้านการใช้เครื่องมือเครื่องมือต่าง ๆ ก็ไม่ควรเลือกอาชีพในด้านนี้ เพราะการทำสิ่งที่ไม่มีความถนัดจะทำให้ประสบความสำเร็จได้ยาก

3. การเลือกอาชีพตามความคาดหวังของพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง เด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องเลือกอาชีพตามที่พ่อแม่คาดหวังเพื่อให้พ่อแม่พอใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่วัยรุ่นจะต้องพิจารณาให้ดี การเลือกอาชีพโดยตามใจพ่อแม่ โดยไม่พิจารณาถึงความพอใจ ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง อาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ คำแนะนำของพ่อแม่ที่เต็มเปี่ยมด้วยความรัก และปรารถนาดี ประกอบกับความรู้และประสบการณ์ชีวิต ย่อมเป็นคำแนะนำที่ดี มีประโยชน์ต่อเรา แต่การตัดสินใจขั้นสุดท้าย วัยรุ่นต้องมีแผนการเลือกอาชีพที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ให้รอบคอบ

4. การเลือกอาชีพตามเพื่อนในช่วงวัยรุ่น เพื่อนจะเป็นผู้มีอิทธิพลต่อชีวิตเรามากที่สุด ดังนั้นจึงมีวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่ตัดสินใจเลือกเรียนเพื่อการประกอบอาชีพตามเพื่อนเพียงเพราะว่าต้องการเรียน หรืออยู่ร่วมกลุ่มเดียวกับเพื่อนที่ใกล้ชิด เพื่อนอาจให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ แต่เราจำเป็นต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตนเองมากที่สุด

5. โอกาสที่จะเข้าทำงานในปัจจุบันในการเลือกเรียนอะไรก็ตาม เราจะต้องคำนึงถึงโอกาสที่จะทำงานด้วย เช่น อาชีพครูในปัจจุบันจะมีการแข่งขันเพื่อสอบคัดเลือกเข้าทำงาน โดยมีผู้สมัครจำนวนมาก มีตำแหน่งน้อย โอกาสที่จะเข้าทำงานจึงยาก ถ้าเราจะเลือกเรียนเพื่อประกอบอาชีพนี้ก็ต่อมั้งใจตนเองว่ามีระดับสติปัญญา มีความสามารถสูงกว่าธรรมดาเพื่อจะมีโอกาสที่จะได้งานทำ

6. การเลือกอาชีพ จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาในด้านสุขภาพด้วย คนที่สายตาสั้นไม่ควรเลือกอาชีพที่จะต้องใช้สายตามาก หรือในการประกอบอาชีพบางอย่าง ไม่รับคนที่มีปัญหาในทางสายตา เช่น อาชีพแอร์โฮสเตส คนที่มีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคภูมิแพ้ ผื่น แพ้ผงละออง ไม่ควรเลือกอาชีพที่ทำให้ต้องอยู่กับสิ่งที่ทำให้เกิดแพ้ เช่น อาชีพช่างตัดผม เสริมสวย ช่างก่อสร้าง เป็นต้น

7. สติปัญญาหรือความสามารถ การเรียนวิชาชีพชั้นสูง จำเป็นต้องอาศัยสติปัญญาดี ซึ่งอาจดูได้จากระดับคะแนนหรือผลการเรียนที่ผ่านมา นอกจากนั้น การสอบได้คะแนนสูง ๆ

วิชาใดก็พอจะชี้ให้เราได้ว่ามีแนวโน้มที่จะเรียนได้ดี มีความสามารถสูงในวิชานั้น ซึ่งควรนำมาพิจารณาเพื่อการตัดสินใจด้วย

8. ทุนทรัพย์ในการเตรียมตัวเพื่อการประกอบอาชีพนั้น ๆ เช่น ถ้าเราต้องการเป็นวิศวกรเราต้องเรียนวิศวกรรมในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งต้องใช้ทุนทรัพย์มาก ผู้ปกครองมีทุนเพียงพอให้เราเรียนต่อได้หรือไม่ เราจะสามารถหาทุนได้จากแหล่งใด

9. ข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวกับอาชีพที่เลือก โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสก้าวหน้า วัยรุ่นจะต้องรู้จักนำข้อมูลหลาย ๆ ด้าน มาเปรียบเทียบแล้วจึงตัดสินใจ นอกจากนี้วัยรุ่นควรพิจารณาความรู้สึกของตนเองให้ต้องแท้ เนื่องจากในช่วงวัยรุ่น ความสนใจและความต้องการ อาจจะมีลักษณะที่หิวหว่า ไม่มีการไตร่ตรองโดยแท้จริง การเลือกอาชีพนอกจากจะต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเรายังพบว่า ลักษณะการเลือกอาชีพของวัยรุ่นมักเลือกเพราะอิทธิพลจากสื่อมวลชน และผู้ปกครอง เพื่อนฝูง อีกด้วย

นอกจากนี้ กองส่งเสริมการมีงานทำ (2550 : Online) ได้อธิบายลักษณะการเลือกอาชีพของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และแง่มุมที่ควรคิดพิจารณา มีดังต่อไปนี้

1. การเลือกอาชีพที่มีความโก้เก๋ และการผจญภัย ซึ่งเป็นอาชีพที่เด็กหนุ่มสาวส่วนใหญ่ปรารถนา เช่น นายทหาร ล่าม แอร์โฮสเตส ผู้เชี่ยวชาญการเสริมสวย นักหนังสือพิมพ์ ฯลฯ เนื่องจากเห็นว่า งานเหล่านี้โก้เก๋ น่าตื่นตื้น ภาพยนตร์และโทรทัศน์ก็จะเสนอแต่ภาพดี ๆ สวย ๆ งาม ๆ ทำให้วัยรุ่นไม่ได้รับแนวทางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในงานเหล่านี้อย่างแท้จริง งานต่าง ๆ เหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐาน ความรู้ ประสบการณ์ ความถนัด จึงจะประสบความสำเร็จ บางครั้งวัยรุ่นมองเห็นลักษณะอาชีพเหล่านี้ อย่างฉาบฉวย ทำให้คิดว่าเป็นงานสบาย และโก้เก๋

2. การเลือกอาชีพที่เด่นในสังคม เช่น การเป็นดารา นักร้อง ผู้ประกาศข่าวที่วี นายแบบ นางแบบ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณามาก นับตั้งแต่ความชอบ ความสามารถ ความอดทน โอกาสที่จะได้งานเหล่านี้ และสิ่งสำคัญที่วัยรุ่นไม่ได้คิดก็คือ ลักษณะงานของอาชีพเหล่านี้ เป็นงานที่ไม่มีเวลาเป็นของตัวเอง ต้องมีผู้สนับสนุนจึงจะมีโอกาสที่จะเด่นได้ นอกจากนี้ในการทำงานก็ไม่สามารถเลือกเวลาได้ บางครั้ง ดาราอาจต้องทำงานในเวลากลางคืน อดหลับอดนอน ต้องลงไปอยู่หน้าคร่า ตามคำสั่งของผู้กำกับ ซึ่งจะเห็นว่าอาชีพนี้ไม่ได้เป็นอาชีพที่มีแต่ความสวยหรูเพียงด้านเดียวอย่างที่เห็น

3. การเลือกอาชีพเพื่อให้เป็นที่พอใจของพ่อแม่ หรือการเลือกอาชีพตามเพื่อนเป็นสิ่งหนึ่งที่วัยรุ่นควรพิจารณาอย่างรอบคอบ บิดามารดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของลูกรวมทั้งเพื่อนสนิทและครูบาอาจารย์ คำแนะนำของบิดามารดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของลูก รวมทั้งเพื่อนสนิทและครูบาอาจารย์ด้วย คำแนะนำของบิดามารดาและเพื่อนควรนำมาเป็นข้อคิดพิจารณา เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรู้ และประสบการณ์ ซึ่งมีมากกว่ารวมทั้งความหวังดี แต่ก็ไม่ควรเลือกโดยไม่พิจารณาข้อมูลให้รอบคอบ

4. การเลือกหรือมุ่งหวังการประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งเพียงอย่างเดียว เมื่อไม่มีโอกาสทำงานนั้นก็ผิดหวัง เช่น ถ้าต้องเป็นแพทย์เพียงอย่างเดียว เมื่อพบว่าตนเองไม่สามารถเป็นแพทย์ได้ ก็อาจจะคิดว่าไม่มีงานอื่น ๆ อีก ทางที่วัยรุ่นควรได้พิจารณาถึงงานอื่น ๆ ที่ตนเองอาจมีความชอบ ความพอใจ ความถนัดตรงลงมา ดังนั้นควรพิจารณาไว้หลาย ๆ อาชีพ และสนใจหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ เพื่อนำมาพิจารณา

5. ไม่ต้องการเลือกเรียนวิชาอาชีพ โดยมีค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพวิชาการชั้นสูง วัยรุ่นควรเลือกแนวทางการศึกษาและการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของตนเองมากกว่า การให้ค่านิยมกับการเรียนต่อวิชาการชั้นสูง เพื่อการประกอบวิชาชีพชั้นสูง เช่น การเรียนต่อวิชาการชั้นสูง เพื่อการประกอบวิชาชีพชั้นสูง เช่น การเรียนเพื่อเป็นแพทย์ สถาปนิก วิศวกร ฯลฯ โดยความเป็นจริงแล้ว วัยรุ่นควรพิจารณาในด้านความพร้อมของตนเองในหลาย ๆ ด้าน นอกเหนือจากความถนัด ความสนใจ เช่น สถานภาพทางการเงิน ระยะเวลาที่ต้องเรียนเพื่อประกอบอาชีพ วัยรุ่นที่มีความถนัด ความสนใจในด้านไฟฟ้า แต่สภาพทางบ้านไม่สามารถที่จะส่งให้เรียนต่อในวิชาชีพ (ปวช. ช่างไฟฟ้า) การเรียนวิชาชีพไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรใด ๆ ไม่ได้เป็นอาชีพที่ต่ำต้อย หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดให้เรียนอาจมีระยะเวลาต่างกัน แต่วิชาชีพเหล่านี้เมื่อได้ศึกษาหรือเข้าเรียนแล้ว ย่อมสามารถฝึกทักษะตนเองให้มีความรู้และประสบการณ์เพิ่มพูนขึ้นได้

นอกจากนี้ เว็บไซต์กองส่งเสริมการมีงานทำ(2550 : Online) อธิบายว่า มีวัยรุ่นจำนวนมากอาจจะเริ่มประกอบอาชีพหรือทำงานแล้ว และศึกษาต่อไปด้วยการครองอาชีพก็คือ การประกอบอาชีพที่ท่ายู่ให้ดี และถ้ามีโอกาสก็ควรมีการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าต่อไปและเพื่อการพัฒนาอาชีพให้เจริญก้าวหน้าจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในเรื่องการทำงาน มองเห็นและตระหนักว่าการทำงานทำให้คนมีค่า งานทุกชนิดที่เป็นอาชีพสุจริตล้วนเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ความสำเร็จที่นำชื่นชมจะต้องมาจากความสามารถ การมีทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้อง จะช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในงาน และหน้าที่ที่ตนรับ มอบหมายโดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับผู้อื่น

2. มีนิสัยพื้นฐานในการทำงานที่ดี ได้แก่ ความขยัน อดทน รักการทำงาน ความรับผิดชอบ มีวินัยในการทำงาน ความซื่อสัตย์

3. การวางแผน รู้จักการวางแผนว่าจะต้องทำอะไรก่อนหลัง ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

4. กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ถึงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ เช่น เราวางเป้าหมายที่จะทำงานให้เสร็จในเวลาเท่าไร จะต้องมีการใส่ใจเข้มแข็งที่จะทำให้สำเร็จตามที่ไดวางไว้

5. การรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต ในการประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม เราจะสามารถทำให้ได้ดี มีความก้าวหน้า ย่อมต้องอาศัยการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สุขภาพจิตที่ดี ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรู้จักการออกกำลังกาย การเลือกรับประทานอาหารที่ถูกต้อง ดูแลร่างกายเมื่อมีโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ใช่มุ่งมั่นที่จะทำงานโดยไม่ได้อุดูแลร่างกายของตนเอง

6. ใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงให้งานหรือกิจการของเราก้าวหน้า ไม่ล้าหลัง สามารถที่จะดำเนินการในยุคปัจจุบันได้ ทันเวลา ทันเหตุการณ์

7. การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คือต้องรู้จักมองภาพอนาคตให้กว้างไกล ว่าอาชีพที่ทำอยู่นั้นมีแนวโน้ม จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาไปในทิศทางใด และจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใดบ้างที่จะช่วยทำให้สามารถดำรงอาชีพที่ทำอยู่ให้ได้ หรือพัฒนาอาชีพที่ทำให้ก้าวหน้าขึ้น

จะเห็นได้ว่า การเลือกอาชีพนั้นมีความสำคัญและเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะตัดสินใจได้ง่ายแต่ต้องศึกษาตนเองทางด้านความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม และคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจรวมทั้งจะต้องศึกษาความต้องการของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ศึกษาความต้องการของสังคมประเทศชาติ และสภาวะการเมืองงานทำ นอกจากนี้ในกรณีที่ประสงค์จะศึกษาต่อ การเลือกสถาบันการศึกษาต่อ ควรจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาหลังจากที่ได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจมาแล้ว

ดังนั้น นอกจากการตัดสินใจเลือกอาชีพที่บุคคลจะต้องพิจารณาตนเองทางด้านองค์ประกอบต่าง ๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคคลควรที่จะสำรวจอาชีพที่ตนเองสนใจ และศึกษาข้อมูลทางอาชีพ และลักษณะการทำงานของอาชีพนั้น ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการตัดสินใจที่ผิดพลาด ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นว่าคู่มือการค้นพบอาชีพจะช่วยเป็นแนวทางในการค้นหาอาชีพ และเลือกอาชีพให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ

2. การเข้าร่วมการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพเพื่อพัฒนาภาวะทางอาชีพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาภาวะทางด้านอาชีพ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร โดยสำรวจประชากรทั้งหมด โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 163 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 95 คน รวมจำนวนทั้งหมด 318 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชาย 170 คน และนักเรียนหญิง 148 คน

ตอนที่ 2 การพัฒนาภาวะทางอาชีพของนักเรียนโดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียน การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อพัฒนาภาวะทางอาชีพ มีดังนี้

1. นำแบบสำรวจภาวะทางอาชีพไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 318 คน แล้วเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ
2. คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบสำรวจภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่

3. ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) ที่มีคะแนนแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน และสอบถามความสมัครใจ

4. สุ่มอย่างง่ายออกมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

4.1 กลุ่มทดลอง แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 1 คน รวมเป็น 12 คน

4.2 กลุ่มควบคุม แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 2 คน รวมเป็น 12 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

1.1 ข้อมูลส่วนตัว

1.2 แบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ

2. คู่มือ เรื่องการค้นพบอาชีพ

1. แบบสำรวจวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ ประกอบด้วยข้อคำถาม

แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 : การประเมินส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 : ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

ตอนที่ 3 : การรู้จักลักษณะงาน

ตอนที่ 4 : การวางแผนของอาชีพ

ตอนที่ 5 : การแก้ปัญหาของอาชีพ

ขั้นตอนในการดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถในการเลือกอาชีพ

แบบสำรวจวุฒิภาวะด้านอาชีพ เป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยได้นำมาจาก The Career Maturity Inventory = Competence Test ของจอห์น โอ ไคร์ท์ (Crites. 1989) โดยมีขั้นตอนการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความ นิตยสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสำรวจที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2. นำแบบสำรวจ The Career Maturity Inventory = Competence Test ของจอห์น โอ ไคร์ท์ แปลและนิตยสารที่ไปให้ ประธาน คณะกรรมการพิจารณาความเหมาะสม และพิจารณา

ความสอดคล้องด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการและรูปแบบ เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. ศึกษาข้อคำถามแบบวัดสามารถในการเลือกอาชีพ สร้างแบบเลือกตอบวัดความสามารถทางอาชีพ และปรับข้อคำถามที่มีมาตรคำตอบ 5 คำตอบ คือ ก,ข,ค,ง และ จ จำนวน 100 ข้อ ซึ่งในแต่ละข้อจะแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 การประเมินส่วนบุคคล จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 2 การรู้ข้อมูลทางอาชีพ จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 3 การรู้จักลักษณะงาน จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 4 การวางแผนทางอาชีพ จำนวน 20 ข้อ

ด้านที่ 5 การแก้ปัญหาทางอาชีพ จำนวน 20 ข้อ

4. นำแบบสำรวจที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) และผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับปรุงข้อความบางข้อ โดยผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงข้อความตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

5. นำแบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.00-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (Item Discrimination) อยู่ระหว่าง -0.30-0.806 และค่าความเชื่อมั่นด้วยสูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน มีค่า 0.885 (ภาคผนวก ก) ทำให้แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพจากจำนวน 100 ข้อ คัดเหลือจำนวน 63 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็นดังนี้

ด้านการประเมินส่วนบุคคล จำนวน 12 ข้อ

ด้านการรู้ข้อมูลทางอาชีพ จำนวน 11 ข้อ

ด้านการรู้จักลักษณะงาน จำนวน 14 ข้อ

ด้านการวางแผนทางอาชีพ จำนวน 13 ข้อ

ด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพ จำนวน 13 ข้อ

6. พิมพ์เป็นฉบับจริงเพื่อใช้ในการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. คู่มือการค้นพบอาชีพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างออกเป็นคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Help Manual) ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Help Program) และนำโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการค้นหาอาชีพ Career Discovery ของเอ็ดเวิร์ด เชปแมน (Elwood N. Chapman.1988) และ Career Patterns A kaleidoscope of possibilities ของ Liz Harris – Tuck Annette Price และ Marilee Robertson นำมาปรับเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือการค้นพบอาชีพ

2. นำคู่มือการค้นพบซีพีไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวิธีการ จากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. นำคู่มือค้นพบอาชีพที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ จุดมุ่งหมาย และ วิธีดำเนินการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะนำมาใช้ในการทดลอง

4. นำคู่มือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) โรงเรียนกุนนทรีรุทธาราม เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

5. นำคู่มือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง รวม 12 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการทดลอง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกึ่งทดลอง(Quasi - experiment design) โดยมีการสอบครั้งแรกกับสอบครั้งหลังของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	ก่อนการทดลอง	ทดลอง	หลังการทดลอง
RE	T ₁	X	T ₂
RC	T ₁	~X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E แทน กลุ่มทดลอง

C แทน กลุ่มควบคุม

T₁ แทน การสำรวจก่อนการทดลอง

T₂ แทน การสำรวจหลังการทดลอง

X แทน คู่มือการค้นพบอาชีพ

~X แทน การเรียนคาบแนะแนวตามปกติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความ

อนุเคราะห์ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ทำแบบสำรวจจรรยาบรรณทางอาชีพเพื่อศึกษาระดับจรรยาบรรณทางอาชีพ และเข้าร่วมการใช้คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ

2. ผู้วิจัยอธิบายให้อาจารย์แนะแนว โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เข้าใจวิธีการทดลอง โดยใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย (Pretest) เพื่อเก็บข้อมูลในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

4. ขึ้นเริ่มการทดลอง หลังจากผู้วิจัยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ทั้งหมดจำนวน 318 คน ทำแบบสำรวจจรรยาบรรณทางอาชีพแล้ว ที่มีคะแนนแบบสำรวจจรรยาบรรณทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน และสอบถามความสนใจ จากนั้นจึงสุ่มอย่างง่ายออกมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็นดังนี้

4.1 กลุ่มทดลอง แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 1 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 1 คน รวมเป็น 12 คน

4.2 กลุ่มควบคุม แบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นม. 4 จำนวน 2 คน นักเรียนชั้นม. 5 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นม. 6 จำนวน 2 คน รวมเป็น 12 คน

5. ขึ้นการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพตามกำหนดการที่วางไว้ทั้งหมด 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

6. หลังการทดลองภายหลังการทดลองครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสำรวจจรรยาบรรณทางด้านอาชีพอีกครั้งหนึ่ง (Posttest)

7. นำคะแนนที่ได้ทั้ง 2 ครั้ง ของทั้งสองกลุ่ม จากแบบสำรวจจรรยาบรรณทางอาชีพมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามความต้องการแล้ว นำข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน และนำมาเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentiles)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย

2.1 สถิติหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สหสัมพันธ์รายข้อของแบบทดสอบ

กับคะแนนรวม (Item Total Correlation Coefficient)

2.2 สถิติหาค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย

3.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้ $t - test$ for dependent Samples(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 161 - 162)

3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ $t - test$ for independent Samples(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 160)

3.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปรเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ในการวิเคราะห์และการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – Distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – Distribution
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Squares)
MD	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่าง (Mean Difference)
SE	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคลาดเคลื่อน (Standard Error)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษา โดยคำนวณค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์บุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t – test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)
4. เปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพตามแบบของ จอห์น โอ ไคร์ท์ โดยใช้การทดสอบ t – test for dependent Samples
5. เปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ โดยใช้การทดสอบ t –test for independent Samples.

ผลการศึกษาค้นคว้า

1. จำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้น ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนร้อยละของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับชั้น

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	170	53.5
หญิง	148	46.5
รวม	318	100.0
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
เกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00	22	6.9
เกรดเฉลี่ยระหว่าง 2.00 – 2.99	195	61.3
เกรดเฉลี่ยมากกว่า 3.00 ขึ้นไป	101	31.8
รวม	318	100.0
3. ระดับชั้น		
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	60	18.9
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	163	51.2
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	95	29.9
รวม	318	100.0

จากตาราง 3 นักเรียนโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองมาคือเพศหญิงจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.99 จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองมาคือ ผลการเรียนเฉลี่ยมากกว่า 3.00 จำนวน 101 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และ 6.9 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับชั้นมัธยมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 95 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และ 18.9 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 4 – 6

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	วุฒิภาวะด้านอาชีพ		
	จำนวน	\bar{X}	SD
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	60	31.12	12.28
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	163	35.35	13.37
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	95	41.58	13.33
รวม	318	36.41	13.64

จากตาราง 4 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพเท่ากับ 41.58 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.33 รองลงมามีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ 35.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.37 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพเท่ากับ 31.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.28 ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อมูลส่วนบุคคล	\bar{X}	SD
1) เพศ		
ชาย (N = 170)	33.47	14.01
หญิง (N = 148)	39.79	12.41
รวม	36.41	13.64

ข้อมูลส่วนบุคคล	\bar{X}	SD
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ต่ำกว่า 2.00 (N = 22)	23.68	11.92
ระหว่าง 2.00 – 2.99 (N = 195)	32.56	12.44
มากกว่า 3.00 (N = 101)	46.60	9.50
รวม	36.41	13.64

จากตาราง 5 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่าเพศชายดังนี้ เพศหญิงมีคะแนนเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอาชีพเท่ากับ 39.79 เพศชายมีคะแนนเฉลี่ยของวุฒิภาวะทางอาชีพเท่ากับ 33.47 และเมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 3.00 มีคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพมากที่สุดเท่ากับ 36.41 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.99 และผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 มีคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพเท่ากับ 32.56 และ 23.68 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 4 - 8

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพโดยรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

วุฒิภาวะ	วุฒิภาวะทางอาชีพ		t-ratio	p-value
	\bar{X}	SD		
เพศชาย	33.47	14.01	4.26	.001
เพศหญิง	39.79	12.41		

จากตาราง 6 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปรตาม	แหล่ง ความแปรปรวน	SS	df	MS	F-ratio	p-value
วุฒิภาวะทางอาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	16936.28	2	8468.14	63.41	.001
	ภายในกลุ่ม	42060.74	315	133.56		
	รวม	28973.06	162			

จากตาราง 7 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe')

ข้อมูลส่วนตัว		MD	S.E	p-value
ต่ำกว่า 2.00 (N ₁ = 22)	ระหว่าง 2.00 -2.99	-8.88	2.59	.003
	มากกว่า 3.00	-22.92	2.71	.000
ระหว่าง 2.00 – 2.99 (N ₂ = 195)	ต่ำกว่า 2.00	8.88	2.59	.003
	มากกว่า 3.00	-14.03	1.41	.000
มากกว่า 3.00 (N ₃ = 101)	ต่ำกว่า 2.00	22.92	2.71	.000
	ระหว่าง 2.00 – 2.99	14.03	1.41	.000

จากตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้านวุฒิภาวะทางอาชีพในกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันพบว่า กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 3.00 มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่า กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า 3.00 มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.99 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 วุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างจากกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.01 – 2.99

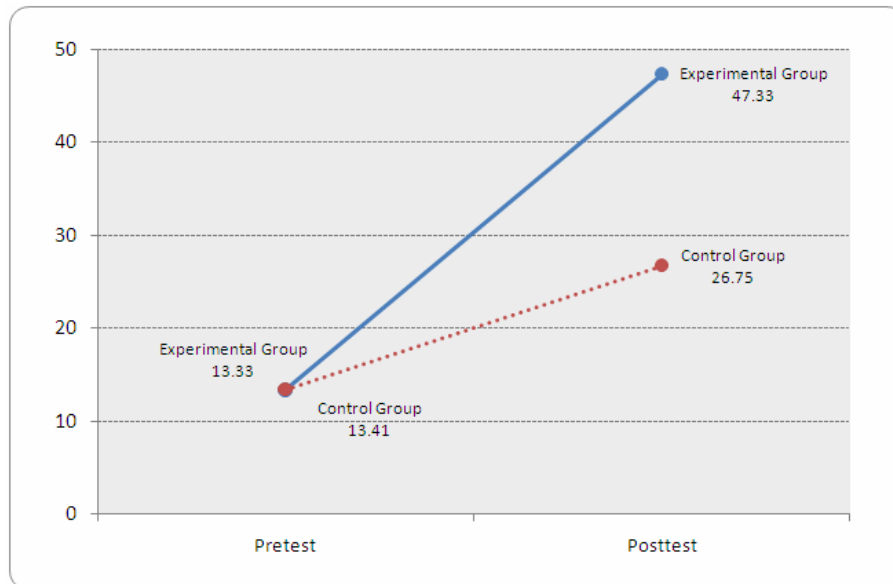
4. ผลการเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการใช้คู่มือค้นพบอาชีพ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 8 และแผนภาพ 3

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($N_1 = 12$) ก่อนการและนักเรียนกลุ่มควบคุม ($N_2 = 12$) ก่อนการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และผลการเปรียบเทียบคะแนนบุคลิกภาวะทางอาชีพระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพในช่วงหลังการทดลอง

	Mean (SD)		Mean Difference	t-value	p-value
	Pre-test	Post-test			
กลุ่มทดลอง	13.33 (2.05)	47.33 (4.27)	34.00 (3.67)	34.11	.000
กลุ่มควบคุม	13.41 (1.83)	26.75 (6.56)	13.33 (6.29)	7.34	.000
Mean Difference	13.37 (1.94)	34.08 (5.41)		N = 24 N ₁ = 12 N ₂ = 12	
t-test	0.105	9.10			
p-value	0.918	.000			

จากตาราง 9 นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร นักเรียนกลุ่มทดลองหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพแล้วมีบุคลิกภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนคาบแนะแนวตามปกติแล้วมีบุคลิกภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอนคาบแนะแนวตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามระดับคะแนนเฉลี่ยบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพจะเพิ่มสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถแสดงรายละเอียดตามแผนภาพหน้าถัดไป

แผนภาพ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และกลุ่มควบคุม ที่ไม่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

- หมายถึง เส้นคะแนนของนักเรียนกลุ่มทดลอง
- หมายถึง เส้นคะแนนของนักเรียนกลุ่มควบคุม

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพทางด้านอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการพัฒนาคุณภาพทางด้านอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบด้านอาชีพของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ คู่มือการค้นพบอาชีพ

4. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

สมมติฐานการวิจัย

1. เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจะมีคะแนนคุณภาพทางด้านอาชีพแตกต่างกัน

2. นักเรียนกลุ่มทดลอง จะมีคะแนนคุณภาพทางด้านอาชีพสูงขึ้นหลังจากการใช้คู่มือการ ค้นพบอาชีพ

3. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการ ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพจะมีคะแนนคุณภาพทางด้านอาชีพแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ตอนที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4- ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 เป็นนักเรียนชาย 170 คน และนักเรียนหญิง 148 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 163 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 95 คน จำนวนทั้งหมด 318 คน

ตอนที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางด้านอาชีพ มีดังนี้

2.1 นำแบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพไปทดสอบกับนักเรียนจำนวน 318 คน แล้วเรียงลำดับคะแนนจากสูงไปต่ำ

2.2 คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา

2.3 ใ้ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) ที่มีคะแนนแบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 30 คน และสอบถามความสมัครใจ

2.4 จึงสุ่มอย่างง่ายออกมาจำนวน 24 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ตอน
 - 1.1 ข้อมูลส่วนตัว
 - 1.2 แบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพ
2. คู่มือ เรื่องการค้นพบอาชีพ

ขั้นตอนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ขั้นตอนแรกเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่สองเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แผนการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasi – experiment design)

โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทำแบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพเพื่อเก็บคะแนนการทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)

2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการทดลอง ใช้เวลา 6 สัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2551 – วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ของนักเรียนกลุ่มทดลองในวันจันทร์ เวลา 09.00 น – 10.00 น และวันพุธ เวลา 10.30 – 11.30 น. ใช้สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 12 ครั้ง ณ ห้องแนะแนว โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

3. ขั้นหลังการทดลอง

ผู้วิจัยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสำรวจจุกฎิภาวะทางอาชีพ (Posttest) ชุดเดียวกับการใช้สอบการก่อนทดลอง (Pretest)

4. นำคะแนนก่อนการทดลอง และหลังการทดลองที่ได้จากข้อ 1 และ ข้อ 3 มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย
 - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
 - 1.3 ค่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ (Percentiles)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย
 - 2.1 สถิติหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้สหสัมพันธ์รายข้อของแบบทดสอบกับคะแนนรวม (item Total Correlation Coefficient)
 - 2.2 สถิติหาค่าความเชื่อมั่นแบบแอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย
 - 3.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางอาชีพก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้ t – test for Independent Samples(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 161 – 162)
 - 3.2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมภายในกลุ่ม โดยใช้ t – test for dependent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 160)
 - 3.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มตามตัวแปรเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) หรือทดสอบค่าเอฟ (F–test) ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาคุณภาพทางด้านอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. การเปรียบเทียบผลของการพัฒนาคุณภาพทางด้านอาชีพด้วยคู่มือการค้นพบด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. การเปรียบเทียบคุณภาพทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ
4. การเปรียบเทียบคุณภาพทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาและการทดลอง สรุปได้มีดังนี้
ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับชั้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักเรียนโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองมาคือเพศหญิงจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 เมื่อจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง 2.00 – 2.99 จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองมาคือ ผลการเรียนเฉลี่ยมากกว่า 3.00 จำนวน 101 คน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 และ 6.9 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามระดับชั้นมัธยมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 51.2 รองลงมาคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 95 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และ 18.9 ตามลำดับ

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) ที่มีเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน มีคะแนนระดับภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้คู่มือค้นพบอาชีพ

2.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมการใช้คู่มือค้นพบอาชีพมีระดับคะแนนภาวะทางอาชีพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

2.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม.6)โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ มีระดับคะแนนภาวะทางอาชีพแตกต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การศึกษาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6) โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ผลการศึกษาภาวะด้านอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 (ม. 4 – ม. 6)

โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกัน ตามนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

1.1 การจำแนกตามเพศ นักเรียนหญิงมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนชาย อาจเป็นเพราะเพศหญิงมีความสนใจทางอาชีพมากกว่าเพศชาย ซึ่งอาจทำให้เพศหญิงมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับคุณลักษณะของตนเองมากกว่า จึงส่งผลให้นักเรียนหญิงมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนชาย โดยมีความสอดคล้องกับทฤษฎีอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg. 1951 : 1790) ที่พบว่าเด็กหญิงสามารถเลือกอาชีพได้เป็นจริงกว่าเด็กชาย เพราะมีโอกาสแสดงบทบาทจากการทำงานจริงในชีวิต เด็กหญิงจึงเข้าใจการทำงานในอนาคตได้ดีและเร็วกว่าเด็กชาย สอดคล้องงานวิจัยของลูซโซ (Luzzo. 1995 : 319 - 322) พบว่าเพศจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษา โดยเพศหญิงจะมีทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เหมาะสมกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยงานวิจัยของวัลย์พรธน ชำนาญเศรษฐกุล (2543 : 90) ที่พบว่าเพศหญิง และเพศชายมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ซึ่งงานวิจัยของฮอลแลนด์ (Gerken. 1993 : 54 ; citing Holland. 1987) ที่ศึกษาและรายงานค่าเฉลี่ยมาตรฐานความสอดคล้องในการเลือกอาชีพ พบว่าเพศหญิงมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพสูงกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของมินเซอร์ (วีระยา สุทรคม. 2541 : 23 ; อ้างอิงจาก Mintzer. 1976 : 2643 - A) ได้ศึกษาพัฒนาการด้านอาชีพของนักเรียนมัธยม ตามทฤษฎีที่ว่า พัฒนาการทางอาชีพเป็นไปแบบต่อเนื่อง และเป็นขบวนการตามทฤษฎีที่ยืนยันว่า การรู้จักตนเอง การจำแนกบทบาททางเพศและเซวาน์ปัญญา เป็นตัวแปรที่มาบูรณาการร่วมกันขึ้นเป็นพัฒนาการทางอาชีพ ผลปรากฏว่าวุฒิภาวะทางอาชีพเป็นขบวนการพัฒนาการและมีความแตกต่างของพัฒนาการระหว่างเพศ กล่าวคือ เพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่าเพศชายในทุกชั้น และผลงานวิจัยของสตรอง (วัลย์พรธน ชำนาญเศรษฐกุล. 2543 : 91 อ้างอิงมาจาก Strong. 1954) ได้ศึกษาความสนใจในอาชีพของเพศชายและเพศหญิง พบว่า ความแตกต่างในการเลือกอาชีพขึ้นอยู่กับความสนใจในอาชีพเป็นส่วนใหญ่ เพศหญิงและเพศชายมีความสนใจในอาชีพแตกต่างกัน เพศชายมีความสนใจในอาชีพที่เกี่ยวกับเครื่องยนต์กลไก กิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ ทหาร การเมือง และอาชีพที่มีลักษณะโลดโผน ตื่นเต้น ส่วนเพศหญิงจะสนใจในงานศิลปะ ดนตรี กิจกรรมทาง วรรณคดี บัญชี ครู และงานด้านสังคมสงเคราะห์ ทฤษฎีอาชีพของกิลด์เฟอร์สัน (นันทา สุริรักษา. 2548 : 19 - 20 ; อ้างอิงมาจาก Gottfreson. 1981) พบว่าเด็กที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไปจะตระหนักรู้ตนเองและผู้อื่น โดยคำนึงถึงเพศ บทบาททางเพศ และระดับชั้นทางสังคม และงานวิจัยของซานเมอร์ กลาสน่า ทูมา (Samer Ghassna Touma. 1997 : Abstract) ที่ศึกษาวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาเรื่อง ผลกระทบของตัวแปรทั้งสี่ด้านที่ส่งผลต่อวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของโรงเรียนระดับตอนปลาย พบว่าตัวแปรทางด้านเพศ มีความแตกต่างต่อวุฒิภาวะทางด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภา วรแสง (2546 : 63) พบว่าวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนหญิงไม่แตกต่างจากนักเรียนชาย

1.2 การจำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันจะมีระดับคะแนนวุฒิภาวะด้านอาชีพแตกต่างกันเป็นเพราะว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอในการเรียนและเลือกใช้ เลือกปฏิบัติ ตามความชอบ ความเหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้พฤติกรรมที่ตนเองเลือกนั้นช่วยส่งเสริมการเรียน ของตนให้ดีขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการเรียนนี้อาจได้มาจากการค้นพบด้วยตนเอง หรือการปรับ ประยุกต์ใช้ของผู้อื่นให้เหมาะสมกับตนเอง (กัมปนาท ศรีเชื้อ. 2551 : Online) ซึ่ง แพรงคลิน (สมจิตร สุทธิพันธ์. 2539 : 81 ; อ้างอิงจาก Franklin. 1976 : 4439 – A) กล่าวว่าชาวปัญญาามี ผลต่อความแตกต่างของวุฒิภาวะทางอาชีพ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง จะมีความรู้ ความเข้าใจตนเองได้ดี ตลอดจนจะมีความพร้อมในการเรียนรู้ และมีความสามารถในการ เรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ รู้จักวิธีการวางแผนอาชีพ และการตัดสินใจเลือก ประกอบอาชีพได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนสูง มีเหตุผล หรือแรงจูงใจในการเลือกอาชีพเพื่อความมั่นคงมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำอาชีพ (นนทภู ภูนนทรักษ์. 2535 : 86 ; อ้างอิงจาก สมพงษ์ อาภาพันธ์. 2529 : 12) จึงส่งผลให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังที่ซูเปอร์ (Super. 1960 : 93) กล่าวว่า นักเรียนที่มีวุฒิภาวะทาง อาชีพนั้น จะเป็นเด็กที่ประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการมี ส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทภู ภูนนทรักษ์ (2535 : 84) ที่ได้ศึกษา เรื่องวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 โดยศึกษาเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีวุฒิภาวะทาง อาชีพในระดับสูง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีวุฒิภาวะทางด้านอาชีพต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร สุทธิพันธ์ (2539 : 80) ที่พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการแนะ แนวโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่าง โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำและปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระยา สุทธยาคม (2541 : 68) ได้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการศึกษา ปัจจัยบางประการซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์พหุคูณกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตอนที่ 2 การพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพโดยใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

2.1 ผลการศึกษาของการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพพบว่า หลังจากการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ ผลปรากฏนักเรียนมีคะแนนระดับวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้น อาจเป็นเพราะคู่มือการค้นพบอาชีพมีประสิทธิภาพ มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้บุคคลได้ค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งคู่มือการค้นพบอาชีพช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองทางด้านการประเมินตนเอง เกี่ยวกับลักษณะต่าง ๆ ของตนเองที่แต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันไปทางด้านเป้าหมายอาชีพ ความสนใจ ความชอบ ความสามารถ และความถนัด เพื่อหาอาชีพที่เหมาะสมของแต่ละคน และช่วยให้นักเรียนทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ รู้จักวิธีวางแผนทางการค้นพบอาชีพ สอดคล้องกับผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (ปัญญาทิพย์ ทิมวงศ์. 2542 ; อ้างอิงจากผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529 : 62 – 63) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนเกี่ยวกับอาชีพ โดยขั้นตอนแรกจะเป็นด้านการรู้จักและเข้าใจตนเอง ที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ความสามารถ บุคลิกภาพของตนเอง ขั้นตอนที่2 จะเป็นด้านการรู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้รู้เกี่ยวกับตนเอง และรู้จักข้อมูลแต่ละอาชีพ ซึ่งคู่มือการค้นพบอาชีพ จะช่วยให้นักเรียนสำรวจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ และมีแบบฝึกหัดที่ให้นักเรียนค้นหาข้อมูลทางอาชีพ ทางการสำรวจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ให้ละเอียด และการวางแผนทางอาชีพ และสร้างบรรยากาศให้มีความสนุกสนาน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย ซึ่งในการเข้ากลุ่มแต่ละครั้งอาจจะมีกิจกรรมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพแต่ละอาชีพและอภิปรายบทบาทและความสำคัญของอาชีพแต่ละอาชีพ บางครั้งนักเรียนแสดงออกมาในรูปการใช้สถานการณ์จำลอง หรือบทบาทสมมติ ให้ความสอดคล้องกับแบบฝึกหัดของคู่มือการค้นพบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้จักตนเอง มีประสบการณ์ มีทักษะในการศึกษาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และบุคลิกภาพ รู้จักโลกของอาชีพ และสามารถนำข้อมูลตนเองและอาชีพมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียน ชีวิต และอาชีพ ตัดสินใจเลือกอาชีพเตรียมตัวพัฒนาตน เพื่อพัฒนางานให้สร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติต่อไป (กรมวิชาการ. 2546 : 1) และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ดำเนินการศึกษาจะอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 16 – 17 ปี ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการอาชีพของซูเปอร์ (Super. 1957) อธิบายว่า ระยะเวลาสำรวจ (Exploration stage) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 15 – 24 ปี เป็นระยะเริ่มสำรวจตนเองและอาชีพ มีการแสวงหาข้อมูลจากกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน การทำงานพิเศษ นอกเหนือจากเวลาเรียน งานอดิเรก และการได้เล่นบทบาทสมมติเกี่ยวกับอาชีพ โดยที่ระยะพิจารณาเลือกอาชีพ (Tentative substage) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 17 ปี บุคคลมีการพิจารณาและลองเลือกอาชีพตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด และโอกาสการได้งานเลือกอาชีพในระยะนี้เกิดจากความพยายาม จินตนาการเกี่ยวกับอาชีพของตนเองที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องการทำงานล้วนมีส่วนนำมาพิจารณาเลือกอาชีพ จึงทำให้คู่มือการค้นพบอาชีพใช้ในการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ และเป็นปัจจัยที่ทำให้สมาชิกมีวุฒิภาวะด้านอาชีพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรภา วรแสง. (2546: 65) ที่ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพตามแบบของ จอห์น โอ ไคร์ท์ เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะด้าน

อาชีพ พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มจำนวน 14 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ผลการวิจัยแสดงว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนภาวะด้านอาชีพ รายด้านได้แก่ ทักษะในการเลือกอาชีพ และความสามารถในการเลือกอาชีพ สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการศึกษาของการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ เพื่อพัฒนาภาวะด้านอาชีพพบว่า หลังจากการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองมีภาวะทางอาชีพสูงขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนื่องจากคู่มือการค้นพบอาชีพช่วยให้นักเรียนกลุ่มทดลองรู้จักตนเอง ทางด้านความสนใจ ความชอบ ความถนัด เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนค้นหาข้อมูลทางอาชีพเพื่อตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและช่วยวางแผนทางการเลือกคณะในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งซูเปอร์ (Super. 1978 : 80) พบว่า การรู้จักตนเองจะมีอิทธิพลต่อภาวะทางอาชีพ และการรู้จักตนเองดีขึ้นจะช่วยให้เลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและอยู่ในสภาพที่ต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งนักเรียนช่วงนี้จะอยู่ในระยะของการสำรวจ ประเมินว่าตนเองมีความสามารถ มีบุคลิกภาพ ความถนัด และความสนใจในเรื่องการเข้าศึกษาต่อเฉพาะทางในระดับสูงขึ้นไปเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพและทางด้านการทำงาน จึงทำให้มีคะแนนภาวะทางอาชีพสูงขึ้นกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ อาจเป็นเพราะว่าการช่วยเหลือตนเอง เป็นการจัดทำที่เป็นคู่มือการปฏิบัติได้ด้วยตนเอง (ประเทือง ภูมิภัทรคม. 2540.338) โดยผู้วิจัยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การค้นพบอาชีพในสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนอ่าน และทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง และให้นักเรียนได้วิเคราะห์สิ่งที่ได้ทำแบบฝึกหัด เพื่อรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ทางด้านความรู้ และการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ให้มีจุดเดียวกัน ผู้วิจัยจะเป็นเพียงอธิบายแนวทางในการทำแบบฝึกหัด และตอบข้อซักถามที่นักเรียนสงสัยเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ โปธิ (2550.108 -109) ที่ทำการศึกษาและพัฒนาความอดุสาหะของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า ที่ทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเองสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความอดุสาหะได้โดยให้นักเรียนอ่านและฝึกด้วยตนเองในห้องเรียนหลังจากที่นักเรียนได้อ่านและฝึกวิธีการพัฒนาความอดุสาหะด้วยวิธีต่าง ๆ โดยแจกแบบบันทึกการฝึกให้นักเรียนได้กลับไปฝึกแต่ละวิธีที่บ้านแล้วให้นำมาส่งในครั้งต่อไป ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความอดุสาหะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรรณ ศรีประภา (2548 : 63) ที่ศึกษาการเปรียบเทียบการวางแผนและโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ผลการวิจัยพบว่าภายหลังที่นักเรียนที่เข้าโปรแกรมการช่วยเหลือตนเอง จะมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้วยคู่มือการค้นพบอาชีพจะพบว่าผลการศึกษาของกลุ่มควบคุมก็มีความสำคัญทางสถิติทางระดับ .01 ด้วยเนื่องจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เป็นวัยที่ต้องการความรู้ด้านอาชีพสูงมาก มีความสนใจที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ได้มาก (มานี ผลอนันต์. 2541 : 66) และโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญในการเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

ในด้านารเรียน และการประกอบอาชีพในอนาคต และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการว่างงานในอนาคต (ลลิตเทพ ภู่อุดม. 2546 : 32) จึงอาจส่งผลให้นักเรียนกลุ่มควบคุม มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพสูงขึ้นด้วย และอีกประการหนึ่งในช่วงทำการทดลองจะมีอาจารย์แนะแนวเข้ามาสังเกตการทดลองด้วย จึงอาจนำเทคนิคบางอย่างของกลุ่มการค้นพบอาชีพนำไปปรับใช้ในการสอนแนะแนว และอีกประการหนึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอาจเป็นนักเรียนห้องเดียวกัน บางครั้งอาจมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในช่วงนอกเวลาของการทดลอง และเมื่อนักเรียนกลุ่มควบคุมทำการสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพหลังการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองจึงอาจส่งผลให้คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แต่เมื่อเปรียบเทียบแล้วนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ดังแผนภาพที่ 1 ในบทที่ 4

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า การใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ สามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คู่มือการค้นพบอาชีพในครั้งนี้ช่วยให้นักเรียนรู้จักสำรวจตนเอง เพื่อพิจารณาว่าตนเองมีความเหมาะสมกับอาชีพที่สนใจหรือไม่อย่างไร เพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกคณะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น โดยที่นักเรียนสามารถเลือกอาชีพเพื่อเตรียมตัวเข้าไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ และรู้จักแก้ปัญหาทางอาชีพได้อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวทางของงานวิจัยสำหรับบุคคลที่สนใจในเรื่องอาชีพ อาจารย์แนะแนว นักแนะแนวอาชีพ และนักจิตวิทยาการให้คำปรึกษานำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้เพื่อช่วยเหลือ และส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองมากยิ่งขึ้น มีดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1. สำหรับผู้ที่สนใจคู่มือการค้นพบอาชีพ ควรจะศึกษารายละเอียดของเครื่องมือให้ชัดเจนก่อนที่จะนำไปศึกษาและพัฒนาในเรื่องนั้น ๆ ผู้สนใจควรทำความเข้าใจเนื้อหาอย่างละเอียด และมีการทดลองทำแบบวัดด้วยตนเองก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

1.2 บุคคลที่สนใจนำรูปแบบคู่มือการค้นพบอาชีพควรจะศึกษา วัตถุประสงค์ ขั้นตอนวิธีการ และกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมการใช้คู่มืออย่างละเอียด เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน และเพื่อมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.3 บุคคลที่สนใจนำรูปแบบคู่มือการค้นพบอาชีพอาจปรับหนังสือเป็นแบบมัลติมีเดีย เพื่อให้คู่มือมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้ดำเนินการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ ควรสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้กลุ่มบุคคลที่จะศึกษาให้เกิดความสนใจในการเข้าร่วมกลุ่ม

1.5 ควรนำกิจกรรมต่าง ๆ ของการแนะแนวอาชีพที่มีสอดคล้องกับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ และนำมาใช้ควบคู่กัน เพื่อเกิดพัฒนาการทางอาชีพ และสามารถเพิ่มวุฒิภาวะด้านอาชีพได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาติดตามผลของการคงอยู่ของระดับวุฒิภาวะทางอาชีพหลังจากได้รับการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

2.2 ทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรมีการแนะนำการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพให้นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นแนวทางการในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง

2.3 ควรมีการวิจัยในการสร้างคู่มือการค้นพบอาชีพด้วยตนเอง โดยการพัฒนาออกมาในรูปแบบเรียนโปรแกรมสำเร็จรูป หรือออกมาในรูปแบบ CD และมีการสร้างเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อค้นพบอาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กัมปนาท ศรีเชื้อ. (2551). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. สืบค้นเมื่อ 21 กันยายน 2551 จาก <http://www.lei2.obec.or.th>.
- กรมวิชาการ. (2546). คู่มือวางแผนการเรียน ชีวิต และอาชีพ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรรณิการ์ พันทอง. (2550). การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กองส่งเสริมการมีงานทำ ; กระทรวงแรงงาน. (2550). การแนะแนวอาชีพ. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2550, จาก <http://www.jobtou.com/nkl/vocational.html>.
- _____. (2550). การเตรียมตัวเลือกอาชีพ. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2550, จาก [http://nenfe.nfe.go.th\(nernec/distance_ed/guide/corner/corn3.htm\)](http://nenfe.nfe.go.th(nernec/distance_ed/guide/corner/corn3.htm))
- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2541, 2 กุมภาพันธ์). กระบวนการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้เกิดความสมดุลในตลาดแรงงานได้อย่างไร. วารสารวิชาการ. (2) : 23 – 26.
- จิตติมา จงพิพัฒน์วิเศษย์. (2539).การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษากับการใช้ชุดแนะแนวเพื่อพัฒนาการกระบวนการตัดสินใจเลือกการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนท่ามะระระการ จังหวัดกาญจนบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัญญาทิพย์ ทิมวงศ์. (2542). การเปรียบเทียบการแนะแนวเป็นกลุ่มด้านอาชีพและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้อาชีพอิสระในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 โรงเรียนด่านเกวียนวิทยา อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปฎิมา ด้านไพบุลย์ผล. (2550). การศึกษาและพัฒนาการพึ่งตนเองของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเทือง ภูมิภักตรม. (2540). การปรับพฤติกรรม : ทฤษฎีและการประยุกต์. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- นงลักษณ์ ประเสริฐ ; และจรินทร์ วินทะไชย์. (2548). หลักการแนะแนว. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นนทภู ภูนทรักษ์. (2535). **วุฒิภาวะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขต 7.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2544). **พัฒนาการทางอาชีพ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นรินทร์ จุลทรัพย์. (2545). **การแนะแนวเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นันทา สุรักษา. (2548). **รูปแบบชีวิตและการให้คำปรึกษาอาชีพ.** กรุงเทพฯ ฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรภา วรแสง. (2546). **การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพและการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ทีในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)** กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ ฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูริย์ จันตะเสน. (2544). **การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ และอัตมโนทัศน์ระหว่างนักเรียนที่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ภาควิภา แยมศรี. (2547). **โครงการพัฒนาการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)** กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ภัทรลดา ชัยยัง. (2549). **ชุดข้อมูลด้านอาชีพสำหรับนักเรียนในการเลือกเรียนแผนศิลป์-สังคม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)** กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- มานี ผลอนันต์. (2541). **ผลของการแนะแนวกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดสิงห์บุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว).** กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลลิตเทพ ภู่อุดม. (2548, 4 เมษายน). **การตระหนักในอนาคต : ทางเลือกหนึ่งสำหรับการแนะแนวเพื่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ. วารสารวิชาการ. (6) : 30-31.**

- ล้วน สายยศ ;และอังคณา สายยศ. (2542).การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ์ สอนพานิช. (2546). องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการ วิทยาลัยสังกัดกองอาชีวศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินฎุณยานิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณภา พรหมบุรมย์. (2540). การให้คำปรึกษาในการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาการทำงาน การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์สหธรรมิก จำกัด
- วลัยพรรณ ชำนาญเศรษฐกุล. (2543). การศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสอดคล้องในการการเลือกอาชีพของนักศึกษาสาขาจิตวิทยาการแนะแนว ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปรินฎุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วีระยา สุนทรยาคม. (2541). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ. ปรินฎุณยานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ ปินโฮเซ็น. (2536). ผลการใช้คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองต่อความรู้ และการปฏิบัติตนของผู้ป่วยโรคลมชัก. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วารุณี ธนวรรณิช. (2548, 29 เมษายน-พฤษภาคม). เครื่องมือแนะแนวพัฒนาบุคลิกภาพชุด เสริมนิสัยรักการทำงาน วารสารแนะแนว. 4 (148) : 76 – 78.
- ศุภวรรณ ศรีประภา. (2548). การเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขกลุ่มกับการใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียน ปรินฎุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร สุทธินันท์. (2539). ผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาศิต. (2549). ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ โปธิ. (2550). การศึกษาและพัฒนาความอดสาหะของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินฎุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อรอนงค์ รัชฎูญะวัน.(2539). การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- อรพินทร์ ชูชม; อัจฉรา สุขารมณ ; และทัศนาก ทองภักดี (2540). องค์ประกอบทางจิตวิทยา
ที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนิสิตปริญญาตรี. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 62
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
.....(2540 พฤศจิกายน). การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา
อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 64
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Anastasidis Atallah, Vycki. (2004). **By the book : Women and Self – help book
reading.** Dissertation Abstract. Retrieve Febuary 28, 2005. from
www.lib.umi.com/dissertation/fullcit
- Anonymous. (2005, January). **Meeting the Responsibility the Comes with The privilege
: Introducing A taxonomic code for Understanding Occupation.**
The Canadian Journal of Occupational Theory. V.72. Ottawa.
- Basoglu M, Salcioglu E ;& Livanou M. (2007, 2,February). **The Usefulness of
A self-help Manual the Treatment of Posttraumatic stress disorder
in Earthquake Survivors.** Dissertation Abstract. Retrived February 28, 2007 from
<http://www.dabatem.org/shm.htm..>
- Crites, J.,O. (1978). **The Career Maturity Inventory – Competence Test .** California :
CTB / Mc Graw – Hill.
- (1981), **The Career Counseling : Models.Methods, and Materials.**
California : Mc Graw – Hill.
- Elwood N. Chapman. (1988). **The Fifty-Minute Career Discovery Program.**
United State of America : Crisp Publications, Inc.
- Gerken, L Dumont. (1993). **A Study of The Relationship of level of Vocational
Identity and Degree of Congruence between Expressed and Measured
Vocational Interest of Engineering Students Aspiring to Managerial or
Technical Careers.** Doctor's Thesis. Florida : State University, 1993.
- Holland, John L. ;& others. (1994). **The Self Directed Search Professional Guide.**
Florida : Psychological Assessment Resoure, Inc.
- Keith Humphyreys. (1999) **Professional Interventions that facilitate 12 step
Self – Help Group Involvement.** Acohol Research and Health. V.23 :
Washington Retrived 16 September 2005. from <http://www.proquest.umi.com>.

- K Teschke ; AF Olshan ; J L Daniels ; A J De Roos ;& et al. (2002, Sep) **Occupational exposureAssessment / Commentary**. Occupational and Environmental Medicine, V. 59. :London.
- Legum, Harry L. (2002). **Investigating the Relationships between at Risk middle School Student's career maturity levels and their academic achievement, Self – Esteem and Classroom Behavior**. Retrieve January 31, 2007, from [http: // www.lib.umi.com/dissertation./fullcit](http://www.lib.umi.com/dissertation./fullcit).
- Liz Harris – Tuck ; Annette Price ; & Marilee Robertson. (2000). **Career Patterns A kaleidoscope of Possibilities**. New Jersey : Prentice – Hall,Inc.
- Luzzo, Darrel Anthony. (1995,January-February) **Gender Difference in College Students's Career Maturity and Perceive Barriers in Career Development**. **Journal of Counseling & Development**. 73 : 391 – 399. New York.
- Peter A Creed ; Wendy Patton ;& Lee – Ann Prideaux. (2000) **Predicting change over time in Career Planning and Career Exploration for High school students**. The Journal of Adolescence. Australia.
- Sumer, Ghassan Touma. (1997). **Career Maturity and High school students : The Effects for Four Variables on The Career Maturity of High school seniors**. Retrieve Febuary 28, 2007. from www.lib.umi.com/dissertation./fullcit
- Super, DE. (1978). **The Psychology of Career**. New York : Harper & Brothers.
- Susan Farrow ; Barbara Gaipman ;& Deborah Rudman.(2000,October). **Exploration of a Group Model in Fieldwork Education ; (1)**. The Canadian Journal of Occupational Theory. V.67. Ottawa.
- Tucker-Ladd ;& Clayton E. (2004). **The Psychology Self – Help Book**. Dissertation Abstract. Retrieve December 10, 2006, from [http : //mementalhelp.net/psyhelp](http://mementalhelp.net/psyhelp).
- Vernon G. Zucker. (1998). **Career STH Counseling Applied Concept of Life Planning** . California : Brooks/ Cole Publishing.
- Wendy Patton ; & Mary McMahon. (1999). **Career Development and Systems Theory a New Relationship**. California : Brooks/ Cole Publishing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. ตารางการเข้ากลุ่มของคู่มือการค้นพบอาชีพ
2. กำหนดการเข้ากลุ่มของคู่มือการค้นพบอาชีพ
3. คู่มือการค้นพบอาชีพ

ตาราง 10 แสดงกำหนดการของการเข้ากลุ่มของการใช้คู่มือการค้นพบอาชีพ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	<p>1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนทราบบทบาทและหน้าที่ในการเข้ากลุ่ม</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มและกำหนดการ ในการเข้ากลุ่ม</p> <p>4. เพื่อให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม</p>	<p>1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองให้นักเรียนทุกคนได้รู้จัก</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแนะนำตนเอง</p> <p>3. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองโดยการใช้กิจกรรม “เพราะเราคู่กัน” โดยมีวิธีการดังนี้</p> <p>3.1 ผู้วิจัยเตรียมอุปกรณ์ 12 ชิ้น ลงในกล่อง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนหยิบของออกจากกล่องกันคนละ 1 ชิ้น</p> <p>3.2 ให้นักเรียนไปจับคู่ที่คิดว่าของที่ตนเองหยิบได้ออกจากกล่องจะเข้าคู่กันกับเพื่อน</p> <p>3.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาที ให้นักเรียนซักถามข้อมูลส่วนตัวจากคู่ของตนเอง ในหัวข้อต่อไปนี้</p> <p>3.1.1 ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหน เกิดวันที่เท่าไร</p> <p>3.1.2 วิชาที่ชอบเรียน วิชาที่ไม่ชอบเรียน และชอบทำอะไรในเวลาว่าง</p>	<p>1. อุปกรณ์เครื่องเขียน</p> <p>2. กล่องกระดาษ</p> <p>3. คู่มือการค้นพบอาชีพ</p>

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
			<p>3.1.3 อนาคตอยากเป็นอะไร และความสำคัญของอาชีพต่อตนเอง</p> <p>4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม</p> <p>5. ให้นักเรียนสลับกันพูด ข้อมูลส่วนตัวจากคู่ของตนเองให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง</p> <p>6. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มมีความคุ้นเคยกันแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่ม และกำหนดการเข้ากลุ่ม ระยะเวลา จำนวนครั้งของการใช้คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพะด้านอาชีพ ตลอดจนบทบาท และหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>7. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีคุณภาพะด้านอาชีพ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย</p>	

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
2	การวางแผนเป้าหมายชีวิต	<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้แนวทางการวางแผนเป้าหมายชีวิต</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้กำหนดแนวทางเป้าหมายชีวิตของตัวเองได้</p>	<p>8. ผู้วิจัยให้นักเรียน ทบทวนข้อตกลง</p> <p>9. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการ ทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึง วันสิ้นสุด การทดลอง ตาม ตารางกำหนดการเข้าร่วม กิจกรรม</p> <p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายใน การเข้ากลุ่มครั้งนี้</p> <p>3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวน ข้อตกลงถึงการเข้ากลุ่ม ครั้งที่แล้ว</p> <p>4. นักเรียนอ่านคู่มือการ ค้นพบอาชีพ และสำรวจ ตนเองในการวางแผนเป้าหมาย ทางอาชีพ และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับเพื่อนใน กลุ่ม</p> <p>5. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำคู่มือ การค้นพบอาชีพ เรื่องการ วางแผนเป้าหมายทางอาชีพ กลับไปอ่านและทำ แบบฝึกหัดที่บ้านด้วย ตนเอง</p> <p>6. ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มของ นักเรียนครั้งต่อไป</p>	คู่มือการ ค้นพบอาชีพ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
3	การรู้จักตนเอง (การสำรวจ ตนเอง)	<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้ พิจารณาข้อมูลส่วนบุคคล ทางด้านความสนใจ ความ ถนัด ความสามารถพิเศษ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบ ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ พิเศษของตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้ พิจารณาการรู้จักอาชีพให้ สอดคล้องกับการ ตั้งเป้าหมายในชีวิตของ ตนเอง</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทาย นักเรียน</p> <p>2. นักเรียนร่วมกันสรุป จากการทำแบบฝึกหัดด้วย ตนเองที่บ้าน จากการเข้า กลุ่มครั้งที่แล้ว</p> <p>3. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมาย ของการเข้ากลุ่มครั้งนี้</p> <p>4. นักเรียนสำรวจตนเอง ทางด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจ และความชอบ</p> <p>5. นักเรียนได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นระหว่างกัน กันกับเพื่อนภายในกลุ่ม</p> <p>6. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่าน คู่มือเรื่องการค้นหาอาชีพ และทำแบบฝึกหัดที่บ้าน ด้วยตนเอง</p> <p>7. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการ เข้ากลุ่มครั้งต่อไป</p>	คู่มือการ ค้นพบอาชีพ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
4-6	การรู้ข้อมูลทางอาชีพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลทางอาชีพที่สอดคล้องกับภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียนนำข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตนเอง 3. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาเลือกอาชีพอย่างเฉาะเจาะจง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้านจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว 3. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้ 4. นักเรียนอ่านคู่มือการค้นพบอาชีพ ในหัวข้อย่อยเรื่องการรู้จักอาชีพ 5. นักเรียนได้สอบถามผู้วิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพที่ตนเองสนใจ 6. นักเรียนได้นำคู่มือการค้นพบอาชีพกลับไปทำแบบฝึกหัดที่บ้านด้วยตนเอง 7. ผู้วิจัยนัดวัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป 	คู่มือการค้นพบอาชีพ
7	ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลของการเลือกงาน 2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลของการเลือกงาน 3. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลของการเลือกงานให้เหมาะสมกับตนเอง และสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตของนักเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่ม 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ลองพิจารณาข้อมูลของการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านและทำแบบที่บ้าน 	คู่มือการค้นพบอาชีพ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
8-9	การสร้าง ทางเลือกทาง อาชีพ	<p>1. ผู้วิจัยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการสร้างทางเลือกของอาชีพ</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้านจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการสร้างทางเลือกของอาชีพ</p> <p>4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนในการเลือกอาชีพ</p> <p>5. เพื่อให้นักเรียนได้วางแผนทางอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางอาชีพที่ได้กำหนดไว้</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้</p> <p>3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้าน จากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว</p> <p>4. นักเรียนอ่านคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ ในหัวข้อย่อย เรื่องการสร้างทางเลือกของอาชีพ</p> <p>5. นักเรียนได้พิจารณาการสร้างทางเลือกของอาชีพ โดยการรวบรวม และประมวลข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและอาชีพ และเป้าหมายทางอาชีพ การกำหนดช่วงเวลา</p> <p>6. นักเรียนได้ลองฝึกสร้างทางเลือกอาชีพของตนเอง และเขียนออกมาอย่างเป็นขั้นตอน และระหว่างดำเนินการนักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นของเพื่อนในกลุ่มครั้งต่อไป</p>	คู่มือ การค้นพบ อาชีพ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
10 - 11	การแก้ปัญหาทางอาชีพ	<p>1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางการป้องกันปัญหาและอุปสรรคทางอาชีพอย่างเหมาะสม</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรคทางอาชีพอย่างเหมาะสม</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้ากลุ่มครั้งนี้</p>	<p>7.ผู้วิจัยนัด วัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป</p> <p>1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2.ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้</p> <p>3.นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้าน จากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว</p> <p>4.นักเรียนได้อธิบายถึงปัญหาและอุปสรรคการเลือกอาชีพของแต่ละคนให้เพื่อน ๆ และผู้วิจัยได้รับทราบ</p> <p>5.นักเรียนอ่านคู่มือการค้นพบอาชีพในหัวข้อย่อย การแก้ปัญหาการเลือกอาชีพ และได้วางแผนทางการแก้ปัญหาของตนเอง</p> <p>6.นักเรียนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อปัญหาทางการเลือกอาชีพจากแบบฝึกหัดของสมาชิกแต่ละคน</p>	คู่มือ การค้นพบ อาชีพ

ครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกัน
2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบบทบาทและหน้าที่ในการเข้ากลุ่ม
3. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่ม และกำหนดการต่าง ๆ ในการเข้ากลุ่ม
4. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเองให้นักเรียนทุกคนได้รู้จัก
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแนะนำตนเอง
3. ผู้วิจัยใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการสร้างความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างกัน คือ กิจกรรม “เพราะเราคู่กัน” โดยมีวิธีการดังนี้
 - 3.1 ผู้วิจัยเตรียมอุปกรณ์ 12 ชิ้น ลงในกล่อง จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนหยิบของออก จากกล่องกันคนละ 1 ชิ้น
 - 3.2 ให้นักเรียนไปจับคู่ที่คิดว่าของที่ตนเองหยิบได้ออกจากกล่องจะเข้าคู่กันกับเพื่อน
 - 3.3 ผู้วิจัยกำหนดเวลา 5 นาที ให้นักเรียนซักถามข้อมูลส่วนตัวจากคู่ของตนเอง ในหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.2.1 ชื่ออะไร บ้านอยู่ที่ไหน เกิดวันที่เท่าไร
 - 3.2.2 วิชาที่ชอบเรียน วิชาที่ไม่ชอบเรียน
 - 3.2.3 ชอบทำอะไรในเวลาว่าง
 - 3.2.4 อนาคตอยากเป็นอะไร
 - 3.2.5 ความสำคัญของอาชีพต่อตนเอง
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิธีเล่นจนเข้าใจ จากนั้นเริ่มทำกิจกรรม
5. ให้นักเรียนสลับกันพูดข้อมูลส่วนตัวจากคู่ของตนเองให้เพื่อนร่วมกลุ่มฟัง
6. เมื่อบรรยายภาคในกลุ่มมีความอบอุ่น และมีความคุ้นเคยกันแล้ว ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมาย วิธีการ ระยะเวลา จำนวนครั้งของการใช้คู่มือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพะด้านอาชีพ ตลอดจนบทบาท และหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม
7. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันอภิปรายความหมายและลักษณะของบุคคลที่มีคุณภาพะด้านอาชีพ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

8. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนข้อตกลง
9. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการทดลอง ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสิ้นสุดการทดลอง ตามตารางกำหนดการเข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง การวางแผนเป้าหมายชีวิต

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้รู้แนวทางการวางแผนเป้าหมายชีวิต
2. เพื่อให้นักเรียนได้กำหนดแนวทางเป้าหมายชีวิตของชีวิตของตนเองได้

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนข้อตกลงถึงการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
4. นักเรียนอ่านคู่มือการค้นพบอาชีพ และสำรวจตนเองในการวางแผนเป้าหมายทางอาชีพ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับเพื่อนในกลุ่ม
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำคู่มือการค้นพบอาชีพ เรื่องการวางแผนเป้าหมายทางอาชีพ กลับไปอ่าน และทำแบบฝึกหัดที่บ้านด้วยตนเอง
6. ผู้วิจัยกำหนดวัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มของนักเรียนครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง การรู้จักตนเอง (การสำรวจตนเอง)

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาการรู้จักอาชีพให้สอดคล้องกับการตั้งเป้าหมายในชีวิตของตนเอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้าน จากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายของการเข้ากลุ่มครั้งนี้
4. นักเรียนสำรวจตนเองทางด้านความถนัด ความสามารถ ความสนใจและความชอบ
5. นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันกับเพื่อนภายในกลุ่ม
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือเรื่องการค้นหาอาชีพ และทำแบบฝึกหัดที่บ้านด้วยตนเอง
7. ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 4-6

หัวข้อเรื่อง การรู้ข้อมูลทางอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลทางอาชีพที่สอดคล้องกับภาพรวมและจุดมุ่งหมายในชีวิตของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนนำข้อมูลทางอาชีพมาพิจารณาเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาเลือกอาชีพอย่างเฉพาะเจาะจง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้านจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้
4. นักเรียนอ่านคู่มือการค้นพบอาชีพ ในหัวข้อย่อยเรื่องการรู้จักอาชีพ
5. นักเรียนได้สอบถามผู้วิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทางอาชีพที่ตนเองสนใจ
6. นักเรียนได้นำคู่มือการค้นพบอาชีพกลับไปทำแบบฝึกหัดที่บ้านด้วยตนเอง
7. ผู้วิจัยนัดวัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

หัวข้อเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อมูลของการเลือกงาน
2. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในข้อมูลของการเลือกงาน
3. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลของการเลือกงานให้เหมาะสมกับตนเอง และสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิตของนักเรียน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้านจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มในครั้งนี้
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ ในหัวข้อย่อย เรื่องความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน
5. นักเรียนได้สอบถามผู้วิจัย และเพื่อนในกลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลของการเลือกงาน
6. นักเรียนนำคู่มือการค้นพบอาชีพไปทำแบบฝึกหัดที่บ้านด้วยตนเอง
7. ผู้วิจัยนัด วัน เวลาและสถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 8 - 9

หัวข้อเรื่อง การสร้างทางเลือกของอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนมีความเข้าใจในการสร้างทางเลือกของอาชีพ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้านจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการสร้างทางเลือกของอาชีพ
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนในการเลือกอาชีพ
5. เพื่อให้นักเรียนได้วางแผนทางอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายทางอาชีพที่ได้กำหนดไว้

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้าน จากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
4. นักเรียนอ่านคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ ในหัวข้อย่อยเรื่องการสร้างทางเลือกของอาชีพ และลองกำหนดขั้นตอนการวางแผนทางอาชีพ
5. นักเรียนได้พิจารณาการสร้างทางเลือกของอาชีพ โดยการรวบรวม และประมวลข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและอาชีพ และเป้าหมายทางอาชีพ
6. นักเรียนได้ฝึกสร้างทางเลือกอาชีพของตนเอง และเขียนออกมาอย่างเป็นขั้นตอน
7. ระหว่างดำเนินการนักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นของเพื่อนในกลุ่ม และจากผู้วิจัย
8. ผู้วิจัยนัด วัน เวลา สถานที่ในการเข้ากลุ่มครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 10 – 11

หัวข้อเรื่อง การแก้ปัญหาทางอาชีพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางการป้องกันปัญหาและอุปสรรคทางอาชีพอย่างเหมาะสม
2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางการแก้ปัญหาและอุปสรรคทางอาชีพอย่างเหมาะสม
3. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้ากลุ่มครั้งนี้

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้วิจัยบอกจุดมุ่งหมายในการเข้ากลุ่มครั้งนี้
3. นักเรียนช่วยกันสรุปจากการทำแบบฝึกหัดด้วยตนเองที่บ้าน จากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
4. นักเรียนได้อธิบายถึงปัญหาและอุปสรรคการเลือกอาชีพของแต่ละคนให้เพื่อน ๆ และผู้วิจัยได้รับทราบ
5. นักเรียนอ่านคู่มือการค้นพบอาชีพในหัวข้อย่อยการแก้ปัญหาการเลือกอาชีพ และได้วางแนวทางการแก้ปัญหาของตนเอง
6. นักเรียนในกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อปัญหาทางการเลือกอาชีพจากแบบฝึกหัดของสมาชิกแต่ละคน
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อแสดงบทบาทสมมุติโดยสร้างสถานการณ์จำลองมาจากแบบฝึกหัดในการแก้ปัญหาทางอาชีพ
8. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปให้เป็นหลักการเดียวกัน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การซักถาม การอภิปราย และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 12

หัวข้อเรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อเป็นการยุติการใช้คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่องการค้นพบอาชีพ
2. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงการพัฒนาคุณภาพวิชาชีพในการเข้ากลุ่มครั้งนี้
3. เพื่อให้นักเรียนสรุปผลการทดลองและบอกประโยชน์ที่ได้จากการทดลอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปและทบทวนลักษณะของบุคคลที่มีคุณภาพด้านอาชีพ
ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม และแสดงความคิดเห็น
3. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ และกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

คู่มือการค้าหนพบอาชีพ

สารบัญ

	หน้า
การค้นหาความสนใจด้านอาชีพ	1
บทเริ่มต้น	2
- เป้าหมายชีวิต	3
- เป้าหมายอาชีพ	4
ส่วนที่ 1 การประเมินตนเอง	5
- การค้นพบอาชีพ	6
- ความชอบ	9
- ความสนใจ	10
- ความถนัด	11
- ความสามารถพิเศษ	13
ส่วนที่ 2 การรู้ข้อมูลทางอาชีพ	15
- อาชีพที่อาศัยความชำนาญ	17
- อาชีพที่อาศัยเทคนิค	18
- งานบริการ	19
- กล่องอาชีพช่วยขยายการสำรวจ	20
ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน	36
- กรณีตัวอย่าง	38
- การได้รับแนวทาง	40
- การเลือกกล่องอาชีพที่เหมาะสม	41
- รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางอาชีพ	46
ส่วนที่ 4 การวางแผนอาชีพ	47
- การสร้างแบบแผนการเลือกอาชีพ	48
- กรณีตัวอย่าง	
ส่วนที่ 5 การแก้ปัญหาทางอาชีพ	
- กรณีตัวอย่าง	
การค้นพบอาชีพที่สมบูรณ์	61

มีอะไรจะบอกนะ

“สวัสดีครับ นักเรียน ผมชื่อยินดีเป็นคู่มือการค้นพบอาชีพ ถึงผมจะเป็นเพียงคู่มือ แต่ผมช่วยให้ทุกคนเข้าใจตนเอง รู้จักตัวเอง เพื่อให้ นักเรียนพบสิ่งที่ดีในตัวเอง เพื่อเป็นพลังในการวางแผนสู่นาคต ซึ่งผม จะอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผม ดังต่อไปนี้

1. ผมจะช่วยนักเรียนในเรื่องการค้นพบความสนใจด้านอาชีพของนักเรียน
2. ผมไม่ใช่ข้อสอบแต่เป็นแบบฝึกหัดให้กับนักเรียน
3. ทุกคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนั้นคำตอบของทุกคนจึงไม่มีถูกผิด
4. นักเรียนจะได้รับประโยชน์ต่อตนเองอย่างมากเมื่อตั้งใจอ่านและทำแบบฝึกหัด”

ป.ล. เป็นกำลังใจยามเธอท้อแท้และเป็นเพื่อน
คู่คิด เมื่อเธอ เผชิญปัญหา เราเป็นเพื่อนกันนะ

ข้อตกลงร่วมกันของทุกคน

ขณะร่วมกิจกรรมทุกครั้ง ทุกคนจะปฏิบัติดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. พูดได้ครั้งละ 1 คน
3. ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นใด ๆ ต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นจบเสียก่อน
4. ไม่ใช่คำพูดดูถูกตนเอง รู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง
5. ไม่ใช่คำพูดดูถูกผู้อื่น และรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมต่อผู้อื่น
6. ไม่พูดสอดแทรกขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่จบ
7. ไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของผู้อื่น
8. แสดงออกด้วยความจริงใจ

การค้นหาความสนใจด้านอาชีพ

การค้นหาความสนใจด้านอาชีพเป็นการสำรวจตนเอง และค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด เป็นกระบวนการที่ใช้เวลาพอสมควร ที่โรงเรียนนักเรียนอาจจะได้รับคำปรึกษาจากอาจารย์แนะแนว หรือนักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตแล้วเข้าเว็บไซต์ : <http://www.doe.go.th>

ของกรมการจัดการ เพื่อทำแบบทดสอบความพร้อมทางอาชีพ เพื่อช่วยให้นักเรียนหาข้อมูลทางอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองและเพื่อวางแผนอาชีพไว้เป็นแนวทางในอนาคต

คู่มือเล่มนี้จะช่วยให้นักเรียนมีโอกาสค้นพบความสนใจในเป้าหมายอาชีพและทำความเข้าใจชัดเจนกับเป้าหมายชีวิตของตนเองได้ หวังว่านักเรียนสามารถค้นหาด้วยตนเองได้

การค้นพบอาชีพที่สมบูรณ์ ควรสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง ดังนี้

1. นักเรียนจะค้นหาทางเลือกอาชีพที่อาจจะคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันได้
2. นักเรียนอาจจะใช้ระยะเวลาไม่เท่ากันในค้นหาอาชีพที่ตนสนใจ
3. สร้างแรงจูงใจให้กับตนเองในการค้นหาอาชีพ ถ้ามีสิ่งใดที่ทำให้หมดกำลังใจ

จงอย่าท้อแท้ เพราะการค้นพบอาชีพที่ตนสนใจจะเป็นสิ่งที่คุ้มค่ากับชีวิต

การเรียน และการทำงานของเรา

บทเริ่มต้น

การค้นพบอาชีพช่วยให้ค้นหาเป้าหมายชีวิต

การวางแผนเป้าหมายทางอาชีพนั้น เป็นสิ่งที่ยากสำหรับทุกคน
ถ้ายังไม่มีเป้าหมายชีวิตที่แน่นอน และการกำหนดเป้าหมายชีวิต
ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย เราควรกำหนดเป้าหมายชีวิตให้ชัดเจนก่อน
จงอย่าคิดว่าการตั้งเป้าหมายชีวิตจะทำให้เสียเวลา
เพราะถ้าทำได้สำเร็จก็เปรียบเสมือนการได้รับรางวัลโนเบล
หากนักเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

เป้าหมายอาชีพ

เป้าหมายอาชีพเป็นการกำหนดอาชีพที่ตนเองสนใจช่วยสร้าง
แรงจูงใจให้แต่ละคนค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับการเลือกอาชีพซึ่งเป็น
แนวคิดสำคัญที่เรียนรู้และพัฒนาไปสู่เป้าหมายชีวิตได้

เป้าหมายชีวิต

การกำหนดเป้าหมายชีวิตเป็นการกำหนดสิ่งที่ตนเองใฝ่ฝัน
หรือรอคอยถึงสิ่งที่ยากให้เกิดขึ้น และมีเป้าหมายใดเป็นแรงจูงใจที่
อยากทำมากที่สุด เช่น ส้ม อมรา อยากจะเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง
เธอจึงเรียนร้องเพลงและสมัครเป็นนักร้องประจำวงดนตรีของโรงเรียน
แต่บางครั้งการกำหนดเป้าหมายชีวิตอาจทำไม่ถูกวิธี เช่น อยากมีบ้าน
1 หลัง แต่คาดหวังจากการซื้อล็อตเตอรี่เพื่อถูกรางวัลที่ 1 เท่านั้น
เป็นต้น

GOAL

เป้าหมายชีวิต

1	_____
2	_____
3	_____
4	_____
5	_____

ต่อไปนี้ให้นักเรียนเริ่มต้นสำรวจตนเองนะคะ อันดับแรกให้นักเรียนบันทึกเป้าหมายในชีวิต เช่น เป้าหมายที่ต้องการจะเป็น ต้องการเรียนสูงสุดถึงระดับใด, ต้องการเรียนคณะใด

เป้าหมายอาชีพ

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

ต่อไปนี้จะให้นักเรียนบันทึกว่าจะประกอบอาชีพอะไร อยากรได้
การทำงานแบบใด เป็นต้น

การประเมินตนเอง

นักเรียนต้องการสวมบทบาทอะไรในชีวิตจริงของตนเอง

อาชีพหรืองานใดที่นักเรียนมีเป้าหมายตามที่ตนต้องการ ให้นักเรียนเขียนลงกระดาษ นักเรียนสามารถกำหนดและกำกับบทบาทของตนเอง โดยจะมีหลายทางเลือกให้นักเรียนค้นหาและค้นพบอาชีพได้ในที่สุด

พี่จ้อยครับ การค้นพบอาชีพ¹
แตกต่างจากการสำรวจอาชีพ
ยังไงครับ

การสำรวจอาชีพเป็นการมองหา²
ข้อมูลทางอาชีพต่าง ๆ

ส่วนการค้นพบอาชีพเป็นการค้นหา⁴ข้อมูล
ของอาชีพในระดับลึกเช่นลักษณะของงาน
ข้อจำกัดการทำงาน และคุณสมบัติของผู้
ประกอบอาชีพนั้น

ครับ³

ยังมีอีกครับ การค้นพบอาชีพจะช่วยให้⁵
น้องจูกสามารถเลือกงานด้วยตนเองได้
อย่างเหมาะสม แต่น้องจูกควรมีความ
เข้าใจในการสำรวจอาชีพเป็นเบื้องต้น
ก่อนครับ

ขอบคุณพี่จ้อย⁴
มากเลยนะครับ

การค้นพบอาชีพจะช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองดี

การประเมินตนเองจะช่วยให้นักเรียนรู้จักลักษณะตัวตนอย่างแท้จริง นักเรียนพยายามหาคำตอบในสิ่งที่ตนเองเป็น ว่ารู้จักตนเองมากน้อยแค่ไหนทั้งทางด้าน ความสนใจความชอบ บุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความถนัด ซึ่งจะช่วยให้คุณค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

ตัวอย่างการสร้างคำถามให้กับตนเอง

- - มีประสบการณ์อะไรที่สร้างความประทับใจให้กับตนเอง
- - ปัจจัยอะไรบ้างที่สร้างความสุข และความสำเร็จทางอาชีพในอนาคต
- - ฉันมีจุดเด่นอะไรบ้าง
- - ฉันรู้สึกสนใจอะไรบ้าง
- - กิจกรรมอะไรที่ฉันทำเป็นประจำ
- - ฉันมีความสามารถอะไรบ้าง

ความชอบ หรือค่านิยม

บุคลิกลักษณะนิสัยของแต่ละคนเป็นเรื่องสำคัญในการเลือกอาชีพเป็นอันดับแรก ยกตัวอย่างเช่น อาชีพที่ทำให้นักเรียนอยากมีอิสระในชีวิตประจำวัน บางครั้งนักเรียนอาจตัดสินใจเลือกอาชีพที่คิดว่าไม่มีขั้นตอนที่ยุ่งยาก

ความชอบเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมาก และเป็นสิ่งที่น่าสนใจในชีวิตของนักเรียน ซึ่งคนแต่ละคนจะมีความชอบที่แตกต่างกัน ในการพิจารณาสิ่งที่เราชอบนั้นควรเป็นสิ่งที่นักเรียนกระทำเป็นประจำ สม่ำเสมอ และเป็นตัวของตัวเองเอง และเราพอใจเมื่อได้ทำ สรุปได้ว่าความชอบเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะว่าเมื่อสอดคล้องกับทางเลือกของอาชีพเฉพาะทาง จะทำให้นักเรียนมีความสุขและประสบความสำเร็จในอาชีพ

นั้น ๆ ดังนั้น นักเรียนควรจำแนกความชอบเบื้องต้น แม้ในบางครั้งจะมีขั้นตอนที่ยุ่งยากจนกว่าจะถึงความสำเร็จ

จุกชอบรำกลองยาวครับ
เพื่อน ๆ ชอบอะไรกัน

ส่วนผมชอบท่องเที่ยวเชิง
การอนุรักษ์ครับ

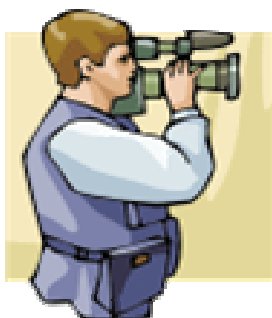
ผมชอบสะสมของต่าง ๆ ครับ
เช่น เปลือกหอย หรือเสตมป์

ความสนใจในอาชีพ

ความสนใจเป็นสิ่งที่นักเรียนมีความอยากรู้ และสิ่งดึงดูดใจให้นักเรียนมีความคาดหวัง เมื่อนักเรียนความสนใจในหลาย ๆ สิ่งด้วยกัน ในบางครั้ง สถานที่ต่าง ๆ จะเป็นสถานที่ที่นักเรียนมีความสนใจอย่างจริงจังและมั่นคง ความสนใจในระดับสูงนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเอง และมีความกระตือรือร้นที่นำไปสู่การประสบความสำเร็จทางอาชีพเช่น การตัดสินใจเลือกอาชีพควรสำรวจ ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการทำงาน และตรงกับบุคลิกภาพของนักเรียนมากที่สุด เพื่อเลือกเข้าศึกษาต่อในคณะ และสาขาเข้าโดยตรง

ยกตัวอย่าง เช่น อาชีพเจ้าหน้าที่อนุรักษ์ป่าไม้จะมีความสนใจในการศึกษาพันธุ์ไม้ในแต่ละประเภท หรือเจ้าหน้าที่บรรณรักษ์จะมีความสนใจอย่างมั่นคงในการอ่าน ซึ่งจะมีส่วนช่วยพัฒนาหน้าที่การงานให้ประสบความสำเร็จ

ลองตั้งเกตุคู่สิครับ เขามี
ความสนใจในการถ่ายวิดีโอ

ความถนัด

ความถนัด หมายถึง ความสามารถที่คล่องตัว ทักษะเฉพาะทางที่ชำนาญ ความถนัดจะช่วยบอกสิ่งที่ชอบตนเอง อาจจะเป็นงานเฉพาะด้าน เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้ ความถนัดอาจได้มาจากสิ่งแวดล้อม เช่น บ้าน โรงเรียน

ยกตัวอย่าง เช่น ความถนัดทางการวาดรูป ความถนัดทางการร้องเพลง ความถนัดทางการอ่านจับใจความ เป็นต้น

เมื่อตอนเด็ก โต้ ศักดิ์สิทธิ์สนุกกับการได้ต่อของเล่น เขาได้ช่วยคุณพ่อของเขาในการซ่อมเครื่องยนต์ และซ่อมเครื่องยนต์เป็นตั้งแต่ก่อนที่เขาจะได้รับใบขับขี่รถยนต์ ต่อมาโต้พบว่าวิชาคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เขาถนัด เมื่อโต้ได้มีโอกาสค้นพบอาชีพ ที่ทำให้เขาได้ใช้ความถนัด ซึ่งไม่มีใครแปลกใจเมื่อเขาได้กลายเป็นวิศวกรเครื่องยนต์ที่เชี่ยวชาญ

แทค ภาทัญญู เรียนพิมพ์ดีด และเรียนระบบการพิมพ์ของเครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากการฝึกในเวลาเรียนแล้ว แทคจะฝึกการปฏิบัติบ่อย ๆ แทคไม่ได้มองหาเพียงแค่ตัวคีย์บอร์ดและจัดคำเท่านั้น แทคยังสนุกกับการต่อคำ โครงสร้างของประโยค และกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการสะกดคำ ทำให้มีทักษะ ความชำนาญมากกว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนของเขา เมื่อถึงเวลาเลือกอาชีพ เขาดึงความสามารถออกมาใช้ในการทำงานอย่างรวดเร็ว ณที่บริษัทประกันภัยแห่งหนึ่ง แทคได้มีโอกาสใช้ความสามารถ และพัฒนางานได้ทางด้านคอมพิวเตอร์มากกว่าเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ

มีแบบทดสอบวัดความถนัดจำนวนมากที่เหมาะสมต่อการประเมินตนเอง นักเรียนลองประเมินโดยใช้ความคิดว่าตนเองมีความถนัดทางด้านใด? กรุณาเลือก และลงเครื่องหมายถูกในช่อง เพื่อเป็นการทดสอบที่ยืนยันความรู้สึกของตนเอง เช่น

- ความถนัดทางภาษา
- ความถนัดด้านตัวเลข
- ความถนัดทางคอมพิวเตอร์
- ความถนัดทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
- ความถนัดในการใช้อุปกรณ์สำนักงาน
- ความถนัดด้านอื่น ๆ

ความสามารถพิเศษ

บางครั้งความสามารถพิเศษมีความหมายสัมพันธ์กับความถนัด เราได้ให้ความหมายกับความสามารถพิเศษคือ เป็นสิ่งที่สังเกตได้เด่นชัดกว่าความถนัด เช่น บางคนมีความสามารถทางการแยกเสียงดนตรี แต่เป็นสิ่งที่ติดตัวมา เรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่พิเศษและมีความชำนาญ นอกจากนั้น คำว่า “ความสามารถพิเศษ” มีความครอบคลุมอยู่กว้าง เช่น **ทางสาขาวิชาที่ถนัด** ความสามารถพิเศษทางจินตคณิต **ทางด้านศิลปะ** เช่น ความสามารถพิเศษในการวาดรูปซึ่งจินตนาการตามเสียงเพลง **ทางด้านกีฬา** ความสามารถพิเศษในการประยุกต์ทำยิมนาสติกในการป้องกันตัว เป็นต้น

ศิลปะการป้องกันตัว การแกะสลัก การเล่นดนตรี การวาดรูป หรือ การตัดแปลงของเหลือใช้ ถือว่าเป็นความสามารถได้ ลองอ่านตามตัวอย่างข้างล่างนะคะ

เมื่อ กบ สุวนันท์เล่นสเก็ตน้ำแข็งครั้งแรก กบมีความรู้สึกที่ตัวเธอมีความสามารถทางนี้มากกว่าเพื่อน ๆ ครั้งแรกที่เธอจำได้ กบมีแรงจูงใจกับการเอาใจใส่เพื่อฝึกให้มีทักษะในการเล่น จนกระทั่งได้รับการสนับสนุนจากผู้ฝึกสอน และสมาชิกในครอบครัว ในที่สุดเธอได้เป็นผู้ฝึกสอนและที่ปรึกษาในกีฬาสเก็ตน้ำแข็งทีมชาติ

ฟิล์ม รัฐภูมิ สมัครเป็นสมาชิกกลุ่มร้องเพลงเสียงประสานให้กับโรงเรียนของเขา ต่อมาเขาได้เป็นผู้นำกลุ่มในการร้องเพลง เขาสามารถฝึกโทนเสียงให้มีความชัดเจน และฝึกเพื่อนนักเรียนในการร้องเพลง อีก 10 ปีต่อมาเขาได้เข้ามาเป็นนักร้องวัยรุ่นยอดนิยม

บันทึก

1. ให้นักเรียนบันทึกความชอบที่สำคัญเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

- 1.1
- 1.2
- 1.3
- 1.4
- 1.5

2. ให้นักเรียนบันทึกสิ่งสนใจเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

- 2.1
- 2.2
- 2.3
- 2.4
- 2.5

3. ให้นักเรียนบันทึกความถนัดของตนเอง

- 3.1
- 3.2
- 3.3
- 3.4
- 3.5

4. ให้นักเรียนบันทึกความสามารถพิเศษของตนเอง

- 4.1
- 4.2
- 4.3
- 4.4
- 4.5

ป.ล. นักเรียนจะไม่สามารถเลือกอาชีพอย่างประสบความสำเร็จได้ ถ้าไม่รู้จักตัวเองทางด้าน
ความชอบ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ ทักษะ และความชำนาญ

ส่วนที่ 2

การรู้ข้อมูลทางอาชีพ

การรู้ข้อมูลทางอาชีพจะช่วยให้เรารู้จักอาชีพที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้น อาชีพจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน และแต่ละประเภทจะมีการอธิบายของแต่ละอาชีพ

อาชีพเฉพาะทาง

อาชีพที่ใช้เทคนิค

อาชีพบริการ

งานที่อาศัยความชำนาญเฉพาะทาง : นักเรียนจำเป็นจะต้องสำเร็จศึกษาในระดับปริญญาตรี และนักเรียนควรตั้งคำถามกับตนเอง ดังตัวอย่าง

1. นักเรียนชอบเรียนรู้เกี่ยวกับทฤษฎี และสนุกกับการเรียนรู้หรือไม่
2. นักเรียนมีวินัยในตนเองในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยหรือไม่
3. นักเรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนที่มากกว่า 4 ปี หรือไม่

งานที่อาศัยเทคนิค : เป็นงานฝีมือ ที่อาศัยทักษะและความถนัด เป็นอาชีพที่จะต้องใช้อุปกรณ์ในการทำงาน นักเรียนสามารถศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) ที่ใช้ระยะเวลา 2 ปี เพื่อประกอบอาชีพได้เลย และสามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีอีก 2 ปี หลังจากการทำงานแล้ว นักเรียนควรตั้งคำถามกับตนเอง ดังตัวอย่าง

1. นักเรียนมีความถนัดในงานฝีมือประเภทใด เช่น งานเย็บปักถักร้อย
2. นักเรียนมีความถนัดเกี่ยวกับวิชาเทคนิคใด เช่น วิชาเครื่องจักรเครื่องกล
3. นักเรียนมีใจรัก และมีความชอบในงานที่นั้นจริงหรือไม่

งานบริการ : นักเรียนสามารถศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) หรือศึกษาในระดับปริญญาตรีก็สามารถจะทำงานประเภทนี้ได้ นักเรียนควรตั้งคำถามกับตนเอง ดังตัวอย่าง

1. นักเรียนชอบทำงานที่พบปะกับบุคคลอื่นหรือไม่
2. นักเรียนปรับตัวง่ายหรือไม่
3. นักเรียนมีใจรักงานบริการหรือไม่
4. นักเรียนสามารถพูดโน้มน้าวใจได้หรือไม่

อาชีพที่อาศัยความชำนาญ

คำสั่ง : ให้นักเรียนวงกลมรหัสหมายเลขของอาชีพที่คิดว่าน่าสนใจ และตั้งใจดูตัวเอง รวมถึงให้นักเรียนลองเขียนอาชีพนอกเหนือจากรหัสของอาชีพ

1. นักแปล	20. วิศวกรอิเล็กทรอนิกส์
2. นักจิตวิทยา	21. สถาปนิก
3. วิศวกรเคมี	22. วิศวกรอุตสาหกรรม
4. วิศวกรทำอากาศยาน	23. นักเศรษฐศาสตร์
5. สัตวแพทย์	24. นักหนังสือพิมพ์
6. นักโภชนาการ	25. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
7. นักอุตุนิยมวิทยา	26. เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์
8. นักกฎหมาย	27. นักคณิตศาสตร์
9. นักพฤกษศาสตร์	30. นักกฎหมาย
10. ผู้เชี่ยวชาญการวัดสายตา	31. นักสถิติ
11. สายลับ	32. นักเคมี
12. นักสังคมสงเคราะห์	33. นักเขียน
13. เกษัชกร	34. เจ้าหน้าที่ป่าไม้
14. ทหาร	35. นักบัญชี
15. นักธรณีวิทยา	36. ทันตแพทย์
16. แพทย์	37. นักกายภาพบำบัด
17. นักกราฟฟิคดีไซน์	38. ผู้ออกแบบเครื่องยนต์
18. บรรณารักษ์	39. พนักงานธนาคาร
19. นักภูมิศาสตร์	40. ผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

อาชีพอื่น ๆ ที่อาศัยความชำนาญ นอกจากรายการข้างบน

.....
.....
.....
.....
.....

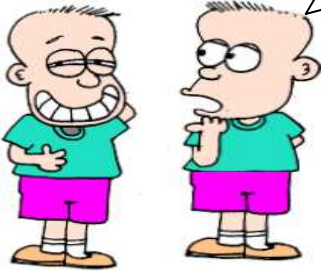
กล่องอาชีพที่ช่วยขยายการสำรวจของนักเรียน

หมวดหมู่ของอาชีพ 3 ประเภท จะแบ่งย่อยออกเป็นกล่องอาชีพ 15 กล่อง ซึ่งแต่ละกล่องจะมีอาชีพจำนวน 12 รายการ ที่จะช่วยขยายการสำรวจให้นักเรียนตัดสินใจในเส้นทางของอาชีพ

หนึ่งอาชีพที่มาจากกลุ่มเดียวกันอาจแยกย่อยออกไป ยกตัวอย่าง แพทย์และพยาบาลจะมีหลายสาขาด้วยกันซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เมื่อแต่ละคนมีความสนใจมากกว่า 1 อาชีพที่แตกต่างจากกลุ่มเดียวกัน ถือว่าเป็นความสนใจมากขึ้นกว่าเดิมและเป็นแปลได้ว่าบุคคลเหล่านี้อาจจะมีแนวทางอาชีพที่ถูกต้อง

กรณียกตัวอย่าง : วิน ธานีเลือกอาชีพตามที่ตนเองสนใจออกมา 4 อาชีพด้วยกันและพบว่าอาชีพทั้ง 4 อย่างไม่ได้อยู่ในแนวทางเดียวกัน ทำให้วินพยายามทำความเข้าใจของการค้นพบอาชีพว่าอาชีพใดสัมพันธ์ หรือไม่สัมพันธ์กันอย่างไร

แ๊ะ ๆ พี่ครับช่วยบอกขั้นตอนการค้นหาอาชีพในหน้าถัดไปด้วยครับ

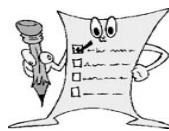
จากที่ให้เธอรวงกลมอาชีพที่แบ่งหมวดหมู่เป็น 3 ประเภท ถ้าอาชีพที่เธอสอนใจไม่ได้อยู่ในหมวดหมู่อาชีพ ให้เธอเขียนอาชีพลงในหน้าที่คิดว่าควรอยู่ในหมวดหมู่ประเภทนั้น และ ให้เธอลองนำอาชีพที่ตนเองเลือกกว่าอาชีพนั้นควรจะอยู่ในกล่องประเภทใด ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 15 กล่อง ในหน้าถัดไป

วิธีการนี้จะทำให้มีข้อได้เปรียบ 2 ข้อ คือ

1. จะช่วยขยายอาชีพที่นักเรียนเขียนบันทึกอาชีพ 12 ชนิดที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเองและค้นหาสาขาของอาชีพนั้น ซึ่งผ่านมานักเรียนอาจไม่ได้คิดที่จะสนใจ
2. นอกเหนือจากอาชีพ 12 รายการในแต่ละกล่องจะกระตุ้นให้นักเรียนเขียนบันทึกมากกว่านั้นเพื่อให้ตัดสินใจด้วยเหตุผล

กล่องอาชีพที่ 1

ธุรกิจทั่ว ๆ ไป

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ การจัดการ การผลิต พัสตุ การขนส่ง ไม่รวมอาชีพในออฟฟิศ การขาย และการตลาด หรือการเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเอง

ความคิดเกี่ยวกับการจัดการและการควบคุมดูแลคนอื่น เป็นอาชีพที่มีขอบข่ายอย่างกว้าง ๆ สภาพแวดล้อมมีการแข่งขันกันทำงานสูงมาก เป็นโอกาสที่ดีให้กับคุณในการทำงานขององค์กร มีสาขาธุรกิจมากในรายการนี้

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 2

อาชีพในสำนักงาน

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ พนักงานบัญชี เลขานุการ พนักงานพิมพ์ดีด ผู้จัดการฝ่ายบุคคลผู้จัดการ
โรงแรม ผู้จัดการแผนกงานส่วนหน้าของโรงแรม ผู้ตรวจสอบบัญชี ผู้ประเมินทรัพย์สิน และอื่น ๆ

ความคิดของการประกอบอาชีพในสำนักงานที่เป็นอย่างอัตโนมัติ : ผู้ประกอบอาชีพประเภท
นี้ส่วนใหญ่จะมีพื้นฐานที่มีความสามารถทางด้านคอมพิวเตอร์ มีความรู้ทางภาษาอังกฤษปาน
กลาง และมีทักษะการคำนวณ รูปแบบของงานส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมของสำนักงานใน
เมืองใหญ่ที่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเป็นทางการ

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่คุณต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 3

อาชีพการขาย / การตลาด

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์แผนการตลาด ตัวแทนการค้าปลีก ผู้แทนฝ่ายขาย สินค้ารายย่อย ผู้นำของเข้าหรือส่งออก / ซิปปิ้ง ผู้ตรวจสอบบัญชี เจ้าหน้าที่บันทึกสินค้าคงคลัง / ผู้ดูแลคลังสินค้า และอื่น ๆ

ความคิดในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ : บุคคลที่อยู่ในขอบเขตนี้ การทำงานตามปกติจะออกนอกพื้นที่ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงมีการแข่งขัน และชอบท้าทายความสามารถของตนเองในแต่ละวัน เป็นบุคคลที่ชอบความเป็นอิสระเสรีที่ไม่อยู่หนึ่ง และไม่ชอบทำอะไรที่ใช้เวลานานเกินไป ชอบความรวดเร็วในการพัฒนางาน

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 4

การทำงานในหน่วยงานของรัฐ และการบริการสังคม

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ ตำรวจ เจ้าหน้าที่ทะเบียนราษฎร ผู้ให้คำปรึกษา ผู้พิพากษา ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมายนักพัฒนาชุมชน พนักงานอัยการ พนักงานราชทัณฑ์ นักการทูต และอื่น ๆ

นึกถึงจังหวัด อ่างทอง และตำบล : เป็นขอบเขตอย่างกว้างที่สุดเป็นระบบแบ่งแยกหน้าที่การทำงาน และการทำงานจะแบ่งตั้งแต่ระดับชั้นผู้น้อย ไปจนถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีโครงสร้างในระดับสูง เป็นงานที่ปลอดภัย และสามารถหยุดการทำงานตั้งแต่แรกได้

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างไรที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 5
(เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ และเกี่ยวกับการศึกษา)

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ ครู อาจารย์ นักข่าว นายกรัฐมนตรี ผู้อยู่ในวงการบันเทิง ช่างถ่ายภาพ ช่างเขียนแบบสถาปัตยกรรม นักออกแบบฉากละคร นักออกแบบนิเทศศิลป์

การสื่อสารเกี่ยวกับการใช้คำ : บุคคลที่ประกอบอาชีพในกลุ่มนี้ โดยปกติทั่ว ๆ ไป เป็นคนที่มีความสามารถสูงในการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก ส่วนใหญ่จะมีความเป็นผู้นำและมีความชอบในการเริ่มต้น และการเปลี่ยนแปลง ตามปกติชั่วโมงการทำงานมีความสำคัญน้อยกว่าเสรีภาพในการสร้างสรรค์

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 6
การใช้เทคโนโลยีระดับสูง

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ นักวิทยาศาสตร์ นักบิน นักออกแบบ
เครื่องยนต์ นักวิศวกรทางสาขาต่าง ๆ และ นักอิเล็กทรอนิกส์ทางสาขาต่าง ๆ

รูปการใช้เทคโนโลยี : เป็นขอบเขตทางอาชีพที่ใช้ความชำนาญมากถึงคำจำกัดความ แต่จะทำให้
เรานึกถึงผู้ออกแบบเทคโนโลยี สิ่งก่อสร้าง และผู้ควบคุมองค์ประกอบทางเทคโนโลยี
รอบ ๆ ตัว สภาพแวดล้อมของการทำงานอยู่ในห้องทดลอง และเป็นบุคคลที่ใช้ทักษะระดับสูง
ต้องการบุคคลที่จบระดับปริญญาตรีที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างไรที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 7

การค้าขาย / งานฝีมือ

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ อาชีพขายของจิปาถะ งานก่อสร้าง การดำเนินธุรกิจประเภทต่าง ๆ
สื่อสิ่งพิมพ์ และอาชีพสิ่งทอ

การวางโครงร่างแผนอย่างละเอียด และการทำงานด้วยงานฝีมือ : บุคคลที่จะเลือกอาชีพ
ประเภทนี้ ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความถนัดทางด้านเครื่องยนต์ ช่างสังเกตุจะประกอบสิ่งก่อสร้าง
อะไร และมีความสุขกับการทำงานนอกสถานที่ เป็นงานที่มีความรับผิดชอบสูงอย่างมาก

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 8
งานบริการสุขภาพ

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักกายภาพบำบัด
นักเทคนิคการแพทย์ นักรังสีวิทยา

นึกถึงชุดเครื่องแบบ เสื้อกาวน์ / โรงพยาบาล / คลินิก : สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นการ
บริการสุขภาพ บุคคลที่เลือกประกอบอาชีพประเภทนี้จะเป็นบุคคลที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มี
ความเมตตา กรุณา ชอบช่วยเหลือคนอื่น และสามารถทำงานนอกเวลาได้ ในการศึกษาจะมีการ
เรียนรู้ทางด้านกายภาพ มีการฝึกงานเฉพาะทางก่อนจบการศึกษา

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 9

โลก สังคม วิทยาศาสตร์ทางกายภาพ และ วิทยาศาสตร์ทางชีวภาพ

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่อนุรักษ์สัตว์ป่า นักภูมิศาสตร์ นักดาราศาสตร์ นักการเมือง การสังคมวิทยา และคนที่เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

นึกถึงสิ่งที่เป็นเฉพาะทาง : บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญที่มีขอบเขตกว้างที่จะกระตุ้นให้สนใจศึกษา และศึกษา ค้นคว้าจำแนกสิ่งต่าง ๆ ได้ ทุกคนที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพประเภทนี้อาจได้แก่อาจารย์ นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 10

งานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร การป่าไม้ และการประมง

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ การทำเกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ การเลี้ยงสัตว์ และการผลิตอาหาร และการขนส่ง

นึกถึงการทำงานกลางแจ้ง : บุคคลส่วนใหญ่ที่ประกอบอาชีพประเภทนี้ ชอบแยกออกจากกลุ่ม และสนุกเพลิดเพลินกับการได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ไม่กลัวต่อการทำงานหนัก ชอบอิสระ ไม่ชอบกำหนดเวลาการทำงานตามปกติ และชอบคัดเลือกผลิตภัณฑ์ในการส่งออกมากกว่าใช้บริโภคเอง

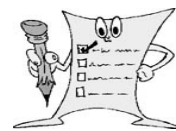
- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ชอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 11

งานที่เกี่ยวข้องกับทางทหาร

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ทหารราบ ทหารม้า หน่วยป้องกัน
โจรกรรม และตำรวจ

การเป็นกำลังสำคัญและการปกป้องประเทศชาติและความมีวินัย : อาชีพแต่ละแบบนอกจาก
ประเภทนี้ จะเป็นการบริการสนับสนุนช่วยเหลือจากอาชีพที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง
สภาพแวดล้อมในการทำงานจะมีแบบแผนที่เป็นทางการ และเป็นบุคคลที่ชอบสวมชุดเครื่องแบบ

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 12

งานที่เกี่ยวข้องกับการบริการ

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ ร้านอาหาร โรงแรม ธุรกิจการท่องเที่ยว และอื่น ๆ

งานบริการและความมีมนุษยสัมพันธ์ : เมื่อนักเรียนตัดสินใจเลือกสถานที่รับประทานอาหาร โรงแรม ที่พักตากอากาศ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้คุณได้รับความเป็นมิตรภาพ (เป็นการได้รับบริการจากบุคคลอื่น) ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ และงานใหญ่ บุคคลที่ประกอบอาชีพประเภทนี้จะเป็นคนที่ปรับตัวง่าย และได้ทำงานนอกเวลา เป็นคนที่มีเสน่ห์ มีชีวิตชีวา หลายคนเริ่มต้นทำงานอย่างมีความอดุทธสาหัสส่งผลให้ได้ทำงานในตำแหน่งการจัดการ หรือเป็นเจ้าของธุรกิจ

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 13

ผู้ประกอบการ

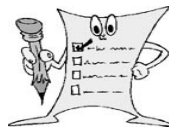
อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ เจ้าของธุรกิจการผลิต เจ้าของธุรกิจค้าส่ง เจ้าของธุรกิจสินค้ารายย่อย
ตัวแทนผู้ส่งสินค้าออก เจ้าของธุรกิจส่วนตัว

ความมีอิสระ : คนที่เลือกอาชีพประเภทนี้ และมีความพอใจในการทำงานประเภทนี้ บางครั้ง
จำเป็นต้องทำงานคนเดียว แม้ว่าการทำงานจะหนัก และใช้เวลาในการทำงานมากมีรายได้เป็น
กระแสรายวัน รายละเอียดของอาชีพส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดจะอยู่ในกล่องที่ 15 จะเป็นการเรียนรู้
ประสบการณ์และสามารถเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการทั้งหมด

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่คุณต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 14

อาชีพที่เป็นช้อยกเว้น และไม่ธรรมดา

อาชีพในในรายการนี้รวมหลาย ๆ อาชีพ ได้แก่การเป็นผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ ผู้ส่งตัวแทนนักท่องเที่ยว
ประกวด นักบำบัดด้วยเสียงดนตรี

นึกถึงความคิดที่แตกต่างออกไป : โดยปกติแล้วไม่มีบุคคลใดสามารถประกอบอาชีพที่แปลกใหม่
ออกมาอย่างกะทันหันในสังคม แต่บางคนสร้างงานใหม่ของตนเองด้วยการทำบางสิ่งที่ไม่เหมือน
ใคร เช่น การขายลูกสุนัขพันธ์ต่าง ๆ บริษัททำความสะอาดเครื่องบิน บริษัทรับขนย้ายบ้าน ถ้า
อาชีพหรืองานภายในใจของคุณไม่ได้อยู่ในรายละเอียดของกล่องประเภทอื่น ถือเป็นในการตัดสินใจ
ในอาชีพกลุ่มนี้

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

กล่องอาชีพที่ 15

จิปาณะ

อาชีพในกลุ่มนี้ได้แก่ อาชีพที่ไม่ได้อยู่ในกำหนดภายในกล่องอาชีพที่ทั้ง 14 กล่องที่เพียงพอ และไม่ได้หมายความว่า เป็นอาชีพที่ไม่น่าสนใจ หรือไม่มีความสำคัญ เป็นเพียงการชี้ให้เห็นว่าไม่ได้ กำหนดไว้ภายในกล่องที่ได้วางแผนอาชีพไว้

- อาชีพพิเศษ
1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.

ขอบเขตสาขาของอาชีพคือ

	ใช่	ไม่ใช่
เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายชีวิต	☐	☐
มีความสอดคล้องกับความชอบของนักเรียน	☐	☐
เสนอความสนใจพิเศษให้กับนักเรียน	☐	☐
มีความท้าทายความสามารถของนักเรียน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความถนัดของตนเองในการทำงาน	☐	☐
นักเรียนได้ใช้ความสามารถพิเศษที่มีอยู่ของตนเอง	☐	☐
สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นอย่างที่นักเรียนต้องการ	☐	☐

ส่วนที่ 3

ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน

ถ้านักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพ 3 ประเภทด้วยกัน นักเรียนจะเลือกอาชีพแบบใด แบบที่ 1 รายได้สูง แต่มีความมั่นคงน้อย แบบที่ 2 รายได้ปานกลางและความมั่นคงพอสมควร หรือแบบที่ 3 รายได้น้อยแต่มีความมั่นคงมาก

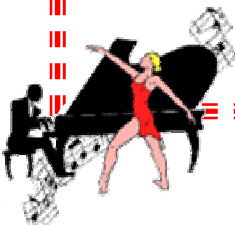
- เลือกแบบที่ 1 หมายความว่า รายได้เป็นสิ่งสำคัญที่สุด
- เลือกแบบที่ 2 หมายความว่า มีความพอใจทั้งรายได้และความมั่นคง
- เลือกแบบที่ 3 หมายความว่า ความมั่นคงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ลักษณะงานแบบใดที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจในการเลือกอาชีพ และมีสิ่งใดที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีอิทธิพล ได้แก่ ความมีอิทธิพล เงิน ชื่อเสียง อำนาจ ความรู้ เกียรติยศ ความมั่นคง ความเป็นอิสระ ความมีจริยธรรม

อาชีพมีอยู่มากมายหลายประเภท ซึ่งแต่ละอาชีพจะมีขอบเขตที่แตกต่างกัน อาชีพจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของนักเรียนเพื่อหารายได้มาใช้ในการดำรงชีวิต นักเรียนอาจลองสมมุติตนเองเป็นวิศวกร และแสดงบทบาทนั้น ๆ ตามความเข้าใจของตนเองกับเพื่อน เช่น เมื่อนักเรียนอยู่ที่โรงเรียนอาจจะได้รับฟังความคิดเห็นจากอาจารย์ ครอบครัว และเพื่อน ในสิ่งที่ตนเองทำอยู่ เช่น เพื่อนบอกว่า “เธอเป็นคนที่มีความรู้ น่าจะเป็นนักกฎหมาย” หรืออาจารย์บอกว่า “เธอมีความเป็นเลิศทางคณิตศาสตร์ น่าจะสอบเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์” ขอความคิดเห็นนี้เป็นเหตุผลที่ให้นักเรียนใช้ตัดสินใจได้ และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นสถานที่ทำงานในอาชีพที่ตนเองเลือก ถ้านักเรียนมีความสนใจหรือมีประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ลองสร้างความมั่นใจให้กับตนเองว่าสามารถทำได้

กรณีตัวอย่าง : โทม พัทธระ ต้องการค้นพบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

โทม เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง หลังจากปิดภาคเรียน การศึกษาที่ 1 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ไปแล้ว โทมรู้สึกไม่มั่นใจว่าเขาเลือกเรียนสาขา ที่ถูกทางหรือไม่ โทมลองหาเหตุผลว่าสาเหตุใดที่ทำให้เขาเลือกเข้าศึกษาในคณะนี้ เมื่อวานนี้เขาเข้าไปฝ่ายงานแนะแนวอาชีพและศึกษาต่อของกองกิจการนักศึกษา และใช้เวลาในมองหาข้อมูลทางอาชีพหลาย ๆ อย่างด้วยกัน หลังจากใช้เวลา 40 นาที ขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ โทมตัดสินใจทำตามผู้ให้คำปรึกษาดังนี้

1. ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบการประเมินตนเองผ่านทางอินเทอร์เน็ตจาก เว็บไซต์ของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อรู้จักตนเอง
2. ใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูลทางอาชีพที่คิดว่าเหมาะสมกับตนเอง จากนั้น สอบถามข้อมูลทางอาชีพจากเพื่อนสนิท หรือผู้ที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ
3. มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่ตนจะทำและสิ่งที่ต้องการพัฒนาเพื่อให้มีความสำเร็จ
4. ตัดสินใจให้รอบคอบก่อนการที่จะตัดสินใจเปลี่ยนวิชาเอก

ถ้าโทมทำตามการบันทึกทุก ๆ อย่าง นักเรียนคิดว่าโทมจะค้นพบอาชีพได้ อย่างไร กรุณาลงเครื่องหมาย () ลงในช่องว่าง

ยอดเยี่ยม

ดีมาก

ควรปรับปรุง

บันทึก

A series of horizontal dotted lines for writing.

ให้นักเรียนบันทึกประโยชน์ของการรู้จักลักษณะงานนะครับ

การได้รับแนวทางอย่างถูกต้อง

ในการขับรถเพื่อนำไปสู่สถานที่ต่าง ๆ อันเป็นจุดหมายปลายทาง หากนักเรียนไม่ได้เริ่มต้นในเส้นทางที่ถูก อาจทำให้เสียเวลาเพราะใช้เส้นทางอ้อม หรือหลงทาง เปรียบกับการได้เริ่มต้นสำรวจลักษณะงานอาชีพ ที่จะช่วยนักเรียนหาแนวทางในการค้นพบอาชีพได้อย่างเหมาะสม นักเรียนจะสามารถมองหาอาชีพที่นักเรียนต้องการได้ ในการเลือกคณะในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ถ้านักเรียนเลือกสาขาไม่เหมาะสมกับตนเอง อาจทำให้เสียเวลาในการย้อนกลับมาค้นหาที่เหมาะสม

การหาคำตอบ

หนึ่งคำตอบจะนำนักเรียนไปสู่ลักษณะของอาชีพในแต่ละประเภทที่มีความเหมาะสมสำหรับนักเรียน ถ้าทางเลือกของอาชีพสอดคล้องกับตนเอง นักเรียนสามารถอยู่ในตำแหน่งที่จะเลือกเส้นทางที่ถูกต้องได้

สิ่งที่อธิบายมาทั้งหมดจะทำให้นักเรียนทราบถึงลักษณะเฉพาะของอาชีพ และขอบเขตของอาชีพทั่ว ๆ ไป ทำให้เกิดความมั่นใจเพื่อให้การสำรวจของนักเรียนจะดำเนินต่อไปในทิศทางที่ถูกต้อง

การเลือกกล่องอาชีพที่เหมาะสม

จากกิจกรรมข้อการรู้ข้อมูลทางอาชีพ ทำให้นักเรียนได้ตัดสินใจเลือกอาชีพที่อยู่ใน 15 กลุ่ม ที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง อย่างไรก็ตามนักเรียนควรระมัดระวังให้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการเลือกกลุ่มอาชีพในแต่ละกลุ่ม

กลุ่มอาชีพแต่ละประเภท ภายในกลุ่มจะแยกย่อยอาชีพออกไปเพื่อช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้ บางครั้งแต่ละคนอาจมีอาชีพที่ตนเองชอบ และมีความสนใจมากกว่า 1 อาชีพ ให้นักเรียนเลือกอาชีพที่คิดว่าดีที่สุดสำหรับตนเอง

กรณีตัวอย่าง : แพนเค็กมีความสนใจอาชีพมากกว่า 1 อย่างด้วยกันได้แก่ เจ้าหน้าที่

ลงทะเบียน และ พยาบาล ในกลุ่มอาชีพประเภทงานบริการสุขภาพ แต่มีอีก 6 อาชีพ ที่แพนเค็กสนใจในกลุ่มอาชีพประเภทภายในสำนักงาน แพนเค็กจึงสำรวจความสนใจ ความชอบ และเป้าหมายชีวิตว่าเธอมีความมุ่งมั่นในงานบริการสุขภาพ ในที่สุดแพนเค็กตัดสินใจได้ถูกต้องเมื่อเธอเข้าศึกษาทางด้านการศึกษา

กรณีตัวอย่าง : วีรภาพแปลกใจตนเอง วีมีอาชีพที่สนใจ 7 อาชีพด้วยกัน จาก

กลุ่มอาชีพประเภทเทคโนโลยีที่เขาพยายามเลือกออกมา อย่างไรก็ตามหลังจากขอคำปรึกษาจากนักแนะแนวอาชีพ วีได้เปลี่ยนความสนใจมาเป็นนักชีววิทยาใน กลุ่มอาชีพประเภททางวิทยาศาสตร์ที่คิดว่าทำท่ายกับตนเองมากกว่า เพราะวีได้ดูข้อกำหนดและสภาพแวดล้อมของการทำงาน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ อย่างไรก็ตามทางเลือกที่ 2 และทางเลือกที่ 3 ของวี จะเลือกอาชีพมาจากกลุ่มอาชีพประเภท เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์

กลุ่มอาชีพจะกระตุ้นความดึงดูดใจให้นักเรียนเลือกอาชีพที่น่าสนใจพิเศษ หรือคิดว่าน่าทำท่ายแล้วเก็บเอาไว้ในใจ เพราะว่า กลุ่มอาชีพแต่ละประเภทจะแบ่งย่อยอาชีพออกไป

การเลือกกลุ่มอาชีพให้เหมาะสม ครั้งที่ 2

เป็นวิธีการทบทวนและเปรียบเทียบกับคำว่า ใช่ หรือ ไม่ ในการตอบคำถามในกลุ่มอาชีพทั้งหมดที่มีรายชื่อของอาชีพไว้ เพื่อนักเรียนจะได้สำรวจอาชีพที่อยู่ในกลุ่มของแต่ละประเภทเพิ่มเติม

กรณีตัวอย่าง : มอส ได้ใช้เวลาในการตอบคำถามทำกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่ม และมอสได้คำตอบที่เหมาะสมกับตนเองในกลุ่มอาชีพอันดับที่ 13 (ประเภทผู้ประกอบการ) เขาได้ใช้เวลาดูอาชีพที่น่าสนใจซึ่งมีทั้งหมด 12 อาชีพด้วยกัน ต่อจากนั้นมอสจึงทบทวนความสนใจ ความสามารถ ความถนัดของตนเอง จนในที่สุดมอสได้เลือกกลุ่มอาชีพประเภทผู้ประกอบการ และเจาะจงแต่ละอาชีพที่คิดว่าสอดคล้องกับตนเองมากที่สุด

เมื่อถึงเวลาในจะเลือกอาชีพเป็นความคิดที่ดีเสมอที่จะพูดคุยกับกับคนอื่น ๆ ที่มีความรู้ หรือ ประสบการณ์ในอาชีพนั้น ๆ

สภาพแวดล้อมในการทำงาน

บุคลิกภาพลักษณะนิสัย ความชอบ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษ มีความสำคัญอย่างมาก อีกประการหนึ่ง คือสภาพแวดล้อมของการทำงาน ควรนำมาพิจารณาในการตัดสินใจด้วย

นักเรียนมีความสุขกับการทำงานตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ และนักเรียน

ชอบสวมชุดเครื่องแบบเวลาทำงาน

กรณีตัวอย่าง : รถเมล์ คนหนึ่งมีความถนัดในการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านคอมพิวเตอร์ และมีความเชี่ยวชาญในการลงโปรแกรมข้อมูล ในการเรียนคณะวิทยาศาสตร์ สาขาคอมพิวเตอร์ เธอไม่ได้มองกรอบของข้อกำหนดว่ามีอะไรบ้าง

เมื่อถึงเวลาของการสำเร็จการศึกษา รถเมล์คิดว่าต้องการสมัครงานในเมืองหลวงเท่านั้นเป็นที่ท้าทายความสามารถของเธอ แต่ในที่สุดเธอได้ทำงานที่ต่างจังหวัด ทำให้รถเมล์ยอมรับว่าการทำงานด้านคอมพิวเตอร์ไม่จำเป็นจะต้องทำในเมืองหลวงเท่านั้น และควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานในสาขาวิชาชีพที่เราเลือกด้วย

การเลือกอาชีพ สิ่งสำคัญในการตัดสินใจควรอยู่ในปัจจัยต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมทางด้านภูมิศาสตร์ เช่น รูปแบบของสำนักงาน ทำเลสถานที่ตั้ง มีความสะดวกในการเดินทาง และอยู่ห่างไกลจากที่พักอาศัยหรือไม่
2. สภาพแวดล้อมของการทำงาน นักเรียนชอบสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำท่าย หรือ สงบเงียบ เปลี่ยนแปลงช้า ๆ
3. โอกาสความก้าวหน้า การเลือกอาชีพทำให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถอะไรบ้าง

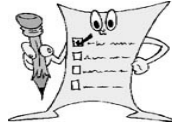
ปัจจัยที่ทำให้มีความสุขในการทำงาน

1. อาชีพที่สอดคล้องและสมดุลกับความชอบ ทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถพิเศษของตนเองจริง ๆ
2. สภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น สถานที่ตั้ง กลุ่มสังคมของการทำงาน
3. บางคนจะเลือกอาชีพที่แตกต่างจากอาชีพทั่ว ๆ ไป เช่น นักเขียนอิสระ นักสำรวจ ดอกไม้ในเขตร้อน นักบินอวกาศ นักสืบ เป็นต้น

บันทึก

1. การเลือกอาชีพนักเรียนคำนึงถึงอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัจจัยการเลือกอาชีพควรมีอะไรเพิ่มเติมนอกเหนือจาก ข้อที่กล่าวข้างต้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. สภาพแวดล้อมในการทำงานที่นักเรียนชอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. สภาพแวดล้อมในการทำงานที่นักเรียนไม่ชอบ

.....

.....

.....

.....

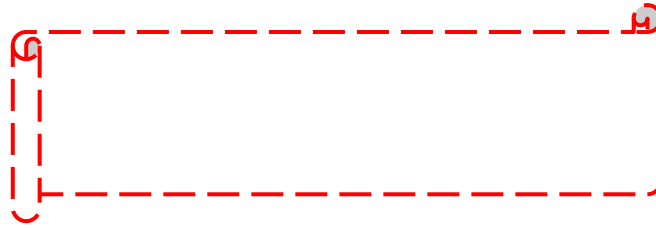
.....

.....

.....

.....

อาชีพของนักเรียนที่ใฝ่ฝัน

เมื่อนักเรียนจะจงเลือกอาชีพใดโดยเฉพาะ ควรศึกษาข้อมูลในเรื่องลักษณะ
ทั่วไปของงาน คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ การทำงาน รายได้ รายละเอียด
มีดังต่อไปนี้

รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางอาชีพ

นักเรียนควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

ชื่องาน (Job title) หมายถึง ตำแหน่งงานต่าง ๆ

รายละเอียดเกี่ยวกับงาน (Job description) หมายความว่า ตำแหน่ง
มีหน้าที่ทำอะไร

คุณสมบัติที่ต้องการ (Requirement) หมายถึง คุณวุฒิ ประสบการณ์
แยกย่อยดังนี้

คุณสมบัติทางการศึกษา

ประสบการณ์ ควรระบุระยะเวลาของประสบการณ์

คุณสมบัติส่วนตัว เช่น อายุ เพศ สัญชาติ ภาษา บุคลิกภาพ

ค่าจ้าง (Remuneration) หมายถึง รายได้แบ่งเป็นรายเดือน หรือ
รายสัปดาห์

วิธีการสมัคร (Procedure for applying) หมายถึง แหล่งงานประกาศ

รับสมัครด้วยวิธีใด เช่น ส่งใบสมัคร หรือสมัครด้วยตนเอง

ส่วนที่ 4

การวางแผนอาชีพ

การวางแผน

การวางแผนอาชีพ เป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อ
 ค้นพบอาชีพ เป็นสิ่งที่เราได้กำหนดบางสิ่งบางอย่าง
 และดำเนินการตามที่วางไว้ ดังนั้นการวางแผนจะช่วยให้
 นักเรียนได้กำหนดเป้าหมายในสิ่งที่กระทำเพื่อบรรลุผล
 สำเร็จ การวางแผนอาชีพต้องพิจารณาองค์ประกอบ
 ต่าง ๆ อย่างละเอียด เพื่อป้องกันความผิดพลาดใน
 การเลือกอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับตนเอง ช่วยให้นักเรียน
 พิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองว่าคุณสมบัติที่ดีที่สุด
 คืออะไร มีความสามารถและความถนัดอย่างไร ลักษณะ
 การทำงานของอาชีพเป็นอย่างไร เพื่อพิจารณาดูว่าเรา
 เหมาะสมกับอาชีพที่ใฝ่ฝันหรือไม่

เธอต้องรู้จักตนเองว่า ชอบอ่านหนังสือ²
ประเภทใด อยากเขียนหนังสือในแนว
ใด นวนิยาย หรือสารคดี

อาจารย์คะ หนูอยากเป็นนักเขียน¹
คะ หนูจะเป็นได้ไหมคะ

หากเธอเป็นนักเขียนนวนิยาย เธอต้องมีข้อมูลแต่
ละส่วนของความเป็นจริงจากตนเองเพื่อ
จินตนาการในนวนิยายเรื่องใดเรื่องหนึ่งออกมา⁴

นักเขียนนวนิยายทำอย่างไร
บ้างครับ³

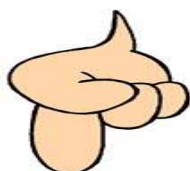
เราอาจจะต้องมองดูตลาดงาน และอาจจะมีคำถาม⁶
ว่า คนอ่านชอบอ่านนวนิยายแบบใด แล้วเราสามารถ
เขียนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้อย่างไร⁶

อาชีพนักเขียนจะเตรียมตัวอย่างไร
บ้างคะ⁵

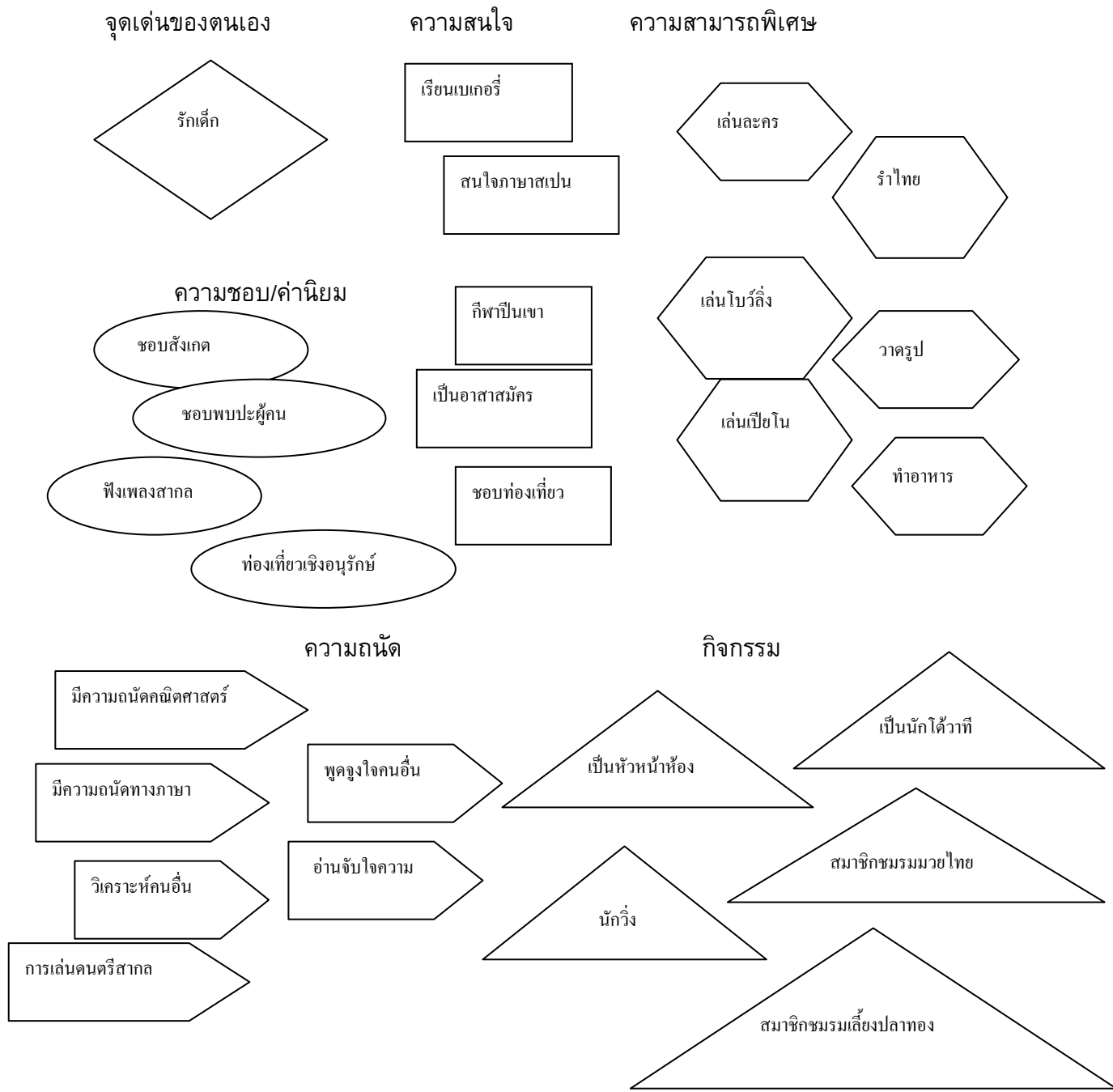
การสร้างแบบแผนการเลือกอาชีพ

การสร้างรูปแบบอาชีพที่สำคัญ ให้นักเรียนลองให้คำจำกัดความว่าต้องการอะไรจากอาชีพที่ตนเองชอบ และเมื่อประกอบอาชีพนั้นควรให้ความสนใจต่อสิ่งใดบ้าง โดยให้นักเรียนเขียนส่วนประกอบในสิ่งที่ต้องการในอาชีพของตน จากนั้นให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์การสร้างรูปแบบทางอาชีพ และอธิบายว่าส่วนประกอบเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกันในอาชีพได้อย่างไร

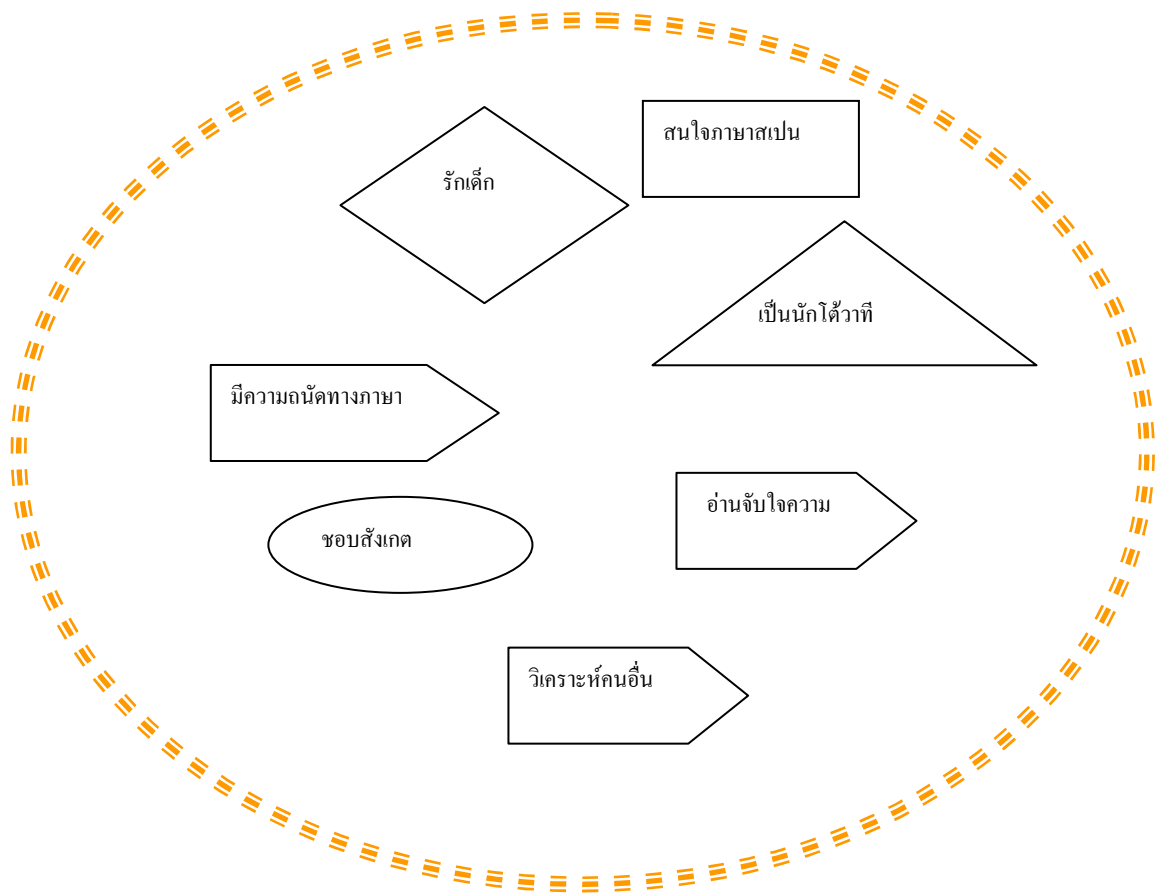
กรณีตัวอย่าง อ้ม พัชรา กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และกำลังตัดสินใจเลือกคณะในการสอบตรงเพื่อเข้าศึกษาต่อมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง อ้มพิจารณาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาปฐมวัย แต่คุณแม่อยากให้อ้มเลือกเรียน สาขาภาษาอังกฤษ ซึ่งอ้มยังไม่แน่ใจตนเอง ดังนั้นจึงได้วางข้อมูลรอบตัวเธอถึงความชอบ ความสนใจ ทักษะ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือกอาชีพ

กรณีของอัม พัชรภา

เมื่ออัมต้องค์ประกอบโดยรวมแทนที่จะเลือกคณะศึกษาศาสตร์สาขาปฐมวัย อัมได้ตัดสินใจที่จะเลือกสอบเข้าคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษแทน ตามคำแนะนำของคุณแม่ จากนั้นจึงพิจารณาและตัดองค์ประกอบแต่ละส่วนที่สอดคล้องกับ ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ

กรณีตัวอย่าง

เมื่อ อัม พัชราภา ได้ตัดสินใจเลือกสอบเข้าคณะศึกษาศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษ แล้ว จากนั้นอัมได้ค้นหาข้อมูลอาชีพเกี่ยวกับการเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ ดังนั้นเธอจึงคำนึงถึงลักษณะของการทำงานเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษออกมา และให้บุคคลรอบข้าง เช่น คุณแม่ของเธอ อาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนสนิทได้แสดงความคิดเห็น และลักษณะการทำงานของครูสอนภาษาอังกฤษ

บุคคลที่แสดงความคิดเห็น

คุณแม่

อาจารย์ที่ปรึกษา

เมย์ (เพื่อนสนิท)

ลักษณะของการทำงาน

1. ส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่กับนักเรียน
2. ช่วงปิดเทอมจะใช้เวลาสอนพิเศษกับนักเรียน
1. พุ่มเทกการสอนให้กับนักเรียนทั้งร่างกายและแรงใจ
2. สามารถให้นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันได้
3. มีความเข้าใจว่าเด็กแต่ละคนมีความสนใจไม่เท่ากัน
1. ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับนักเรียน
2. จะมีทักษะ ความชำนาญทางด้านภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากใช้ในการทำงาน
3. มีความรักเด็ก

การตั้งคำถามตามลักษณะการทำงาน

1. อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ควรเตรียมตัวอย่างไร
2. อาจารย์สอนภาษาอังกฤษจะทำงานอะไรบ้าง
3. อาจารย์ทำงานนอกเวลาในวันหยุดงาน
4. ทำอย่างไรจึงจะประสบความสำเร็จในการเป็นครู สาขาภาษาอังกฤษ
5. อาจารย์สามารถเก็บเงินเพื่อเดินทางได้หรือไม่

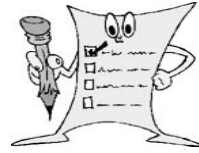

แบบฝึกหัด

จากการที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดส่วนที่ 1 เรื่องการประเมินตนเอง ให้นักเรียนนำความสนใจ ความชอบ/ค่านิยม และกิจกรรมของตนเอง แล้วกรอกลงในช่อง เพื่อเป็นองค์ประกอบของอาชีพที่ตนเองสนใจเลือก เหมือนกรณีตัวอย่างของอัม พัชรภา

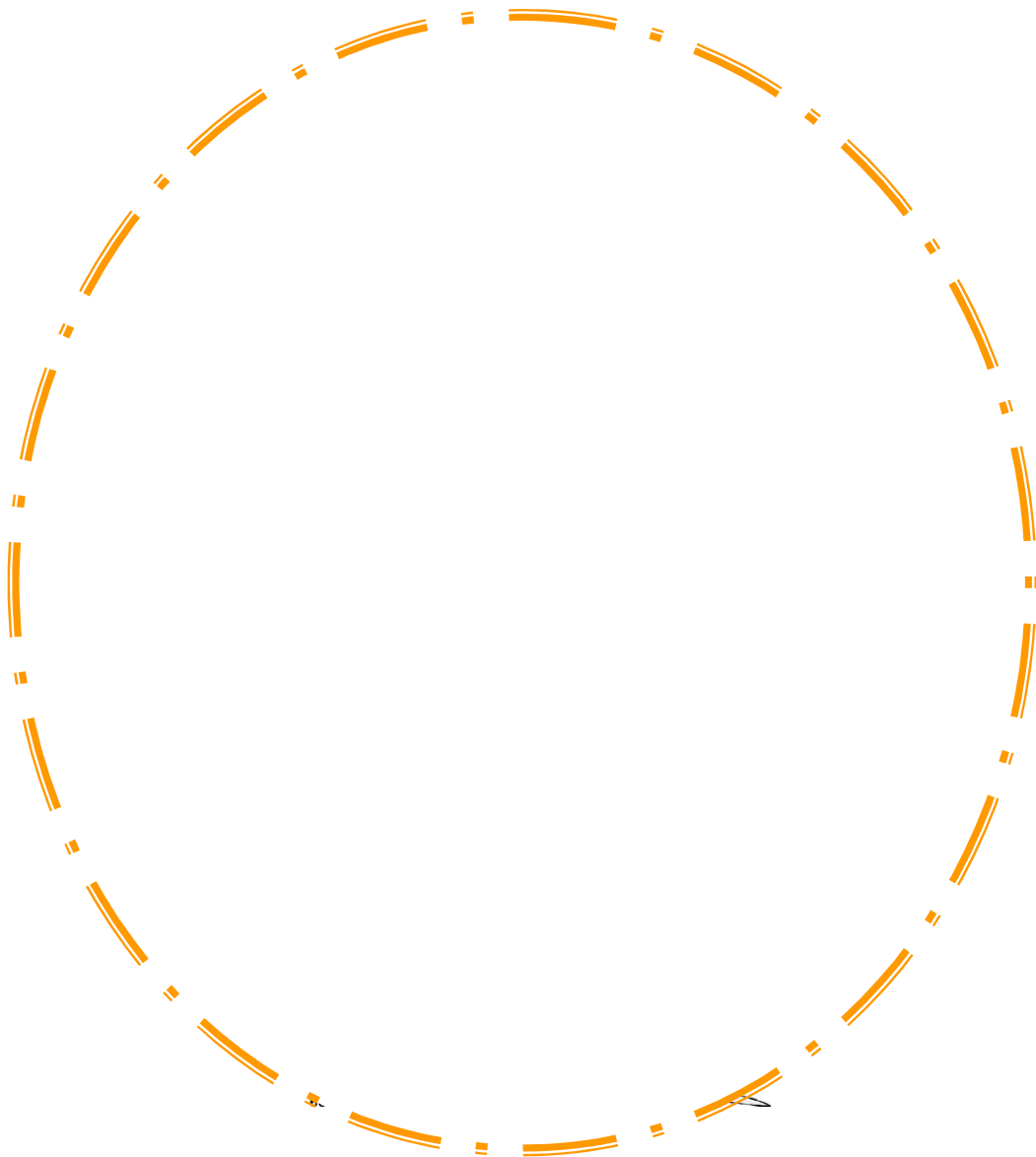
จุดเด่นของตนเอง	ความสนใจ	ความสามารถพิเศษ
ความชอบ / ค่านิยม		
	ความถนัด	
กิจกรรม		

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของตนเอง จากนั้นคัดเลือกองค์ประกอบแล้ว
บันทึกออกมาในองค์ประกอบที่คิดว่าสอดคล้องกับอาชีพที่ใฝ่ฝันในอนาคต

อาชีพ

ส่วนที่ 5

การแก้ปัญหาทางอาชีพ

การแก้ปัญหาทางอาชีพของตนเอง

บางครั้งอาจความยุ่งยากในการเข้าใจตัวตนที่แท้จริงของตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องมีการตัดสินใจเลือกอาชีพระยะยาวในอนาคต ดังนั้นโดยธรรมชาติในการเลือกอาชีพให้มีความกลมกลืนกับเป้าหมายในชีวิตเป็นการตัดสินใจที่สำคัญมาก มีข้อแนะนำให้นักเรียนปฏิบัติตามอย่างจริงจัง มีดังต่อไปนี้

ข้อแนะนำข้อที่ 1 : พูดคุยกับคนอื่น ๆ ถึงอาชีพที่เลือก อธิบายความรู้สึก หรือสิ่งที่ไม่มั่นใจเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ กับบุคคลผู้ใกล้ชิดที่สามารถให้กำลังใจนักเรียน และทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีขึ้น และตั้งคำถามถึงสิ่งที่เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ

ข้อแนะนำที่ 2 : ตั้งคำถามเกี่ยวกับอาชีพ อาจเป็นวิธีการที่นักเรียนได้เรียนรู้ หรือสร้าง ความมุ่งมั่นให้กับตนเอง โดยการพูดคุยกับบุคคลผู้ประกอบอาชีพที่ตนเองสนใจ ถึงความสำเร็จทางอาชีพ และนักเรียนสามารถเรียนรู้โดยการเข้าไปสัมภาษณ์บุคคลเหล่านั้น

ข้อแนะนำที่ 3 : สังเกตสิ่งแวดล้อมของการทำงาน ในบางครั้ง การได้ทำงานพิเศษหรือฝึกงานในอาชีพที่ตนเองอยากสำรวจ ยกตัวอย่างเช่น ถ้านักเรียนมีความคิดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจเป็นเจ้าของร้านอาหาร นักเรียนอาจจะมาทดลองทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟเพื่อศึกษาเกี่ยวกับเมนูอาหาร ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้ทดลองทำก่อนที่จะเป็นเจ้าของกิจการ ถ้านักเรียนสนใจอาชีพพยาบาล นักเรียนอาจจะทำงานเป็นอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลก่อน ไม่มีใครที่จะเป็นผู้ชำนาญได้เลยโดยไม่ฝึกฝน

ข้อแนะนำที่ 4 : พูดคุยกับอาจารย์แนะแนว โรงเรียนจะมีห้องแนะแนวที่ใช้เป็นคำปรึกษาให้กับนักเรียน นักเรียนสามารถไปขอคำปรึกษากับอาจารย์นักแนะแนว หรือลองเข้าไปขอคำปรึกษากับนักแนะแนวอาชีพที่สถาบันกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในเขตที่ตนเองอาศัยอยู่ เมื่อนักเรียนได้รับข้อมูลทางด้านอาชีพ นักเรียนสามารถขอคำแนะนำว่านักเรียนจะพิสูจน์ทางเลือกของอาชีพได้

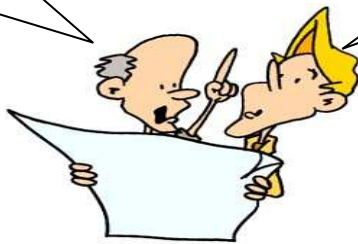

คำถาม

1. เราจะใช้เครื่องมืออะไรในการทดสอบเพื่อทำการเลือกอาชีพ
2. ระบบข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตมีเพียงพอหรือไม่ ?
3. เราอ่านหนังสือประเภทใดเพื่อหาข้อแนะนำเบื้องต้น

เธออ่านข้อสงสัย
ข้างบนได้นะ

ขอบคุณครับ

ป.ล. หากนักเรียนรู้จักวิธีการค้นคว้าหาข้อมูลตามข้อแนะนำ
ข้างบน กรุณาเก็บไว้ในใจเมื่อคุณตอบคำถามที่แท้จริงของตนเอง
อนาคตของนักเรียนจะได้รับการตัดสินใจที่เหมาะสม

หน้าถัดไปให้นักเรียนอ่านกรณีตัวอย่างและ
เลือกหัวข้อจาก 3 ใน 5 แล้วลองบันทึกการ
แก้ปัญหาทางอาชีพด้วยตนเองนะครับ

กรณีตัวอย่างที่ 1

ปอ ทฤษฎี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลการเรียนเกรดเฉลี่ย 4.00 ทุกเทอม เขา มีความใฝ่ฝันจะเป็นแพทย์ และวางแผนชีวิตว่าจะเข้าสอบเข้าคณะแพทย์ให้ได้ แต่ปอมีโรค ประจำตัวคือ การกลัวเลือด นักเรียนคิดว่าปอ ทฤษฎีควรตัดสินใจอย่างไร จงอภิปรายพร้อมบอก เหตุผล

กรณีตัวอย่างที่ 2

บี สุกฤษฎี มีความสามารถทางการร้องเพลงมาก และมีความสุขมากเมื่อได้ร้องเพลงให้ เพื่อน ๆ ในห้องฟัง บีคาดหวังว่าเขาอยากเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียง แต่ครอบครัวของเขาต้องการให้ เป็นวิศวกร เพราะคิดว่าอาชีพนักร้องไม่มีความมั่นคง แต่ทางครอบครัวได้ให้โอกาสเขาตัดสินใจด้วย ตนเอง ถ้านักเรียนเป็นบี นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร เพราะเหตุใด

กรณีตัวอย่างที่ 3

เข้ม รุจิรา อยากเป็นวิศวกรโยธา เธอชอบวิชาคำนวณอย่างมาก และชอบออกแบบ โครงสร้างของอาคาร เข้มวางแผนโครงการไว้ว่าถ้าเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วจะเรียนต่อ ทางด้านนี้ แต่เมื่อเธอลองสำรวจแหล่งงานแล้วพบว่า อาชีพนี้ล้นตลาดแล้ว และบัณฑิตที่จบทาง สายนี้ยังไม่มียานทำ และญาติผู้ใหญ่ให้คำแนะนำว่าควรเลือกอาชีพที่เป็นความต้องการของ ตลาดแรงงาน ทำให้เข้มเกิดความลังเล ถ้านักเรียนเป็นเข้ม นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร เพราะ เหตุใด

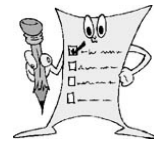
กรณีตัวอย่างที่ 4

พลอย เฉอมาลัย เป็นคนขี้อาย ชอบทำหน้าบึ้ง ไม่ค่อยชอบเข้าสังคม แต่มีความสามารถ ทางภาษา เธอชื่นชอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมาก แต่บุคลิกของอาชีพนี้ต้องยิ้มแย้ม แจ่มใส เข้าสังคมเก่ง คล่องแคล่ว พูดเก่ง พลอยคิดจะเลือกอาชีพนี้เพื่อจะได้พัฒนาบุคลิกภาพของ ตนเอง นักเรียนเห็นด้วยกับความคิดของพลอยหรือไม่ เพราะเหตุใด จงอภิปราย

กรณีตัวอย่างที่ 5

นิว วงศกร มีความถนัดทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ สิ่งประดิษฐ์ ต่าง ๆ และได้คะแนนในวิชาทางอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง แต่นิววางแผนโครงการว่าจะสอบเข้าคณะ รัฐศาสตร์ให้ได้ เพื่อเป็นนักการทูต เพราะมองเห็นว่าเป็นงานที่มีเกียรติในสังคม มีความมั่นคง และมี ความก้าวหน้าในชีวิต โดยที่เขายังไม่แน่ใจว่าตนเองชอบงาหรือไม่นักเรียนเห็นด้วยกับนิวหรือไม่ว่า ประเภทของงานจะประกันความสำเร็จในการประกอบอาชีพถ้านักเรียนเป็นนิว นักเรียนจะตัดสินใจ อย่างไร เพราะเหตุใด

บันทึก

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

ส่วนดีจากการค้นพบอาชีพที่สมบูรณ์

กรุณาเช็ค/ ในช่อง ที่ตรงกับตนเองมากที่สุด การค้นพบทางเลือกของอาชีพที่ดีที่สุด
นักเรียนสามารถทำได้ดังนี้

- ช่วยทำให้นักเรียนได้วางเป้าหมายชีวิต
- ช่วยทำให้นักเรียนรู้จักตนเองว่าจะทำอะไร
- ช่วยทำให้นักเรียนรู้จักความสนใจ ความชอบ ความสามารถพิเศษ ความถนัดของตนเองมากขึ้น
- ช่วยสร้างแรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนวางเป้าหมายทางอาชีพ
- ช่วยทำให้นักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น

ขอแสดงความยินดีด้วยกับนักเรียน
การใช้คู่มือค้นพบอาชีพเล่มนี้ได้เสร็จสมบูรณ์

จัดทำโดย นางสาววิกานดา ชัยรัตน์ นิสิตระดับชั้นปริญญาโท ภาคปกติ
สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

- ตารางแสดงค่าอำนาจจำแนก (t) เป็นรายข้อของ
แบบสำรวจคุณภาพะทางอาชีพ

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และอำนาจจำแนก (r) ของแบบสำรวจ
วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่ม

ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r
1	0.71	0.31	21	0.71	0.54
2	0.66	0.66	22	0.65	0.43
3	0.25	0.29	23	0.67	0.39
4	0.77	0.54	24	0.61	0.47
5	0.49	0.32	25	0.66	0.55
6	0.75	0.46	26	0.60	0.43
7	0.34	0.25	27	0.60	0.85
8	0.52	0.32	28	0.48	0.62
9	0.44	0.28	29	0.36	0.21
10	0.35	0.40	30	0.58	0.81
11	0.57	0.35	31	0.48	0.44
12	0.31	0.25	32	0.69	0.73
13	0.53	0.55	33	0.41	0.70
14	0.51	0.51	34	0.66	0.66
15	0.51	0.55	35	0.44	0.40
16	0.67	0.58	36	0.38	0.13
17	0.51	0.51	37	0.57	0.40
18	0.75	0.69	38	0.55	0.81
19	0.66	0.58	39	0.68	0.58
20	0.71	0.51	40	0.56	0.36

ค่าความเชื่อมั่น = 0.885

หมายเหตุ ทำการเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20(ยากไป) - .80 (ง่ายไป)

ทำการคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

ตาราง 11 (ต่อ) แสดงผลการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบ
สำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่ม Try out

ข้อที่	P	r	ข้อที่	P	r
41	0.65	0.70	54	0.51	0.74
42	0.68	0.73	55	0.46	0.40
43	0.65	0.47	56	0.22	0.25
44	0.66	0.73	57	0.44	0.51
45	0.45	0.48	58	0.67	0.31
46	0.66	0.62	59	0.37	0.29
47	0.54	0.62	60	0.58	0.43
48	0.35	0.21	61	0.41	0.32
49	0.68	0.43	62	0.32	0.33
50	0.46	0.32	63	0.46	0.51
51	0.52	0.51	64	0.40	0.21
52	0.69	0.77	65	0.33	0.21
53	0.47	0.36			

ค่าความเชื่อมั่น = **0.885**

หมายเหตุ ทำการเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20(ยากไป) - .80 (ง่ายไป)
ทำการคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป

ตาราง 12 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนภาวะทางอาชีพ ก่อนและหลังการใช้คู่มือ
การค้นพบอาชีพ เพื่อพัฒนาภาวะด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง

คนที่	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	D
	คะแนนภาวะทางอาชีพ	คะแนนภาวะทางอาชีพ	คะแนนภาวะทางอาชีพ
1	12.0	43.0	31.0
2	11.0	46.0	35.0
3	11.0	48.0	37.0
4	15.0	40.0	25.0
5	15.0	51.0	36.0
6	10.0	41.0	31.0
7	15.0	50.0	35.0
8	15.0	50.0	35.0
9	16.0	50.0	34.0
10	12.0	45.0	33.0
11	15.0	53.0	38.0
12	13.0	51.0	38.0
$\sum x$	160	568	408
\bar{X}	13.33	47.33	34.0

ภาคผนวก ค

1. รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
2. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ
3. หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสำรวจภูมิภาวะทางอาชีพ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
คู่มือการค้นพบอาชีพ

1. รองศาสตราจารย์. อัจฉรา สุขารมณ
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสนา จุฬรัตน์
ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร. มณฑิรา จารุเพ็ง
ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางสาว วิกานดา ชัยรัตน์
วันเดือนปีเกิด	15 เมษายน 2524
สถานที่เกิด	สุโขทัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	225 / 20 ถ.สีหราชเดโชชัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัด พิษณุโลก
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) คณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางสาว วิกานดา ชัยรัตน์
วันเดือนปีเกิด	15 เมษายน 2524
สถานที่เกิด	สุโขทัย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	225 / 20 ถ.สีหราชเดโชชัย ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัด พิษณุโลก
พ.ศ. 2546	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) คณะมนุษยศาสตร์ เอกภาษาอังกฤษธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อผู้วิจัย